

รายงานการวิจัย

พฤติกรรมการเลือกตั้ง ส.ว.ของคนจีน ไทยพุทธ และ ไทยมุสลิมในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

นิธิ อนันต์พงศ์

ดำรง สิงห์รัตน์

ถาวร ดำแดง

โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนทอนุสรณ์”

รายงานการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
โครงการวิจัยเรื่อง โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา
ของเมธีวิจัยอาวุโส ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์
โดยการสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ตุลาคม 2543

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้ง ส.ว.ของคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาภูมิหลังความเป็นมาของคนทั้ง 3 กลุ่ม ศึกษาวิถีคิดและพฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 การศึกษาวิจัยได้ใช้วิธีการเชิงบรรยายด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ วิเคราะห์เอกสาร และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า อำเภอสะเตาเป็นอำเภอที่มีลักษณะแตกต่างจากอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสงขลา ในประเด็นสำคัญคือการมีประชากรจากหลายกลุ่มหลายถิ่นทยอยย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐาน โดยมีกลุ่มชนใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิม ซึ่งกลุ่มชนเหล่านี้ต่างมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่างปรองดอง แต่ในวิถีคิดและพฤติกรรมการเลือกตั้งจะมีอัตลักษณ์สำคัญของแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน

ประเด็นความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ทำให้การตัดสินใจเลือกบุคคลขาดการพิจารณาไตร่ตรองที่ถูกต้อง

ในด้านแรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเลือกบุคคลเป็นผู้แทนของตนนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร แต่มักให้ความสำคัญกับแรงจูงใจที่ตอบสนองระบบอุปถัมภ์ เช่น เลือกเพื่อตอบแทนคุณ เลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน

ด้านพฤติกรรมการเลือกตั้งของบุคคล 4 กลุ่ม พบว่า (1) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีพฤติกรรมการแนะนำตัวหลายรูปแบบ บางพฤติกรรมกระทำการเอาเปรียบผู้สมัครคนอื่นและเข้าข่ายกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง (2) กรรมการจัดการเลือกตั้ง ไม่สามารถควบคุมการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้สมัครในบางเรื่องได้ เช่น การพิมพ์แผ่นประกาศเกินจำนวน แต่ในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมทุจริตการเลือกตั้งดำเนินการได้ในระดับที่น่าพอใจ (3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีอัตลักษณ์สำคัญของแต่ละกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มคนจีน เลือกผู้สมัครที่อยู่ในภูมิลำเนาและมีเชื้อสายเดียวกัน กลุ่มไทยพุทธ เลือกเพื่อตอบแทนคุณ กลุ่มไทยมุสลิม เลือกกลุ่มพวกเดียวกัน ด้วยเหตุผลความต้องการตัวแทนทางการเมืองและด้วยความเชื่อในคำสอนของศาสนา โดยคนทั้ง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการเลือกตั้งที่มีลักษณะร่วมกัน คือ มักเลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกันโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และพฤติกรรมการซื้อสิทธิ์ขายเสียงยังคงได้รับการสนองตอบจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนหนึ่ง

(4) บุคคลที่อยู่นอกเขตการเลือกตั้งซึ่งเข้าไปมีบทบาทในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน และผู้ให้การสนับสนุนด้านการแนะนำตัว จากพฤติการณ์ในพื้นที่พบว่ามีการใช้จ่ายเงินเพื่อสร้างคะแนนนิยมและมีการจัดทีมงานเพื่อช่วยผู้สมัครแนะนำตัวในรูปแบบต่าง ๆ

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส.ว.ตามขอบเขตการวิจัยนี้ พบว่ามีพฤติกรรมหลายด้านที่ไม่สนองเจตนารมณ์ของการปฏิรูปทางการเมือง บางพฤติกรรมทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้สมัคร บางพฤติกรรมเป็นความเชื่อในคำสอนของศาสนาที่ต้องมีการอธิบายปรับเปลี่ยนความเข้าใจ บางพฤติกรรมสนองตอบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จนอาจทำให้ผลการเลือกตั้งไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมการเลือกตั้งเหล่านี้ควรได้รับการปรับเปลี่ยนแก้ไขให้เหมาะสมจากความร่วมมือของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมว่า จะทำอย่างไรให้สังคมชนบทมีพฤติกรรมการเลือกตั้งที่พึงประสงค์, การนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งเอื้อให้มีพฤติกรรมการซื้อสิทธิขายเสียงหรือไม่ และการไม่ให้ผู้สมัคร ส.ว.หาเสียงมีผลดีผลเสียอย่างไร

ABSTRACT

This research entitled *The Behaviors of Chinese descendants, Buddhists, and Moslems among the citizens of Sadao District, Songkhla Province, concerning the election of senators* was a study the historical background of the three groups of people and their ways of thinking and behaviors the election of senators, which was the first of its kind by the Constitution of the Kingdom of Thailand of B.E. 2540 (1997 A.D.) The research was conducted by way of narration through observation, interview, and documentary analysis, and reported in the form of analytical description.

It was found in the study that Sadao District differed in characteristics from the other districts of Songkhla, principally in its settlement by a population of various groups and places of origin with three dominant groups, namely, those of Chinese descent, Buddhists, and Moslems, all of whom interacted accommodatingly. Their ways of thinking and behaviors concerning the election of senators, however, followed the characteristics of their own groups' identities.

With respect to the understanding of the role and function of the senator, it was found that most voters did not possess such understanding, causing them to make decisions about candidates without adequate pertinent deliberations.

Regarding the incentive toward a decision to choose a candidate, most voters did not realize the importance of weighing the qualifications of candidates, but rather stressed the incentive in response to a patronage value, such as casting a vote to reciprocate a favor done, or voting for a candidate from one's own in-group.

On the election behaviors of individuals of four denominations, it was found that (1) **election candidates** showed various forms of behavior in presenting themselves to the public, some of the forms taking an unfair advantage of other candidates and pointing to violations of the election law, (2) **election committee members** could not control some cases of violation of the election law by candidates, such as the printing of more copies of posters than the number allowed, although their preventive monitoring against election irregularities was at satisfactory level, (3) **voters** demonstrated identities characteristic of their own groups : those of Chinese descent voted for candidates of the same domicile and ethnic origin, **Buddhists** voted to pay

back a favor, Moslems voted for candidates of their own kind out of their desire for political spokesmen for their group and in compliance with their religious beliefs. The three groups shared similar behaviors regarding their preference for candidates from their own groups on the basis of patronage relationships, and regarding vote-buying among some voters, (4) people outside election precincts who play certain roles in the precincts consisted of financial sponsors and candidate-presentation promoters. Behavior-wise, it was found that money played a role in winning popularity and that task forces were organized to assist candidates in their public presentations.

It was found from this study that various aspects of the behaviors did not fulfill the intent of political reform. Some of the behaviors caused unfair advantages and disadvantages among candidates. Some involved mistaken religious beliefs that needed straightening out. And some responded to patronage relationships that led to undesirable results. Such behaviors should duly be altered with the cooperation of the people and concerned agencies, with further studies made on what to do to effect desirable election behaviors in rural communities, on whether vote-counting on the spot lends itself to vote-buying, and on how positive or negative the prevention of senatorial candidates from conducting popularity campaigns turns out to be.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
ABSTRACT	ค
สารบัญ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	14
ขอบเขตการวิจัย	14
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย	15
ข้อจำกัดในการวิจัย	15
วิธีดำเนินการวิจัย	16
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	16
บทที่ 2 ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.	17
บทที่ 3 แรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเลือกบุคคลเป็นผู้แทนของตน	22
เลือกตามความเชื่อในคำสอนศาสนา	22
เลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน	25
เลือกตามแรงโน้มนำของวัตถุเครื่องล่อใจ (อามิส)	25
เลือกตามวิถีคิดของผู้แนะนำ	27
เลือกโดยการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร	28
เลือกเพื่อทำตามหน้าที่ไม่ให้เสียสิทธิตามกฎหมาย	29
บทที่ 4 พฤติกรรมการเลือกตั้ง	32
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	32
กรรมการจัดการเลือกตั้ง	36
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	39
บุคคลที่อยู่นอกเขตการเลือกตั้งซึ่งเข้าไปมีบทบาทในลักษณะต่าง ๆ	54

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	65
บุคลากร	66
ภาคผนวก	68
ภาคผนวก 1	69
ภาคผนวก 2	72
ภาคผนวก 3	75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

อำเภอสะเดาเดิมมีฐานะเป็นตำบลขึ้นอยู่กับอำเภอจังโหลน เมืองไทรบุรี ซึ่งขณะนั้นยังอยู่ภายใต้การปกครองของราชอาณาจักรไทย อำเภอสะเดามีชื่อเรียกตามภาษามลายูว่า สะดาห์ หรือ ซิดาห์ เคยเป็นตำบลที่พระยาไทรบุรีเดินทางผ่านเพื่อนำต้นไม้เงินต้นไม้ทองส่งเป็นเครื่องราชบรรณาการไปยังกรุงเทพฯ การเดินทางในสมัยนั้นต้องเดินด้วยเท้า ข้าง ม้า ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2405 สมัยรัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้างทางจากเมืองไทรบุรีมาบรรจบกับเส้นทางที่สร้างจากเมืองสงขลา โดยบรรจบกันที่บ้านหัวถนน (ปัจจุบันชื่อ บ้านหัวถนน ต.ปริก อ.สะเดา)

ในปี พ.ศ.2414 รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสเมืองไทรบุรี โดยเสด็จพระราชดำเนินผ่านถนนสายสงขลา-ไทรบุรี จึงได้มีการปรับปรุงถนนให้ดีขึ้น มีผลให้ตำบลสะเดาเจริญและมีราษฎรเข้ามาอาศัยมากขึ้น ต่อมา พ.ศ.2452 (ค.ศ.1909) ผลจากการเมืองในยุคนั้น ไทรบุรี ตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ไทยและอังกฤษได้ทำสัญญากำหนดเขตแดนใหม่ ตำบลสะเดาขึ้นกับเมืองสงขลา เขตแดนเมืองสงขลาจึงขยายลงไปทางใต้จากบ้านหัวถนนประมาณ 16 กิโลเมตร กำหนดเขตแดนอยู่ที่ควนไม้ดำ หรือเทือกเขากายูอิติม¹

ตามประกาศตั้งอำเภอสะเดาและอำเภอตากใบ ในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 26 ภาค 1 ลงวันที่ 12 สิงหาคม ร.ศ.128 (พ.ศ.2452) หน้า 1108 กล่าวถึงการจัดตั้งอำเภอสะเดาไว้ว่า ได้รวมท้องที่เมืองไทรบุรีและเมืองเปอร์ลิสบางส่วน ซึ่งอยู่ใกล้พรมแดนเมืองสงขลาเข้ากับท้องที่ปริก อำเภอเหนือ (หาดใหญ่) เมืองสงขลา ตั้งเป็นอำเภอสะเดา ขึ้นเมืองสงขลา มณฑลนครศรีธรรมราช ตั้งขุนสาขคามพิทักษ์ ปลัดอำเภอกิ่งปริก เป็นนายอำเภอสะเดา เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2452²

¹ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 ค่ายรวมคำแหง อ.เมือง จ.สงขลา, ข้อมูลชายแดน ไทย-มาเลเซีย , (สงขลา : โรงพิมพ์ร่วมช่าง, 2535), หน้า 29.

² สงบ ส่งเมือง, "สะเดา,อำเภอ.", สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้, เล่ม 9 , (กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542), หน้า 3726.

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอสะเดาประกอบด้วยภูเขา เนินเขาและป่าไม้ ทางตะวันออกมีภูเขา น้ำค้างเป็นเส้นเขตแดนระหว่างอำเภอสะเดากับอำเภอ นาทวี ทางตะวันตกมีภูเขาชีนาหรือเขาแก้วเป็นเส้นเขตแดนกับจังหวัดสตูลและรัฐเปอร์ลิส ทาง ทิศใต้มีเทือกเขาสันกาลาคีรีเป็นพรมแดนระหว่างสะเดากับรัฐไทรบุรีของสหพันธรัฐมาเลเซีย พื้นที่ตอนล่างของอำเภอสะเดาเป็นที่ราบมีคลองอยู่ตะเภาไหลผ่าน ลักษณะภูมิประเทศจึงเหมาะ สำหรับปลูกยางพารา ผลไม้เมืองร้อน และพืชสวนอื่น ๆ³

ลักษณะการปกครองในอำเภอสะเดา แบ่งเป็น 9 ตำบล โดยมีรูปแบบการ ปกครองเป็นเทศบาลตำบล 4 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 8 แห่ง ดังนี้

ที่	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	รูปแบบการปกครอง
1	ตำบลสะเดา	-	เทศบาลตำบล (เต็มพื้นที่ / ไม่มีหมู่บ้าน)
2	ตำบลพังลา	7	เทศบาลตำบล และ อบต.
3	ตำบลปริก	11	เทศบาลตำบล และ อบต.
4	ตำบลปาดังเบซาร์	11	เทศบาลตำบล และ อบต.
5	ตำบลทุ่งหมอ	7	อบต.
6	ตำบลเขามะกัฏฐิ	5	อบต.
7	ตำบลท่าโพธิ์	8	อบต.
8	ตำบลสำนักแต้ว	10	อบต.
9	ตำบลสำนักขาม	7	อบต.
รวม		66	เทศบาล 4 แห่ง และ อบต. 8 แห่ง

สภาพทางสังคม อำเภอสะเดามีจำนวนประชากร 100,264 คน (ชาย 50,891 คน, หญิง 49,373 คน) จำนวนวัด 18 วัด สำนักสงฆ์ 10 แห่ง มัสยิด 35 มัสยิด และ ศาลเจ้า 12 ศาล

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3725.

ข้อมูลการเลือกตั้ง ส.ว. อำเภอสะเดา

	ส.ว.1 ⁴	ส.ว.2 ⁵
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อ.สะเดา	64,501 คน	64,902 คน
จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อ.สะเดา	46,913 คน (72.73 %)	
จำนวนบัตรดี	36,178 บัตร (93.80 %)	
จำนวนบัตรเสีย	1,453 (3.77 %)	
จำนวนบัตรที่ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้ใด	925 บัตร (2.40 %)	

ข้อมูลการเลือกตั้ง ส.ว. จังหวัดสงขลา⁶

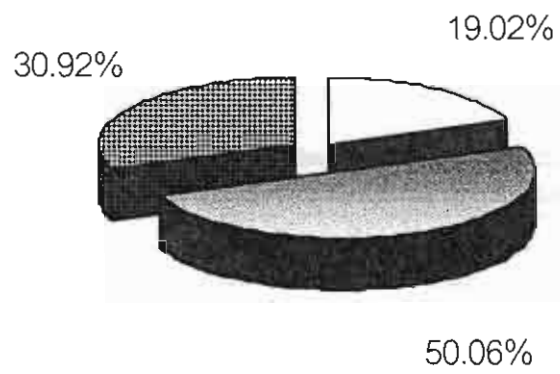
	ส.ว.1	ส.ว.2
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จ.สงขลา	839,819 คน	819,661 คน
จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จ.สงขลา	624,530 คน (74.36 %)	488,888 คน (59.64 %)
จำนวนบัตรดี	583,745 บัตร (93.02 %)	433,934 บัตร (87.34 %)
จำนวนบัตรเสีย	25,165 บัตร (4.31 %)	24,908 บัตร (5.74 %)
จำนวนบัตรที่ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้ใด	15,620 บัตร (2.67 %)	30,046 บัตร (6.92 %)

⁴ ข้อมูลการเลือกตั้ง ส.ว.1 : จากที่ว่าการอำเภอสะเดา

⁵ ข้อมูลการเลือกตั้ง ส.ว.2 ของอำเภอสะเดาไม่มีการบันทึกจำแนกไว้

⁶ ข้อมูลการเลือกตั้ง ส.ว.จังหวัดสงขลา : จากสำนักงาน กกต.สงขลา

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอสะเดา

□ คนจีน ■ ไทยพุทธ ▨ ไทยมุสลิม

จำนวนประชากร (จำแนกกลุ่มคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิม)

ข้อมูลประชากรอำเภอสะเดา : 29 เมษายน 2543

ตำบล	ประชากร			กลุ่มประชากร		
	ชาย	หญิง	รวม	คนจีน	ไทยพุทธ	ไทยมุสลิม
ปริง	7,805	7,575	15,380			
ผู้มีสิทธิ	5,094	5,317	10,411	1,011	4,851	4,549
พังลา	6,390	6,334	12,724			
ผู้มีสิทธิ	3,832	3,915	7,747	2,982	4,030	735
สำนักแต้ว	5,424	4,768	10,192			
ผู้มีสิทธิ	3,476	2,952	6,428	257	1,286	4,885
ทุ่งหมอ	3,361	3,684	7,045			
ผู้มีสิทธิ	2,276	2,369	4,645	55	4,577	13
ท่าโพธิ์	3,066	3,101	6,167			
ผู้มีสิทธิ	2,023	2,069	4,092	49	2,810	1,233
ปาดังเบซาร์	9,894	9,543	19,437			
ผู้มีสิทธิ	5,974	6,220	12,194	2,418	4,267	5,509
สำนักขาม	3,872	3,305	7,177			
ผู้มีสิทธิ	2,479	2,444	4,923	1,489	1,970	1,464
เขามิเกียรติ	2,421	2,317	4,738			
ผู้มีสิทธิ	1,689	1,670	3,359	199	3,146	14
เทศบาล สะเดา	8,658	8,746	17,404			
ผู้มีสิทธิ	5,404	5,699	11,103	3,886	5,551	1,666
รวม	50,891 (50.76%)	49,373 (49.24%)	100,264			
ผู้มีสิทธิ	32,247	32,655	64,902	12,346	32,488	20,068

49.69% 50.31% 19.02% 50.06% 30.92%

อำเภอสะเดามีลักษณะแตกต่างจากอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสงขลา ในประเด็นสำคัญ คือ การมีประชากรจากหลายกลุ่มหลายถิ่นมารวมอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน โดยมีกลุ่มชนกลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนจีน กลุ่มไทยพุทธ และกลุ่มไทยมุสลิม

กลุ่มคนจีน คนจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอสะเดา มีทั้งเดินทางมาจากประเทศจีน ทั้งผ่านเข้ามาทางประเทศสหพันธรัฐมลายู และทั้งที่โยกย้ายตามญาติตามเพื่อนมาจากอำเภอหรือจังหวัดอื่นของประเทศไทย ซึ่งรวมแล้วมีคนจีนแบ่งตามกลุ่มภาษาเข้ามาอยู่ในสะเดาเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่ จีนแคะ จีนแต้จิ๋ว และจีนฮกเกี้ยน โดยทั่วไปจีนแคะนิยมทำสวน ส่วนจีนแต้จิ๋วและฮกเกี้ยนนิยมค้าขาย ช่วงระยะที่คนจีนโยกย้ายเข้ามาจับจองที่ดินและตั้งถิ่นฐานในอำเภอสะเดาค่อนข้างมากเริ่มตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 1⁷ เป็นต้นมา

จีนเช่าหุน(หมอชินแวน) ชาวจีนแคะผู้เดินทางมาจากเมืองจีนเมื่ออายุ 23 ปี (พ.ศ.2480) เข้ามาตั้งหลักแหล่งที่บ้านทับโกบ ตำบลสะเดา เขียนถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“ ภาวะเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ชบเซามากเกี่ยวโยงไปทั่วโลกกระทบถึงอาณานิคมต่าง ๆ แถบนานยาง ซึ่งเดิมมีดีบุกและยางพาราเป็นสินค้าออก หลังสงครามราคาสินค้าเหล่านี้ตกต่ำ การค้าขาดทุนเหมืองดีบุกต่าง ๆ ปิดลงและหยุดตัดยาง คนงานจึงตกงานมากมาย การทำมาหาเลี้ยงชีพในเมืองจีนระยะนั้นจึงลำบาก ในทางกลับกันดูเหมือนว่าประเทศสยามอยู่นอกวงจากความยากลำบากดังกล่าว ซึ่งเริ่มส่งเสริมให้ภาคใต้ปลูกและทำสวนยางโดยอนุญาตให้จับจองที่ได้้อย่างเสรีเพื่อพัฒนาปลูกต้นยางคนละ 50 ไร่ หรือมากกว่า โดยบุกป่าที่ยังสมบูรณ์ทางชายแดนได้สุดระหว่างสยามกับเขตมลายูขึ้น กรรมกรเหมืองแร่และสวนยางจำนวนหนึ่งที่มีความมูมานะอยู่ในตัวได้ศึกษาไตร่ตรองเป็นอย่างดีแล้วว่าการเข้ามาสยามสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพ บุกป่าทำสวนแล้วจะได้ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เนื่องจากการเดินทางสะดวกเพราะในเวลานั้นมีรถไฟวิ่งระหว่างสยามกับมลายูแล้ว พวกเขาจึงขึ้นรถไฟถึงป่าดงเบซาร์ เดินไปทางทิศตะวันออกอีก 6 กิโลเมตร มาถึงที่ซึ่งมีป่าที่บ้นกว้างใหญ่ไพศาล รอคอยคนกลุ่มนี้พัฒนา ”⁸ (บริเวณป่าที่บ้นกล่าวถึง หมายถึง บ้านทับโกบในปัจจุบัน ซึ่งจีนเช่าหุนใช้คำเรียกภาษาไทยว่า “ ทับโกบ ” และใช้ภาษาจีนแคะว่า “ ป่านหลู่เตียม ” แปลว่า ร้านครึ่งทาง หมายถึงครึ่งทางของระยะทางเดินเท้าจากป่าดงเบซาร์มาที่ว่าการอำเภอสะเดาในขณะนั้น)

⁷ สงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มตั้งแต่ 28 กรกฎาคม 2457 ถึง 11 พฤศจิกายน 2461

⁸ จีนเช่าหุน (หมอชินแวน). ณ ทับโกบ : ป่านหลู่เตียม. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอ็ดสัน เพรสไพเรตส์, 2541), หน้า 15.

“ สงครามโลกครั้งที่ 1 มีผลกระทบต่อการขนส่งสินค้าทางทะเล ทำให้ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเอเชียเกิดภาวะเงินเฟ้อ จนค่าครองชีพสูง แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ประเทศสยามมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์และสิ่งของต่าง ๆ มีราคาถูก ค่าครองชีพของประเทศสยามก็ถูกกว่า เป็นผลให้คนจีนที่อยู่รอบ ๆ ต่างพากันสนใจประเทศสยาม ทางชายแดนระหว่างประเทศสยามกับมลายูยังมีป่าที่กว้างใหญ่เป็นที่ราบไม่มีภูเขา มีการจัดแบ่งพื้นที่ให้จับจองทำสวนยางเหมือนเช่นที่ปฏิบัติกันในประเทศมลายู โดยมีการตัดถนนใหญ่เล็กอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย คนจีนในมลายูตอบรับข่าวการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีประสบการณ์ทำสวนยางจับจองพื้นที่ได้อย่างเสรีเพื่อเป็นเจ้าของได้ตลอดไป ”⁹

“ ชาวจีนรุ่นแรกที่มาบุกเบิกถางป่าที่ทับกบ (ป่านหลู่เต๋ยม) เมื่อเห็นที่ดินที่ต้องการแล้ว สิ่งแรกที่ต้องทำคือการยื่นขอใบอนุญาตจับจองที่ทำกินที่อำเภอเรียกกันทั่วไปว่าใบเขียว ภายหลังปลูกยางเรียบร้อยแล้วสามารถยื่นขอเปลี่ยนเป็น น.ส.3 ได้ หากต้องการซื้อขายเปลี่ยนเจ้าของ ให้ยื่นเรื่องที่ว่าการอำเภอ ทำการประกาศนาน 30 วัน หากไม่มีผู้ใดทักท้วงก็โอนย้ายกันได้ แต่สำหรับโฉนดนั้นเป็นเอกสารแสดงความเป็นเจ้าของที่ดินอย่างถาวร ต้องไปยื่นเรื่องกันที่กรมที่ดินและซื้อขายโอนกรรมสิทธิ์ได้ภายในวันเดียว ในนามบุคคลสามารถจับจองได้คนละ 50 ไร่ โดยชำระค่าธรรมเนียมแปลงละ 15 บาท หากยื่นในนามนิติบุคคล สามารถจองได้ไม่จำกัด บริเวณพื้นที่นี้เป็นป่าที่ยังไม่ได้ผ่านการบุกเบิก จัดแบ่งที่ทำกินโดยการรังวัด เริ่มจากแนวคูน้ำของถนนใหญ่ กว้าง 160 เมตร ลึกเข้าไป 500 เมตร (ครึ่งกิโลเมตร) เป็นที่ 50 ไร่ พื้นที่กว้าง 80,000 ตารางเมตร เรียกว่าป่าเบอร์ 1 และตัดลึกเข้าไปอีก ทุก ๆ 500 เมตร เป็นป่าเบอร์ 2, 3, 4 ขึ้นไป เนื้อที่ 1 ไร่ ปลูกต้นยางได้ 66 ต้น รวมบริเวณรอบ ๆ ของแต่ละแปลงปลูกได้ 3,300 ต้น

”¹⁰

คนจีนเหล่านี้ยึดเอาความขยัน อดทน และอดออม เป็นคติชั้นนำวิถีชีวิต ซึ่งเป็นพลังให้คนจีนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จมีฐานะมั่นคงและมั่งคั่ง รวมทั้งกลายเป็นพลังหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้สะเดาเป็นอำเภอที่มีความเจริญอยู่ในลำดับต้น ๆ ของจังหวัด

คนจีนมักมีวิสัยมองการณ์ไกล และมองหารูทางทำมาหากินได้ดี เมื่อมีทุนพอเพียงจะเสาะหาช่องทางประกอบอาชีพที่ทำรายได้สูงยิ่งขึ้น เช่น

⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 24.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 29-30.

อาซ่อง ปราณิจิตต์¹¹ กล่าวว่า บิดาของตนเปิดโรงฝิ่นที่“ร้านสูง” (ปัจจุบันยังคงสภาพบ้านแบบเดิม ตั้งอยู่บริเวณสามแยกเยื้องกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอ สะเดา) โดยขอสัมปทานจากรัฐ ซึ่งเปิดประมูลปีละครั้งที่เมืองสงขลา ต่อมาตนได้สืบทอดอาชีพนี้ จนเมื่อรัฐบาลสั่งยกเลิกกิจการโรงฝิ่นจึงเปลี่ยนเป็นร้านขายของชำ เมื่อมีช่องทางการทำสวนยางพารา ก็เปลี่ยนมาทำสวนยางพาราจนกิจการใหญ่โต

หล้า แซ่ลิ่ม¹² กล่าวว่า สะเดาเมื่อปี 2465 มีบ้านในบริเวณตลาดเพียง 6 ห้อง (ลักษณะนามที่ใช้เรียกขณะนั้น) ที่ป่าดงเบขารมี 3 ห้อง ตอนตนมีอายุประมาณ 15 ปี (พ.ศ.2474) ทำงานเป็นลูกน้องรถให้พี่ชาย ซึ่งซื้อรถยนต์ฟอร์ดมาดัดแปลงเป็นรถสองแถว บรรทุกผู้โดยสารได้ 7-8 คน ขับรับส่งผู้โดยสารระหว่างสะเดา - คลองแระ ค่าโดยสารคนละ 25 สตางค์ ปี 2476 ขยายเส้นทางรับส่งผู้โดยสารจากสะเดา - หาดใหญ่ เก็บค่าโดยสารคนละ 50 สตางค์ ต่อมาซื้อรถมาขับรับส่งผู้โดยสารเองจนถึงปี 2508 - 2509 จึงได้เลิก และหันมาดำเนินกิจการสวนยางพาราจนมีฐานะร่ำรวยมีที่ดินมากมาย

อัตลักษณ์ส่วนนี้ของคนจีนในอำเภอสะเดา สอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง “จีนทักษิณ : วิถีและพลัง ” ซึ่งกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“คนจีนที่อพยพมาสู่ภาคใต้ส่วนใหญ่มีระบบในการสร้างตัวและการยกฐานะด้วยองค์คุณ 4 ประการ เป็นอย่างน้อย คือ (1) มีความรู้ในการเลือกแหล่งและลู่ทางทำกินที่เหมาะสม โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมชุมชนเป็นเกณฑ์ในการเลือก (2) มีความขยันและอดทน อันเป็นทรัพย์ภายในเป็นทุน (3) มีการใช้ภูมิปัญญาการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติที่พึงมีพึงได้ โดยอาศัยคุณสมบัติความเป็นผู้รักการศึกษาหาความรู้เพื่อแสวงหาแนวทาง และรู้จักจัดการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนมาปรับประสานกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ ในการผลิตและสร้างกำไรตามหลักการทำธุรกิจการค้าอย่างมีระบบและชั้น

¹¹ อาซ่อง ปราณิจิตต์ เป็นคนจีนแต่จื๊วหนกโล่ว เกิดในเมืองไทย ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดปราจีนบุรี มาอยู่อำเภอสะเดาเมื่อ พ.ศ.2473 ที่อยู่บ้านเลขที่ 150-152 ถนนกาญจนวนิช ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 73 ปี , เพศชาย)

¹² หล้า แซ่ลิ่ม เป็นคนจีนฮกเกี้ยน อพยพมาจากเมืองจีนเข้ามาอยู่ที่อำเภอสะเดาตั้งแต่อายุ 6 ขวบ (พ.ศ.2465) ระยะเวลาทำงานเป็นลูกน้องรถและขับรถสองแถว จำเป็นต้องพูดภาษาไทยกับผู้โดยสารมาโดยตลอด ทำให้พูดภาษาไทยได้ชัดเจามาก ที่อยู่บ้านเลขที่ 47 ซอย 1 ถนนเหรียญรุ่งโรจน์ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 84 ปี , เพศชาย)

ตอนในการสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า (4) มีความมั่งคั่งถ้อยดออม เพื่อสะสมทุน กล้าเสี่ยงในการลงทุนและขยายกิจการ บนพื้นฐานของความมั่งคั่ง ความอุตสาหกรรมและมูมานะ ที่จะก้าวไปสู่บันไดขั้นสูงสุดของปณิธานคือ ความเป็นเจ้าสัว หรืออย่างน้อยก็เป็นผู้มีอันจะกิน คนจีนที่ประสบความสำเร็จในระดับสูงยังอาศัยองค์คุณที่สำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่ง คือ “ความมีคุณธรรม” สรุปว่าคนจีนในภาคใต้ที่เจริญก้าวหน้าและดำรงความเจริญอยู่ได้อย่างมั่นคงล้วนอาศัยองค์คุณหลัก 3 ประการ คือ ความมีวิริยะอุตสาหะ ความมีคุณภาพ และความมีคุณธรรม ” ¹³

คนจีนอีกกลุ่มหนึ่งเข้ามามีบทบาทในอำเภอสะเดาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ¹⁴ เป็นกลุ่มคนจีนที่ชาวบ้านเรียกว่า “โจรจีน” เชื่อว่าเป็นกลุ่มผู้เลื่อมใสในกระบวนการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (หรืออาจมีขบวนการโจรก่อการร้ายเข้าผสมโรงด้วย) ซึ่งถูกกดดันจากการปราบปรามของประเทศสหพันธรัฐมาลายู และทะลักเข้าสู่แนวชายแดนไทย โดยแทรกตัวอยู่ในพื้นที่อำเภอสะเดา มีพฤติกรรมเรียกค่าคุ้มครองจากผู้ประกอบกิจการค้าขาย ผู้ทำสวนยางพารา แต่พฤติกรรมบางด้านของโจรจีนก็ได้รับการยอมรับ เช่น การยึดมั่นในข้อตกลง การปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับชาวบ้านด้วยดี กล่าวคือจะขอค่าคุ้มครองจากผู้มีฐานะและจะดูแลทรัพย์สินต่าง ๆ ให้ ชาวบ้านหลายคนพูดว่า “ มีโจรจีน ของไม่หาย ” การที่ของไม่หายนั้นอาจเป็นด้วยเหตุว่า ขณะที่โจรจีนถืออาวุธเข้าแทรกซึมในพื้นที่น่าจะไม่มีใครกล้าเป็นโจรขโมยทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน หรือกรณีชาวบ้านผู้ใดก่อปัญหาให้กับชุมชนหรือปฏิบัติตนไม่เป็นไปตามที่กลุ่มโจรจีนต้องการ ก็จะได้รับ การตักเตือนก่อนที่จะลงโทษ ในระยะต่อมากลุ่มโจรจีนค่อย ๆ สลายตัวจากการกดดันปราบปรามจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศ บ้างก็แปรสภาพเป็นชาวบ้านทำมาหากินเฉกเช่นคนต่างถิ่นที่ทยอยย้ายเข้ามาอยู่ในสะเดาไม่ขาดสาย บ้างก็ถอยร่นไปรวมตัวกันที่เขาน้ำค้าง ซึ่งกลุ่มนี้ได้ผนึกกำลังกันแน่นเหนียว ปลุกผัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ไว้เป็นอาหาร ขุดเจาะอุโมงค์เพื่อการยุทธ์และหลบซ่อนพรางตัว ด้วยยุทธภูมิที่ได้เปรียบจึงยากต่อการโจมตีทำลาย จนเมื่อรัฐบาลประกาศใช้นโยบาย 66/2523 เปิดโอกาสให้กลุ่มโจรจีนออกมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย และจัดสรรที่ดินทำกินให้ โดยจัดให้รวมกลุ่มกันเป็นหมู่บ้านปียมิตร สถานการณ์ต่าง ๆ จึงได้สงบลง แต่กว่าจะยุติลงได้ก็ยืดเยื้อมาจนถึงปี พ.ศ.2532

¹³ สุริวงค์ พงศ์ใหญ่ และคณะ. จินตทัศน์ : วิถีและพลัง. (สงขลา : โครงการโครงสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา, 2543) , หน้า 170-171.

¹⁴ สงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มตั้งแต่ 3 กันยายน พ.ศ.2482 ถึง 15 สิงหาคม พ.ศ.2488

กลุ่มไทยพุทธ กลุ่มไทยพุทธเป็นกลุ่มชนที่มีจำนวนมากที่สุดในอำเภอสะเดา โดยมีจำนวนประมาณ 50 % ของประชากรทั้งหมด ซึ่งมีทั้งกลุ่มไทยพุทธดั้งเดิม และกลุ่มไทยพุทธที่ย้ายมาจากถิ่นอื่น

กลุ่มไทยพุทธดั้งเดิม คนไทยกลุ่มนี้มักตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ที่บ้านสำนักแต้ว (ห่างจากที่ว่าการอำเภอสะเดาไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 2 กิโลเมตร) ซึ่งในอดีตเป็นย่านที่มีกลุ่มคนไทยพุทธอยู่รวมกันมากที่สุด โดยมีอาชีพทำไร่เลื่อนลอย ถางป่าซึ่งเป็นป่าไม้ไผ่ และไม้พุ่มเล็ก ๆ แล้วปลูกผัก ปลูกข้าว สักระยะหนึ่งก็ย้ายไปถางที่ใหม่อีก ต่อมาค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นการทำสวนยางพารา

กลุ่มไทยพุทธที่ย้ายมาจากถิ่นอื่น กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ทยอยย้ายเข้ามาจากถิ่นอื่น ๆ โดยในระยะแรก ๆ คนส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาเป็นกลุ่มที่มาจากต่างอำเภอ ซึ่งมักจะเป็นชาวอำเภอระโนดและอำเภอสิงหนคร สาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มคนจาก 2 อำเภอนี้อพยพเข้ามา มากกว่าคนถิ่นอื่น เป็นเพราะสภาพถิ่นฐานเดิมไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนาไม่ได้ผล (บางคนเรียกสถานการณ์นี้ว่า ช่วงหนีข้าวผี) ประกอบกับอำเภอสะเดามีพื้นที่ว่างเปล่าให้จับจองมากมาย จึงทำให้มีการชักจูงตามญาติตามเพื่อนอพยพกันเข้ามา ในระยะต่อมาผู้คนจากต่างจังหวัดก็เริ่มมองเห็นอำเภอสะเดาเป็นถิ่นที่น่าอยู่อาศัย จึงชักชวนโยกย้ายตามกันมาเรื่อย ๆ จนปัจจุบันนี้มีผู้คนเกือบจากทุกจังหวัดมารวมกันอยู่ที่อำเภอสะเดา โดยประกอบอาชีพต่าง ๆ กันไป บ้างก็รับจ้างทำสวน รับจ้างในโรงงาน หรือทำอาชีพบริการด้านต่าง ๆ

ละม่อม นัมรัตน์¹⁵ กล่าวว่า *ตนและพ่อแม่อยู่ที่สำนักแต้วมาดั้งเดิม เมื่อก่อนแถวนี้เป็นป่าไม้ไผ่และมีไม้พุ่มเล็ก ๆ เต็มไปหมด พ่อมีอาชีพทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าวไว้กิน ปลูกผักไปขาย ช่วงที่มีโจรจี้ก็ไม่เดือดร้อนอะไร เพราะโจรจี้จะขอค่าคุ้มครองเฉพาะบ้านที่มีฐานะ ความเป็นอยู่ดีไม่มีของหาย ไม่มีการลักขโมย บางครั้งโจรจี้เก็บพืชผลของชาวบ้านไปกินบ้าง เช่น เก็บกล้วยเก็บสับปะรดไป แต่เขาก็วางเงินไว้ให้*

กลุ่มไทยมุสลิม คนไทยมุสลิมในอำเภอสะเดาส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานกันอยู่ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ในระยะแรกตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกเดียวกัน ตั้งแต่ชุมชนบ้านท่าพรุไปจนถึงบ้านลุ่ม (ชุมชนบ้านท่าพรุอยู่ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอสะเดาในปัจจุบัน) บริเวณรอบนอกก็มี การอยู่รวมกันเป็นหย่อมชุมชนบ้าง เช่น ที่บ้านสำนักขามฝั่งตะวันตกของถนนสงขลา-ไทรบุรี

¹⁵ ละม่อม นัมรัตน์ บ้านเลขที่ 37/1 หมู่ที่ 1 ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 54 ปี, เพศหญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

ที่บ้านปริกใต้ (ฝั่งตะวันตกของถนนกาญจนาภิเษก) ส่วนคนไทยมุสลิมจากถิ่นอื่น ๆ เช่น สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส หรือจากประเทศสหพันธรัฐมลายู ที่ย้ายเข้ามาก็มีบ้าง แต่ไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนกลุ่มคนที่อยู่ดั้งเดิม

คนไทยมุสลิมในอำเภอสะเตาะ ส่วนใหญ่ยึดปฏิบัติตามมัซฮับฮาฟีอี ซึ่งในมัซฮับ¹⁶ เดียวกันนี้จำแนกเป็น ผู้ถือปฏิบัติตามแนวฮะนาฟี (กลุ่มเก่า) และแนวหมุดอ (กลุ่มใหม่)¹⁷ แต่โดยวิถีชีวิตทั่วไปแล้วไทยมุสลิมทุกคนจะยึดอัล-กุรอานเป็นหลัก มีผิดแผกกันบ้างเพียงรายละเอียดของการปฏิบัติพิธีกรรมบางประการเท่านั้น

คนไทยมุสลิมยึดมั่นในโครงสร้างสำคัญของศาสนา อันประกอบด้วยหลักการศรัทธาหรือรูกันอิหม่าม 6 ประการ และหลักการปฏิบัติหรือรูกันอิสลาม 5 ประการ โดยชุมชนไทยมุสลิมจะมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของลูกมะมูม¹⁸ และในมัสยิดมีบุคลากรต่าง ๆ ประกอบด้วย

1) โต๊ะอิหม่าม¹⁹ (1 คน)

- โต๊ะอิหม่ามเปรียบเสมือนหัวใจของหมู่บ้าน เป็นผู้รับบาปจากลูกมะมูม คล้ายเป็นผู้รับผิดชอบพฤติกรรมของชุมชนในฐานะตนเป็นผู้ดูแล (“โต๊ะ” เป็นคำนำหน้านำมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ท่าน”, “อิหม่าม” แปลว่า ผู้นำ, “มะมูม” แปลว่า ผู้ตาม)

- โต๊ะอิหม่ามทำหน้าที่นำละหมาด และเป็นประธานกรรมการ-มัสยิด²⁰

- รับเงินตอบแทนจากรัฐ เดือนละ 500 บาท

2) โต๊ะกะเต็บ (1 คน)

- ทำหน้าที่เป็นรองโต๊ะอิหม่าม คนที่ 1

- รับเงินตอบแทนจากรัฐ เดือนละ 400 บาท

3) โต๊ะบิลาล (1 คน)

- ทำหน้าที่เป็นรองโต๊ะอิหม่าม คนที่ 2

¹⁶ มัซฮับ หมายถึง ทักษะ, แนวความคิด ซึ่งเป็นกลุ่มแนวความคิดทางศาสนาที่อาจแตกต่างกัน ไทยมุสลิมบางคนบอกว่าในศาสนาอิสลามไม่มีนิกาย แต่มีมัซฮับ

¹⁷ แนวหมุดอ (กลุ่มใหม่) เป็นกลุ่มแนวคิดที่ไม่เชื่อวิถีของบรรพบุรุษในบางอย่าง เช่น ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ประเพณีทำบุญกุโบร์ แต่จะเชื่อในแนวการปฏิบัติตามอัล-กุรอานเท่านั้น

¹⁸ มะมูม หมายถึง ชาวมุสลิมที่เป็นลูกบ้าน มีจำนวนไม่น้อยกว่า 40 ครอบครัวต่อ 1 มัสยิด

¹⁹ อิหม่าม หมายถึง ผู้นำในการปกครอง การบริหารชุมชนมุสลิมที่มีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง และหมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่นำในการละหมาดรวมกันหลายคน

²⁰ ในมัสยิดแต่ละแห่งจะมีคณะกรรมการมัสยิดประกอบด้วย โต๊ะอิหม่าม (เป็นประธาน) (1), โต๊ะกะเต็บ (1), โต๊ะบิลาล (1) และกรรมการอื่น ๆ (12) รวม 15 คน

- ทำหน้าที่ มุอ์ซซิน ²¹
- รับเงินตอบแทนจากรัฐ เดือนละ 400 บาท
- 4) โต๊ะเชียะ (1 คน)
 - ทำหน้าที่ทำความสะอาดมัสยิด ถือเป็นผู้ได้บุญสูง
- 5) โต๊ะครู (จำนวนกี่คนก็ได้)
 - ผู้ชายที่ทำหน้าที่สอนศาสนา
- 6) ดาวะ
 - ผู้ชายที่ทำหน้าที่เดินชักชวนชาวบ้านไปเข้ามัสยิด

ผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคนจะยึดมั่นในวัฒนธรรมอิสลามซึ่งถือเป็นวัฒนธรรม - ธรรมที่แข็งแกร่งและยากที่จะถูกผสมกลมกลืน ทั้งนี้เพราะ “ อิสลามเป็นมากกว่าศาสนา เพราะมุสลิมไม่สามารถแยกชีวิตตนออกจากอิสลาม หรือไม่สามารถรับอิสลามได้เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของชีวิต หากแต่เป็นทั้งชีวิตหรือเป็นระบอบในการดำเนินชีวิต ” ²²

การยึดมั่นสืบปฏิบัติตามวัฒนธรรมอิสลามของชาวไทยมุสลิม วางอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อและศรัทธาที่ว่า “ วัฒนธรรมอิสลามมิได้สร้างขึ้นโดยมนุษย์ แต่ผู้สร้างและประทานวัฒนธรรมอิสลามให้แก่มนุษยชาติ คือ พระผู้เป็นเจ้า อัลลอฮ์ (ชูปยาฯ) มนุษย์มีหน้าที่แต่เพียงเป็นผู้รับ ผู้ปฏิบัติ ผู้ถ่ายทอด และสืบทอดวัฒนธรรมเท่านั้น ” ²³

“ตัวกำหนดวัฒนธรรมอิสลาม คือ องค์มติหรือความศรัทธาว่าพระองค์อัลลอฮ์ (ชูปยานะฮฺวะตาอาลา) เป็นพระเจ้าเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น และท่านศาสดามุฮัมมัด (คือลัลลลอฮุอะลยฮฺวะซัลลัม) เป็นศาสนทูตจากพระองค์ ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมอิสลามมีที่มาจากที่สำคัญที่สุด 2 ประการคือ

1. มาจากพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ (ชูปยา ฯ) ได้ประทานให้แก่มนุษยชาติโดยผ่านทางท่านศาสดามุฮัมมัด (คือล ฯ) ดังนั้นมุสลิมทั่วโลกจึงถือเอาคัมภีร์นี้มาเป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิต
2. จากสุนนะฮฺของท่านนบีมุฮัมมัด (คือล ฯ) เมื่อวัฒนธรรมอิสลามไม่ได้มีที่มาจากเพียงความคิดความเชื่อของมนุษย์แต่

²¹ มุอ์ซซิน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อะซานหรือการประกาศและเชิญชวนให้ไปสู่การละหมาดร่วมกัน

²² เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม. (กรุงเทพฯ : กองทุนสง่า รุจิระอัมพร, 2535), หน้า 8.

²³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 380.

ละคนหรือคนหนึ่งคนใดเท่านั้น หากแต่มาจากพระผู้เป็นเจ้าเป็นสำคัญ ฉะนั้นวัฒนธรรมอิสลาม จึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือค่านิยมของมนุษย์ ด้วย เหตุนี้วัฒนธรรมอิสลามจึงถูกจัดว่าเป็นวัฒนธรรมแข็ง ”²⁴

คำว่า **ซุนนะฮ์** เสาวนีย์ จิตต์หมวดให้ความหมายว่า หมายถึง วะจนะหรือคำพูด (หะดีษ) การปฏิบัติหรือจริยวัตร และคำชี้ขาดในปัญหาใดปัญหาหนึ่งของท่าน ศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ตลอดจนคำกล่าวและการปฏิบัติของบรรดาสหายและผู้ใกล้ชิดซึ่งท่านศาสดา (ศ็อล ฯ) ให้ การรับรองหรือไม่คัดค้าน

หะดีษ หมายถึงโอวาทหรือคำกล่าวของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อล ฯ)²⁵
แต่บางทีคนจะให้ความหมายไว้ดังนี้

“**หะดีษ** หมายถึง การพูด การกระทำ หรือการยอมรับของท่านรَسُولุลลอฮฺ ศ็อล ลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลิม (ศาสดามุฮัมมัด) คำว่า หะดีษ ยังมีชื่ออีกว่า ซุนนะฮ์ และเคาะบ์รฺ”²⁶

การที่คนไทยมุสลิมยึดมั่นในอัล-กุรอาน และอัล-หะดีษ ยึดมั่นในโครงสร้าง สำคัญทางศาสนาทั้งหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติ เหล่านี้ล้วนหล่อหลอมให้ชาวไทยมุสลิม มีวิถีการดำรงชีพที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมอิสลามอย่างเหนียวแน่น “**การที่จะเข้าใจถึงสภาพทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความเชื่อถือของชาวไทยมุสลิมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องเข้าใจถึงหลักของศาสนาอิสลามโดยสังเขปเสียก่อน มิฉะนั้นแล้วอาจจะทำให้มีการแปล ความหมายบางอย่างผิดพลาดไปหรืออาจจะทำให้ความเข้าใจในเรื่องราวบางอย่างไขว้เขวไป ได้”**²⁷

ความสำคัญของการวิจัย

คนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเดา มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่าง ประดุจดวง ถ้อยทีถ้อยอาศัยมาแต่แรกเริ่มจวบปัจจุบัน แม้ทั้ง 3 กลุ่มต่างพยายามอนุรักษ์ วัฒนธรรมของกลุ่มตน แต่ก็ไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ที่ดีแต่อย่างใด ถือเป็นตัวอย่างของการ อยู่ร่วมกันของคนต่างเชื้อชาติ ภาษา และศาสนาอย่างแท้จริง

²⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 10.

²⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

²⁶ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 044 หะดีษ ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2531), หน้า 1.

²⁷ ขจิตถัย บุรุษพัฒน์. **ไทยมุสลิม**. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2519), หน้า 115.

โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยมุสลิม จะมีวิถีคิดและวิถีชีวิตที่มีอัตลักษณ์เป็นภาพ คล้ายมุสลิมในพื้นที่จังหวัดสตูล มากกว่าที่จะคล้ายกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) กล่าวคือ มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติต่างศาสนาได้ดี และไม่มีความรู้สึกว่า ถูกกีดกันจากระบบของสังคม

การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติต่างศาสนาได้นั้น เหตุผลหนึ่งเกิดจากชาวไทยมุสลิมในอำเภอสะเดาและในจังหวัดสตูลส่วนใหญ่ รู้และใช้ภาษาไทยได้ ทำให้มีการติดต่อกับทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ กันได้ดี

การที่คนต่างเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา มาอยู่รวมกันในพื้นที่อำเภอเดียวกัน แม้จะไม่มีปัญหาในด้านปฏิสัมพันธ์ แต่ความพยายามที่จะขยายอำนาจของตนเองในด้านของการเข้ามามีบทบาทในการบริหารทุกระดับยังคงแฝงอยู่ และจะสะท้อนออกมาด้วยพฤติกรรม การเลือกตั้ง คนทั้ง 3 กลุ่ม ต่างพยายามสนับสนุนคนในกลุ่มตน และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนในทุกระดับ ต่างก็มีพฤติกรรมหลากหลาย เพื่อใช้กลุ่มคนทั้ง 3 กลุ่ม เป็นฐานเสียงของตนด้วย พฤติกรรมที่แตกต่างกัน จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยมุ่งศึกษาประเด็นต่อไปนี้

1. ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.
2. แรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเลือกบุคคลเป็นผู้แทนของตน
3. พฤติกรรมการเลือกตั้ง

ขอบเขตการวิจัย การศึกษาวิจัยอยู่ในขอบเขตต่อไปนี้

1. การศึกษาภูมิหลังความเป็นมาของคน 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ คนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเดา
2. การศึกษาวิถีคิดในการตัดสินใจเลือกสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเดา
3. การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งบางส่วนของคน 4 กลุ่ม คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง กรรมการจัดการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และบุคคลที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งซึ่งเข้าไปมีบทบาทในลักษณะต่าง ๆ
4. การดำเนินการศึกษาวิจัยอยู่ในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ - 15 กันยายน 2543

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

ส.ว.1 หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ครั้งที่ 1) เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543

ส.ว.2 หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ (ครั้งที่ 2) เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2543

ผู้เลือก หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สิทธิออกเสียง

ผู้แนะนำ หมายถึง ผู้ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการช่วยแนะนำตัว
สร้างคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัคร

ทีมงาน หมายถึง ผู้ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งด้านการจัดการ วางแผน
วางระบบ และดำเนินการเพื่อสร้างคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัคร

สังคมฐานเสียง หมายถึง สังคมในระบบการเมืองที่นักการเมืองหรือพรรคการเมือง
วางโครงสร้างเครือข่ายฐานเสียงไว้ มีความสัมพันธ์กันในระบบอุปถัมภ์
พึ่งพา และจะเป็นแกนนำในการสร้างคะแนนนิยมให้แก่นักการเมืองหรือพรรค
การเมืองนั้น โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้ง

ข้อจำกัดในการวิจัย

เหตุด้วยงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งนี้เป็นงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่
ต้องถามหาวิธีคิดในการตัดสินใจเลือกผู้แทนของผู้ใช้สิทธิซึ่งได้ลงคะแนนด้วยวิธีลับ นั้นหมายถึง
เป็นสิทธิโดยสมบูรณ์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะสงวนคำตอบอันแท้จริง หรืออาจเปิดเผยความจริง
เพียงบางส่วน

ผลที่ตามมา คือ ความยากลำบากในการวิเคราะห์สรุป การศึกษาวิจัยจึงต้อง
ผสมผสานวิธีการหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ให้ข้อมูลได้เพียง
บางอย่าง และทำให้ไม่ได้ข้อมูลอีกหลายอย่าง ขณะที่การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในภาคสนามก็
ไม่ใช่สัมภาษณ์ได้ง่ายเหมือนงานวิจัยเรื่องอื่น ต้องวิเคราะห์ความพร้อมและท่าทีของผู้ให้
สัมภาษณ์ สร้างความไว้วางใจให้ผู้ตอบมั่นใจว่าการให้ข้อมูลจะไม่มีผลย้อนกลับในทางลบ วิธี
ถามก็ต้องแยบคาย ค่อยเลียบเคียงเรียงได้มาแต่ภูมิหลังของคนในพื้นที่ ชวนคุยเรื่องวิถีชีวิต แล้ว
จึงแวะเข้าเรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ออกจะยากและมีข้อจำกัดในขั้นตอนการวิจัยเหล่านี้

หนึ่งในการนำเสนอบทสัมภาษณ์บางบท หากพิจารณาเห็นว่าอาจมีผลกระทบใน
ทางลบต่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขอสงวนนามจริงของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ โดยจะใช้นามแฝงกำกับ
ในบทสัมภาษณ์นั้นแทน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เริ่มด้วยการใช้แบบสอบถามสำรวจสภาพพฤติกรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,250 คน ซึ่งหลังจากเก็บข้อมูลและได้สัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนอีกครั้ง พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดเผยคำตอบที่แท้จริงลงในแบบสอบถาม เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเหล่านี้ จึงพบว่าการจะ “ข้ามจากอวิชชาไปสู่วิชา ข้ามจากความงมงายไปสู่ความสว่าง ข้ามจากความรู้แคบไปสู่ความแตกฉาน”²⁸ ยังไม่ข้าม และแลเห็นว่าการวิจัยเรื่องนี้ โดยลำพังของแบบสอบถามยังไม่สามารถหาคำตอบอันสมบูรณ์ให้กับโจทย์วิจัยได้ จึงจำเป็นต้องเน้นการเจาะลึกในภาคสนาม สังเกต สัมภาษณ์ ศึกษาเอกสารแหล่งข้อมูล สอบถาม สอบสวน วิวาทะทางปัญญากับผู้มีเหตุผล เข้าไปมีส่วนร่วมในบางพฤติกรรม เก็บประเด็น ถอดจับใจความของสังคม ตั้งคำถามสรุป พิสูจน์ ทั้งผลวิจัยให้ตกตะกอน แล้วพิสูจน์ซ้ำ จนถึงขั้นเสนอรายงานได้ใช้วิธีเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเตาะ
2. ผลการวิจัยช่วยให้เข้าใจวิถีคิดและแรงจูงใจในการออกเสียงเลือกตั้ง ส.ว. ของคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเตาะ
3. ผลการวิจัยช่วยให้แลเห็นพฤติกรรมทางเลือกตั้งบางส่วนของผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในอำเภอสะเตาะ
4. ผลการวิจัยอาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการเมืองภาคเลือกตั้ง

²⁸ สำนวนภาษาของ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. ใน ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์. (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542), หน้า 21.

บทที่ 2

ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 เป็นการเลือกตั้ง ส.ว.ครั้งแรกของประเทศไทย ซึ่งถือเป็นกฎกติกาใหม่ทางการเมืองที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยบทบัญญัติได้กำหนดให้ “สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เสนอแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนมีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสูงซึ่งมีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องไม่สังกัดพรรคการเมือง และกฎหมายห้ามพรรคการเมืองช่วยเหลือสนับสนุนผู้สมัครไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อีกทั้งยังบัญญัติห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดดำเนินการหาเสียงเลือกตั้ง เว้นแต่การแนะนำตัวผู้สมัคร การแนะนำให้กระทำได้เฉพาะการจัดพิมพ์เอกสารเพื่อตัวผู้สมัคร และการแนะนำตัวผู้สมัครหมายความว่าความถึงการแสดงข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงานหรือประสบการณ์ทำงาน”¹

การเลือกตั้งครั้งนี้ถือเป็นความหวังของสังคมไทยที่กำลังปรับตัวเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปทางการเมือง ในความแปลกใหม่นี้ได้ศึกษาพบว่าปัญหาสำคัญของการเลือกตั้ง ส.ว. คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่รับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. หรือรู้ก็เพียงผิวเผินไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่เข้าใจเพียงว่าเลือกตั้งเพื่อให้ได้ตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในสภา แต่ไม่อาจแยกแยะบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. กับ ส.ส. ได้ละเอียด จะมีผู้รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ได้ดี ก็เฉพาะกลุ่มที่สนใจทางการเมืองเป็นพิเศษเท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. น้อย เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

1) การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. มีไม่เพียงพอ

หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ โดยเน้นเสนอวิธีการลงคะแนนและวันเวลาในการเลือกตั้ง เช่น “4 มีนาคม เข้าคูหากาเบอร์เดียว” “เลือก ส.ว. 4 มีนาคม กาเบอร์เดียว” แต่

¹ โคทม อารียา. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา. (กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2542), หน้า 4.

การประชาสัมพันธ์เรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.มีน้อย ตลอดถึงการจัดสื่อที่เหมาะสมและเข้าถึงประชาชนได้รวดเร็ว เช่น สื่อทางโทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์รายวัน ดูจะไม่เพียงพอ ทั้งนี้ อาจเกิดจากการมีงบประมาณจำกัด หรืออาจเกิดจากความคาดหวังว่า โครงการประชาสัมพันธ์ บางโครงการมีผลสัมฤทธิ์สูง ซึ่งสภาพความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น เช่น โครงการอาสาสมัครกับการเรียนรู้รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง (อสร.) ซึ่งส่งอาสาสมัครลงทำงานในพื้นที่ทั่วประเทศ จำนวน 20,000 คน โครงการดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดหลายประการ จากการศึกษาพบว่า อสร.ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ (โดยการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน) ได้ในระดับหนึ่ง แต่ด้วยกำลังคน และห้วงเวลาจำกัด ผลสัมฤทธิ์จึงออกจะจำกัดไปด้วย

ชาญศักดิ์ อุตุสหาณะมานะกุล² กล่าวว่า *ตนไปเลือก ส.ว.ทั้งสองครั้ง เพื่อทำตามหน้าที่และเกรงจะถูกตัดสิทธิ์ แต่ไม่รู้ว่าตัดสิทธิ์อะไรบ้าง และไม่รู้ว่ ส.ว.มีหน้าที่อะไร ประวัติผู้สมัครก็ไม่ค่อยรู้จักใคร วิธีเลือกจะพิจารณาผู้สมัครที่อยู่ในภูมิลำเนาเดียวกัน และดูเชื้อชาติประกอบด้วย*

วรรณนุรีย์ สามะอาลี³ กล่าวว่า *ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของ ส.ว. แต่ตนไปเลือกตั้งทั้งสองครั้ง โดยปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวว่าจะเลือกใคร การประชาสัมพันธ์เรื่องหน้าที่ ส.ว. ควรเพิ่มให้มากขึ้น และน่าจะผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นหลัก ตนไม่พบพฤติกรรมซื้อสิทธิ์ขายเสียง แต่เห็นมีการกระชახหาเสียงหน้าบริเวณที่เลือกตั้ง*

หน้าที่การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอันเป็นนโยบาย 1 ใน 5 ข้อ ของคณะ - กรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่กำหนดไว้ว่า *“ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และเพียงพอสำหรับการออกเสียง และการตัดสินใจอย่างรู้เท่าทัน”*⁴ ยังเป็นนโยบายที่ไม่ประสบผล ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไม่อาจออกเสียงและตัดสินใจอย่างรู้เท่าทันได้ ด้วยความไม่รู้ในบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. หรือรู้อย่างไม่กระจ่างชัด

² ชาญศักดิ์ อุตุสหาณะมานะกุล บ้านเลขที่ 3/18 ซอย 9 ถนนปาดังเบซาร์ อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 41 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีนแคะ)

³ วรรณนุรีย์ สามะอาลี บ้านเลขที่ 90/9 หมู่ที่ 7 ต.สำนักขาม อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 23 ปี, เพศหญิง, กลุ่มไทยมุสลิม)

⁴ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. *เลือกตั้งทำไม? ทำไม?เลือกตั้ง.* (กรุงเทพฯ : บริษัทรอยัลเพรส แอนด์ แพค จำกัด, 2542), หน้า 64.

ในเอกสารเกี่ยวกับผู้สมัครที่กรรมการจัดการเลือกตั้งจัดส่งไปให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามบ้านนั้น ก็ไม่มีการแนะนำความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ซึ่งน่าจะนำเสนอประกอบได้ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสังเกตเห็นความแตกต่างระหว่างการเลือกตั้ง ส.ส. กับ ส.ว. ได้ชัดเจนขึ้น

การแนะนำเรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ในเขตพื้นที่อำเภอสะเดา กลับกลายเป็นหน้าที่ของผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม มีการจัดพิมพ์เอกสารแผ่นปลิว ประชาสัมพันธ์เรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. แจกจ่ายไปทั่ว บางครั้งก็พบว่ามีการแจกมาพร้อมกับเอกสารแนะนำตัวของผู้สมัครบางคน ซึ่งสาระในแผ่นปลิวได้สะท้อนบอกอะไรบางอย่างดังนี้

“ ส.ว. คุณสมบัติที่ควรเลือก (1) คุณธรรมจริยธรรม – ต้องช่วยกันกำจัดพวกซื้อเสียงชั่วร้ายออกไป พวกจัดเลี้ยง กินเหล้า ล้มวัว ชนมจีน ฯลฯ พวกสัญญาจะให้สิ่งต่าง ๆ พวกที่ขูดรีดหัวคะแนน แล้วให้ไปชักจูงชาวบ้านให้เลือก แต่โปรดพิจารณาคนดีที่ไม่ซื้อเสียง ไม่มีพรรคและไม่มีอิทธิพลหนุน (2) คุณวุฒิ – เลือกคนที่มีคุณวุฒิสูง มีความหลากหลายในความรู้ความสามารถ (3) ความคิดริเริ่ม – เลือกคนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางใหม่ ๆ มาเสนออย่างมีเหตุผล (4) ความกล้า – เลือกคนที่กล้าจะทำความดี กล้าที่จะต่อสู้กับสิ่งชั่วร้าย (5) โลกทัศน์และชีวิตทัศน์ – มีอาชีพสุจริต มีฐานะหน้าที่การงานมั่นคง มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ไม่นำหน้าหัวหลังหลอก ไม่คดโกง ไม่มีอิทธิพล เบียดเบียน ช้อง หวย คำยาเสพติด ฯลฯ โปรดพิจารณาคุณสมบัติทั้ง 5 ประการอย่างมีเหตุผล อย่าให้หัวคะแนนชี้แนะชี้นำหรือบังคับให้เลือก เพราะประเทศชาติเป็นของท่านและส่วนรวม มิใช่ของหัวคะแนน ”

การห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. หรือบุคคลใดดำเนินการหาเสียง เลือกตั้ง เว้นแต่การแนะนำตัว ด้วยการแสดงข้อมูลส่วนตัว เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงานหรือประสบการณ์การทำงาน ตามมาตรา 91 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 นั้น เป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้สื่อมวลชนเกรงจะเผลอพลาดทำผิดกฎหมาย จึงหลีกเลี่ยงไม่หยิบข้อมูลอันเกี่ยวกับผู้สมัครมานำเสนอ จนรวมไปถึงไม่นำเรื่องราวความรู้ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. มากล่าวถึงด้วย ในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าสืล้นจากกลไกด้านสื่อมวลชนที่เคยจุดขาดขาดหายไปมาก ซึ่งส่งผลให้การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งโดยเฉพาะเรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. บกพร่องลงไปถนัด

2) ประชาชนมีความสนใจทางการเมืองน้อย ความสนใจทางการเมืองของปัจเจกชนมีผลต่อการรับรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. อย่างยิ่ง ผู้คนในสังคมมักปล่อยปละวางเฉยในเรื่องนี้ โดยเห็นว่าการศึกษาไฟรู้ทางการเมืองเป็นเรื่องของกลุ่มนักการเมือง, ผู้สนับสนุน

สนุนนักการเมือง, หรือไม่กันักวิชาการ จึงพบว่ามีประชาชนที่สนใจใฝ่รู้ด้านการเมืองอย่างจริงจัง น้อยมาก เมื่อผนวกกับปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ในข้อ 1. ก็ยิ่งทำให้การรับรู้และเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของ ส.ว.(โดยภาพรวมเฉลี่ยของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) ยิ่งน้อยลง

การไม่รู้บทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการตัดสินใจเลือก บุคคลเป็นผู้แทน เพราะเมื่อไม่รู้ก็ย่อมพิจารณาเลือกตัวบุคคลให้เหมาะกับงาน หรือเหมาะสม กับบทบาทหน้าที่ไม่ได้ นี่คือปัญหาสำคัญเบื้องต้นของการเมืองภาคเลือกตั้ง

การจะปฏิรูปการเมืองให้เกิดผลพึงประสงค์ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับการณ์รณรงค์ เรียกร้องหรือกำหนดหน้าที่ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่การรณรงค์ให้ ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้แทน และการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนสนใจทางการเมือง ยิ่ง ๆ ขึ้น จะต้องเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องนำมาใช้ในกระบวนการปฏิรูปการเมืองด้วย

จากการตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด(open form) ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบว่า มีผู้ที่ยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของ ส.ว.อีกจำนวนมาก บางคนตอบว่ารู้บทบาทหน้าที่ของ ส.ว. แต่ในข้อคิดเห็นของคนเดียวกันกลับไม่สอดคล้อง เช่น

“ ต้องเลือกคนดี ที่มีความจริงใจในการบริหารประเทศ ”

“ ต้องเลือก ส.ว. ที่มีความซื่อสัตย์เข้ามาบริหารประเทศ ”

“ อยากให้ผู้ได้รับเลือกเป็น ส.ว., ส.ส. หันกลับมาช่วยงานพัฒนาหมู่บ้าน มากกว่านี้ ”

“ ผู้ได้รับเลือกตั้งแล้ว ควรดูแลประชาชนให้มากกว่านี้ ให้เข้ามาทำให้ หมู่บ้านเจริญ โดยตั้งตู้โทรศัพท์ให้ทั่ว ”

“ อยากให้ผู้สมัครดูแลและใกล้ชิดประชาชนมากกว่านี้ เมื่อประชาชนเดือดร้อนจะได้แก้ปัญหาได้โดยเร็ว ”

ฯลฯ

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังแยกไม่ออกว่า ส.ส. กับ ส.ว. มี หน้าที่แตกต่างกันอย่างไร และความเข้าใจบทบาทของ ส.ส. กับ ส.ว. มีหน้าที่แตกต่างกันอย่างไร และความเข้าใจบทบาทของ ส.ส. ก็ยังมีไม่มากพอ ส่วนใหญ่จะมองที่บทบาทการพัฒนาท้องถิ่น มากกว่าบทบาทด้านนิติบัญญัติ ดังนั้น การที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ตามเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญ จึงไม่มีในความคิดและความเข้าใจของประชาชนเท่าที่ควร หลักฐานที่ปรากฏชัดอีก อย่างหนึ่ง คือ การที่มีจำนวนบัตรเสียทั่วทั้งเขตเลือกตั้งจังหวัดสงขลา ในการเลือกตั้งครั้งแรก จำนวน 25,165 บัตร หรือ ร้อยละ 4.31 และการเลือกครั้งที่ 2 จำนวน 24,908 บัตร หรือร้อยละ 5.74 และมีจำนวนบัตรที่ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้ใด ครั้งแรก 15,620 บัตร หรือร้อยละ 2.67

และ ครั้งที่ 2 จำนวน 30,046 บัตร หรือร้อยละ 6.92 นั้น ในจำนวนผู้ที่ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้ใด น่าจะมีปัจจัยมาจากความไม่เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของ ส.ว. รวมอยู่ด้วยจำนวนไม่น้อย แม้จะบอกว่าการเลือกครั้งที่ 2 เป็นการต่อต้านวิธีการที่ไม่เอาผิดแก่ผู้สมัครที่ประพฤติมิชอบ แต่ขณะเดียวกันก็แสดงว่าไม่เห็นบทบาทของ ส.ว. แฝงอยู่ในตัว

บทที่ 3

แรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเลือกบุคคลเป็นผู้แทนของตน

ผลจากการศึกษาวิจัยการเลือกตั้ง ส.ว. เมื่อ 4 มีนาคม 2543 และ 29 เมษายน 2543 พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอสะเดามีวิธีคิดในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใด ๆ ด้วยแรงจูงใจหลายลักษณะ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. เลือกตามความเชื่อในคำสอนของศาสนา

คำสอนของศาสนาต่าง ๆ มักมีอิทธิพลแฝงอยู่ในวิถีคิดของศาสนิกชน ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมการเลือกตั้งก็พบว่ามีผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนหนึ่งเลือกผู้แทนตามความเชื่อในคำสอนของศาสนา ซึ่งเป็นความเชื่อที่อาจแฝงฝังอยู่ในส่วนลึกของจิต แม้จะแสดงพฤติกรรมออกมาแล้วก็อาจไม่รู้สึกว่าแรงจูงใจนั้นเกิดขึ้นจากอิทธิพลของคำสอน หรือความเชื่อบางอย่างวางอยู่เสมอรระดับจิตสำนึกทั่วไป คือรู้ว่าการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นการปฏิบัติไปตามหลักคำสอน

พฤติกรรมการเลือกตั้งตามความเชื่อในหลักคำสอน อาจปรากฏในลักษณะต่าง ๆ เช่น เลือกเพราะผู้สมัครเคยให้ความช่วยเหลือตน เลือกเพราะผู้สมัครเคยเป็นครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ เลือกเพราะผู้สมัครเป็นผู้มีคุณูปการต่อสังคมอันควรได้รับการตอบแทนที่ดี เลือกเพราะผู้สมัครเป็นศาสนิกชนเดียวกันต้องมีความรักความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่แตกแยกกัน หรืออาจรวมไปถึงเลือกเพราะได้รับอำิสซึ่งผู้รับมีความเชื่อว่าเป็นบุญคุณที่ต้องตอบแทนกัน

ศาสนาต่าง ๆ ได้กำหนดหลักคำสอนไว้เพื่อกล่อมเกลาจิตใจของศาสนิกชนให้มีคุณธรรม โดยเจตนาแห่งศาสนบัญญัติต่างประสงคิให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของมวลศาสนิกชนทั้งทางกาย วาจา และใจ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมีชีวิตอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ได้อย่างมีความสุข ในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินไปตามคำสอนนั้นอาจมีบ้างที่ศาสนิกชนได้ตีความไปตามความเชื่อของปัจเจกชนหรือความเชื่อของกลุ่มชน จนกลายเป็นคตินิยมที่ยึดปฏิบัติสืบต่อกันมา ทั้งที่การตีความอาจไม่ตรงกับเจตนาของคำสอนก็ได้

แรงจูงใจในการเลือกตั้ง ส.ว. ในอำเภอสะเดา อันเกิดจากความเชื่อตามหลักคำสอนของศาสนา ได้แก่

1.1 เลือกเพื่อตอบแทนคุณ เป็นการเลือกเพื่อตอบแทนความเกื้อกูลที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเคยได้รับจากผู้สมัคร หรือเคยได้รับจากผู้แนะนำ (ผู้สนับสนุนที่ช่วยผู้สมัครแนะนำตัว) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้การเลือกตั้งเป็นโอกาสในการแสดงกตัญญูทดแทนเวทิตา โดยไม่ได้นำ

แรงจูงใจอื่นมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา การเลือกด้วยแรงจูงใจนี้เป็นการแสดงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ซึ่งมักเกิดกับคนไทยพุทธเป็นสำคัญ

อนันต์ ชาวไทยพุทธ อายุ 67 ปี หลังเกษียณอายุราชการ ก็ช่วยภรรยาทำกิจการค้าขายอยู่ที่บ้านในเขตเทศบาลตำบลสะเดา บอกกับผู้วิจัยว่า รู้จักผู้สมัคร “ฮ” มานานแล้ว เวลาขึ้นไปกรุงเทพฯ “ฮ” ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการโรงแรมอยู่ด้วยจะเปิดห้องพักให้พักฟรี และมีบุญคุณอื่น ๆ อีกมาก “ฮ.” จะดูแลชาวบ้านที่อำเภอบ้านเกิดของอนันต์ดีมาก หน้าแล้งชาวบ้านขาดน้ำ จะจัดรถบรรทุกน้ำเข้าไปแจกชาวบ้าน มีกิจกรรมต่าง ๆ “ฮ” ก็เข้าไปร่วมกับชุมชน ซึ่งปฏิบัติอย่างนี้มาโดยตลอด พอลงสมัคร ส.ว. ชาวบ้านก็ต้องช่วยกันเลือก ส่วนผู้สมัคร “ น.” ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถดี เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. และมาแนะนำตัวถึงบ้าน ก็ต้องเลือก นอกจากนี้ยังมีผู้สมัครที่เป็นญาติห่าง ๆ ของภรรยา 1 คน และผู้สมัครที่ตนรู้จักคุ้นเคยอีก 1 คน ก็ต้องช่วยเลือก ดังนั้นที่บ้านของอนันต์ซึ่งมีสมาชิก 5 คน ก็เลยเห็นชอบกันว่า ต้องช่วยเลือกผู้สมัครให้ครบทั้ง 4 คน เมื่อให้กาได้เบอร์เดียว ก็ต้องปรับตัวให้เข้าระบบใหม่ โดยวิธีแบ่งกันช่วย สมาชิก 4 คน เลือกต่างเบอร์กัน 4 เบอร์ เหลือว่างเฉย ๆ อยู่ 1 คน อนันต์บอกว่าเขาไฉไลเพิ่มให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง(ใน 4 คนนี้)อีก 1 เสียง

1.2 เลือกตามคำสอนที่ให้ศาสนิกชนมีความสามัคคีและช่วยเหลือกัน การเลือกผู้เป็นศาสนิกชนเดียวกันเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความเชื่อตามคำสอนที่สอนให้ศาสนิกชนมีความรัก ความสามัคคี ไม่แตกแยกกัน ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่มักพบในกลุ่มคนไทยมุสลิม หากมองอย่างผิวเผิน การเลือกตั้งด้วยแรงจูงใจนี้อาจจัดอยู่ในประเภทการเลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกันได้ แต่ในสาระที่มองลึกจะพบความแตกต่าง ผู้ที่เลือกตามคำสอนมีวิธีคิดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เลือกกลุ่มพวกเดียวกันด้วยความเชื่อว่าศาสนิกชนพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมนับถือศาสนาเดียวกันด้วยการแสดงความรักสามัคคีช่วยเหลือต่อกัน ซึ่งเป็นไปตามคำสอนในศาสนบัญญัติและตามวิถีปฏิบัติในวัฒนธรรมอิสลาม ส่วนผู้ที่เลือกเพื่อต้องการตัวแทนของกลุ่มพวกมีวิธีคิดอีกอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เลือกกลุ่มพวกเดียวกันเพื่อให้ได้ตัวแทนทางการเมืองเข้าไปมีบทบาทเป็นปากเสียงแทนกลุ่มพวกของตน ชาวไทยมุสลิมบางคนเลือกด้วยวิธีคิดเดียว ขณะที่บางคนอาจใช้วิธีคิดสองอย่างรวมกัน คือเลือกกลุ่มพวกตามความเชื่อในคำสอน และเลือกกลุ่มพวกเพื่อให้ได้ตัวแทนทางการเมืองด้วย

1.3 เลือกเพื่อรักษาสัจจะสัญญา ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ส่วนหนึ่ง เมื่อรับปากว่าจะช่วยเหลือผู้สมัครคนใดแล้ว จะรักษาสัจจะสัญญา แม้ภายหลังจะเห็น
ว่าผู้สมัครคนอื่นมีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้แทนมากกว่า ก็จะไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ การ
เลือกเพื่อรักษาสัจจะสัญญาเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่เกิดจากความเชื่อตามคำสอนในศาสนา ซึ่ง
ศาสนิกชนมักยึดปฏิบัติตาม ทั้งศาสนิกชนผู้นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม

คำสอนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มีปรากฏอยู่ในศาสนบัญญัติ เป็นต้นว่า

อัล-หะดีษ ในศาสนาอิสลามกล่าวไว้ว่า

“ แท้จริงความซื่อสัตย์นั้นจะนำไปสู่คุณธรรม และคุณธรรมนำไปสู่
สวรรค์ และแท้จริงชายผู้นั้นจะกล่าวความจริงจนกระทั่งเขาได้รับการบันทึก ณ
อัลลอฮ์ ว่า เป็นผู้ซื่อสัตย์จริง และแท้จริงการโกหกนั้นนำไปสู่ความชั่ว และ
ความชั่วนำไปสู่ไฟนรก และชายผู้นั้นจะพูดโกหกจนกระทั่งเขาได้รับการบันทึก
ณ อัลลอฮ์ ว่า เป็นจอมโกหก ”¹

พุทธสุภาษิต ในศาสนาพุทธกล่าวไว้ว่า

“ สัจจนุรูกเขยฺย พึงตามรักษาความสัตย์ ”

ความสัตย์ คือ เครื่องหมายแห่งความจริง ความสงบสันติ ประกอบไป
ด้วยประโยชน์ บุคคลเมื่อมีความสัตย์ไว้ประจำตัวแล้ว ไปที่ไหนก็มีแต่คนไว้นับ
เชื่อถือ เพราะเรามีแต่ความซื่อความจริงใจต่อเขา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม บุคคลเมื่อมี
ความสัตย์แล้วก็พึงตามรักษาความสัตย์ไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย อย่าให้แปร
ผันได้ จะเป็นเหตุพาตนให้ประสบแต่ความสุข ความเจริญตลอดไป ”²

การรักษาสัจจะสัญญาของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะขึ้นอยู่กับลำดับการรับปากให้
สัญญาด้วย กล่าวคือ หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับปากให้สัญญาไว้กับผู้สมัครหรือผู้แนะนำคนใด
แล้ว ก็จะไม่เปลี่ยนแปลงไปเลือกคนอื่น แม้ว่าผู้สมัครหรือผู้แนะนำที่มาแนะนำภายหลังจะมี
คุณสมบัติด้านต่าง ๆ เหมาะสมกว่าผู้สมัครคนแรกก็ตาม

¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 044 หะดีษ ระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลาย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2531), หน้า 29.

² ฝ่ายวิชาการ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1,
(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2537), หน้า 111.

อย่างไรก็ตามสังเกตพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนอาจไม่ปฏิบัติตามสัจจะสัญญาได้ ด้วยสาเหตุสำคัญคือ การได้รับอำมิส การรับปากว่าจะเลือกผู้สมัครคนหนึ่งคนใด อาจเปลี่ยนไปเลือกผู้สมัครอีกคนได้ ด้วยแรงโน้มนำของอำมิสที่ได้รับมาก่อนการเลือกตั้งเพียง 1-2 วัน ซึ่งพฤติกรรมนี้อาจส่งผลให้ผู้สมัครบางคนได้ประจักษ์มาแล้ว เหตุที่อำมิสมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเหนือแรงจูงใจอื่น ๆ เกิดจากความเชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ตีเจตนาของคำสอนในศาสนาว่า อำมิสเป็นเรื่องของบุญคุณ หากไม่ได้เลือกผู้ให้อำมิสจะรู้สึกไม่สบายใจและติดค้างบุญคุณ ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลเหนือการรักษาสัจจะสัญญาที่มีไว้ก่อนแล้ว

วิถีคิดเหล่านี้ได้กลายเป็นประเด็นสังเกตที่ทำให้ผู้สมัครบางคนมองเห็นช่องทางว่ากระบวนการซื้อสิทธิ์ขายเสียงยังสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดการตัดสินใจเลือกตามได้ ตราบใดที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังไม่เปลี่ยนแปลงวิถีคิดอันเกิดจากความเชื่อในคำสอนของศาสนา ซึ่งเป็นความเชื่อตามวิถีเดิมที่สืบทอดกันมา ตราบใดที่ไม่มีการสร้างปรับความเข้าใจในประเด็นคำสอนเหล่านี้ การพัฒนาการเมืองภาคเลือกตั้งย่อมติดอยู่ในหลุมอุปสรรค ไม่มีวันหลุดพ้น

2. เลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนพิจารณาเลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน ในลักษณะ“กลุ่มนิยม” เพื่อให้ได้ตัวแทนเข้าไปมีบทบาททางการเมืองเป็นปากเสียงแทนกลุ่มพวกของตน หรือเพื่อสนองความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์พึ่งพา ในการเลือกกลุ่มพวกเดียวกันผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจพิจารณาจากความสัมพันธ์ที่ตนมีลักษณะร่วมกับผู้สมัครในด้านต่าง ๆ เช่น

- ร่วมภูมิลำเนา
- ร่วมสายเชื้อชาติ
- ร่วมเครือญาติมิตร
- ร่วมอาชีพ
- ร่วมสถานศึกษา
- ร่วมศาสนา

3. เลือกตามแรงโน้มนำของวัตถุเครื่องล่อใจ (อำมิส)

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนตัดสินใจเลือกผู้สมัครเพราะได้รับอำมิสในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดเลี้ยง การแจกเงิน การแจกสิ่งของ สัญญาว่าจะให้ ตลอดจนจนกล-อุบายแจกเงิน โดยการไปหวยบางประเภท (หวยรายวัน) ให้ตรงหมายเลขผู้สมัคร

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้รับอำมิส อาจตัดสินใจเลือกตามแรงโน้มนำของอำมิส ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเชื่อว่า เมื่อรับอำมิสมาแล้ว หรือได้รับสัญญาว่าจะให้ ผู้รับควรตอบแทนด้วยการลงคะแนนเสียงให้ หากไม่ได้เลือกจะเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ การเลือกด้วยแรงจูงใจนี้ไม่ถึงกับสร้างความสบายใจให้แก่ผู้เลือก แต่สามารถปลดภาระทางใจได้ 2 ประการ คือ ความรู้สึกไม่สบายใจที่ไม่ได้ตอบแทนผู้ให้อำมิสหายไป และความรู้สึกไม่สบายใจที่ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาจะสัญญาหายไป

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนหนึ่งมีความเชื่อว่า การซื้อสิทธิ์ขายเสียงเป็นธุรกิจอย่างหนึ่ง ผู้ให้อำมิสเป็นผู้ลงทุนทำธุรกิจซื้อขาย ผู้ซื้ออาจจ่ายเงินล่วงหน้า (หรือค่อยจ่ายภายหลัง) ผู้ขายก็จะนำสินค้าไปส่งให้ที่คูหาเลือกตั้ง โดยอาจมีกระบวนการตรวจคุณภาพสินค้ากันที่ป้ายนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้ง ซึ่งกฎหมายเลือกตั้ง ส.ว. (ที่กำหนดให้นับคะแนน ณ ที่เลือกตั้ง) ก็เอื้อให้มีการควบคุมคุณภาพสินค้ากันอยู่

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่รับทราบหน้าที่ของ ส.ว. และไม่รู้ประวัติของผู้สมัครอย่างแยกกาย ทำให้เกิดสัญญาณทางความคิดอันเป็นความว่างเปล่าที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้คิดไว้ว่าจะเลือกใคร ซึ่งส่งผลให้มีแรงจูงใจอื่นแทรกซ้อนเข้ามาได้ เช่น มีแรงจูงใจให้เลือกตามผู้แนะนำ เลือกตามการชี้แนะ หรืออาจเลือกตามแรงโน้มนำของอำมิส

เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้รับการติดต่อให้อำมิส ส่วนใหญ่จะรับไว้ เพราะคิดว่าการปฏิเสธจะก่อความขัดแย้งเสียเปล่า ส่วนจะเลือกผู้สมัครคนนั้นหรือไม่ค่อยพิจารณาภายหลัง แต่พบว่ามักมีแนวโน้มที่จะเลือก หากยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดไว้ก่อน หรือแม้แต่ตัดสินใจไว้แล้วก็อาจถูกพลังของอำมิสเปลี่ยนแปลงได้

นพดล ผู้ให้การสนับสนุนผู้สมัคร “น.” โดยการนำผู้สมัคร “น.” ไปแนะนำตัวกับชาวบ้านในแหล่งชุมชนต่าง ๆ พบว่า ในการแนะนำตัวเพื่อการเลือกตั้ง ส.ว. ครั้งที่ 2 (29 เมษายน 2543) เมื่อนำผู้สมัคร “น.” ไปพบกับแกนนำของชุมชนแห่งหนึ่ง แกนนำผู้นั้นได้ทาบถามขอให้ผู้สมัคร “น.” บริจาคเงินไว้เป็นทุนกองกลางของชุมชน แล้วจะระดมชาวบ้านให้ช่วยกันเทคะแนนให้ พร้อมกับเล่าว่าเมื่อครั้งเลือกตั้ง ส.ว. 1 ผู้สมัคร “ฟ.” ได้เข้ามาพบและสัญญาว่าจะมอบเงินให้กองกลางของชุมชน ชาวบ้านก็ช่วยกันเลือก แต่จนถึงขณะนี้ยังไม่ได้รับเงินเลย เลือกตั้งครั้งใหม่คงไม่มีใครลงคะแนนให้อีก การขอเงินเข้ากองกลางของชุมชนครั้งนี้ ทำให้ผู้สมัคร “น.” ต้องใช้เวลาอธิบายว่า ผู้สมัครไม่สามารถทำได้เพราะผิดกฎหมายเลือกตั้ง และผู้สมัครทุกคนไม่ควรจะเป็นผู้จ่ายเงิน เพราะการอาสาเข้าไปเป็นตัวแทน น่าจะได้รับการตอบแทนจากประชาชนด้วยซ้ำไป

นพดลมืดหวังกับพฤติกรรม(เพื่อส่วนรวม)ของแกนนำผู้นั้นมาก และคิดว่าเมื่อไม่มีการบริจาคเงินให้กองกลางก็คงไม่ได้คะแนนเสียงจากชุมชนแห่งนี้แน่นอน แต่นพดลก็พึงพอใจกับพฤติกรรมของผู้สมัคร “น.” ที่กล้าปฏิเสธคำร้องขอ แม้ไม่ได้คะแนนเสียง แต่ก็ได้รับความถูกต้อง แม้ไม่ได้รับการเลือกตั้ง แต่ก็ได้รับความภูมิใจ

พันธเทพ เป็นบุคคลหนึ่งซึ่งเคยมีพฤติกรรมร่วมกับกลุ่มผู้มีสิทธิขายเสียงของการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ บอกว่า ถ้าเปรียบเทียบกับทางเลือกครั้งอื่น ๆ แล้ว การเลือก ส.ว. ถือว่ามีพฤติกรรมซื้อสิทธิขายเสียงในระดับเจือจาง และพูดถึงวิธีการติดต่อซื้อเสียงว่าที่เคยเห็นส่วนใหญ่หวัคคะแนนไม่ได้ติดต่อกับบุคคลทั่วไป แต่จะพิจารณาว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดกลุ่มใดที่พอจะทาบทามให้อามิสได้ หรืออาจใช้วิธีติดต่อผ่านหวัคคะแนนกลุ่มย่อยอีกชั้น มักจะจะไปที่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ทำงานรับเงินรายวัน หรือกลุ่มที่เคยมีพฤติกรรมร่วมกันมาก่อน โดยมีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของแต่ละครัวเรือน มีการติดต่อซื้อขายไว้ล่วงหน้า แต่การแจกเงินจะแจกให้ก่อนเลือกตั้ง 1-2 วัน ในการเลือกตั้ง ส.ว. ครั้งที่ 1 มีการใช้เงินในลักษณะนี้เหมือนกัน แต่พฤติกรรมไม่โจ่งแจ้ง มีการข่มขู่ขู่ขู่ขู่ในระดับหวัคคะแนน หรือมีการทำอาหารแจกตามบ้านกันบ้างเล็กน้อย

4. เลือกตามวิถีคิดของผู้แนะนำ

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจเลือกผู้สมัครโดยตัดสินใจเลือกตามวิถีคิดของผู้แนะนำ (ซึ่งเป็นบุคคลที่ตนศรัทธายอมรับ) การเลือกตามแรงจูงใจนี้หมายถึงการตัดสินใจเลือกเพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งเชื่อมั่นและเห็นชอบในวิถีคิดของผู้แนะนำ ไม่ได้มุ่งเน้นที่การตอบแทนคุณผู้แนะนำ(หากเลือกเพื่อตอบแทนคุณผู้แนะนำ จะจัดอยู่ในแรงจูงใจข้อที่ 1) ส่วนมากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของ ส.ว. และไม่รู้ประวัติของผู้สมัครเพียงพอ มักตัดสินใจเลือกตามแรงจูงใจนี้ หรืออาจเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้พิจารณาร่วมกับแรงจูงใจอื่นก่อนการตัดสินใจเลือก

ผู้แนะนำอาจเป็นบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคคลที่ชุมชนศรัทธายอมรับ ฯลฯ)
- 2) ผู้นำทางศาสนา (พระภิกษุ เจ้าอาวาส โต๊ะอิหม่าม)
- 3) ผู้นำในครอบครัว (สมาชิกคนใดคนหนึ่งที่อยู่ร่วมครัวเรือนยอมรับ)

5. เลือกโดยการพิจารณาคณสมบัติของผู้สมัคร

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนหนึ่งที่มีความสนใจและเข้าใจระบบทางการเมืองดี รับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. และมีแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง เมื่อพิจารณาเห็นว่าผู้สมัครคนนั้นมีคุณสมบัติเหมาะสมกับหน้าที่ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งที่พึงประสงค์ โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจพิจารณาคณสมบัติสำคัญของผู้สมัครจากประวัติ และบุคลิกภาพ ดังนี้

ประวัติของผู้สมัคร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะศึกษาประวัติของผู้สมัครในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงานหรือประสบการณ์การทำงานโดยข้อมูลเหล่านี้จะแสดงให้เห็นคุณสมบัติของผู้สมัครในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมได้ระดับหนึ่ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะศึกษาประวัติของผู้สมัครจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่

1) ศึกษาจากชื่อเสียงประวัติเดิมที่ตนรู้จัก การศึกษาประวัติของผู้สมัครในประเด็นนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะอาศัยประสบการณ์ของตนที่เคยรู้จักชื่อเสียงประวัติของผู้สมัคร นำมาใคร่ครวญพิจารณาเปรียบเทียบ ก่อนที่จะตัดสินใจเลือก ทั้งนี้อาจใช้ข้อมูลประวัติจากแหล่งอื่นเข้ามาประกอบด้วย

2) ศึกษาจากแผ่นประกาศ แผ่นพับ เอกสารแนะนำตัว และ สื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์

3) สนทนากับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง, ผู้แนะนำ หรือผู้สมัครเพื่อศึกษาข้อมูลประวัติ

บุคลิกภาพของผู้สมัคร นอกจากศึกษาประวัติแล้ว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจมองบุคลิกภาพของผู้สมัครเป็นปัจจัยของการพิจารณาด้วย โดยทั่วไปพบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งมักนิยมผู้สมัครที่มีอัธยาศัยดี มีความเป็นกันเอง ดังนั้นผู้สมัครที่คลุกคลีสังสรรค์กับชาวบ้านอยู่เสมอ พูดคุยยิ้มแย้มแจ่มใส มีเวลาให้กับชุมชน ไม่เย่อหยิ่งถือตัว จึงมักได้เปรียบผู้สมัครคนอื่น ในการตัดสินใจของบางคนพบว่า จะเลือกลงคะแนนให้ผู้มีบุคลิกภาพดี มากกว่าจะเสียไปดูแลประวัติด้านความรู้ความสามารถและคุณธรรม

ข้อสังเกตประการหนึ่งพบว่า แม้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้รู้จักกับผู้สมัครมาก่อน แต่หากผู้สมัครไปแนะนำตัวถึงบ้านหรือการได้พูดคุยสนทนากันโดยตรง จะทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความรู้สึกเป็นเกียรติและมองบุคลิกภาพของผู้สมัครในแง่ดี ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนนั้นได้ หากไม่มีแรงจูงใจอื่นเข้ามาแทรกซ้อน

6. เลือกตามการชี้นำ

การชี้นำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหลงคล้อยตามเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ผู้สมัคร หรือผู้แนะนำใช้เป็นกลยุทธ์ในการจูงใจ ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกตามรูปแบบการชี้นำที่ศึกษาพบจากการเลือกตั้ง ส.ว. ในอำเภอสะเดา มีดังนี้

1) เลือกตามแนวโน้มผู้ชนะ ได้แก่

- การชี้นำในกลุ่มชุมชนโดยการกล่าวถึงกระแสความนิยมในตัวผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนคล้อยตามและตัดสินใจเลือกตามกระแสได้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนหนึ่งมีความนิยมในท่านอง **ชอบเชียวรั้วยข้างชนะ** จึงมักเลือกตามกระแสความนิยมของชุมชน

2) เลือกตามการชี้นำของผู้สมัคร ได้แก่

- การชี้นำด้วยกลวิธีการเสนอประวัติ เช่น แจ้งวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าเป็นจริง ใช้ภาพถ่ายที่อ่อนกว่าวัยในเอกสารแนะนำตัว

- การชี้นำด้วยการสร้างสถานการณ์ เช่น ปลอมข่าวโจมตีผู้สมัครอื่นเพื่อทำลายคะแนนนิยม ปลอมข่าวว่าตนถูกปองร้ายเพื่อให้ได้รับความสนใจและเห็นใจ

7. เลือกเพื่อทำตามหน้าที่ไม่ให้เสียสิทธิตามกฎหมาย

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิออกเสียงเพื่อไม่ให้เสียสิทธิตามกฎหมาย ในประเด็นนี้พบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่เกรงจะถูกตัดสิทธิบางประการแต่ยังไม่รู้ว่าเสียสิทธิในเรื่องใดบ้าง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 จึงมีผู้ออกไปใช้สิทธิกันมาก ต่อมาในการเลือกตั้ง ส.ว. ครั้งที่ 2 (29 เมษายน 2543) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเริ่มรู้เรื่องการเสียสิทธิมากขึ้นและรู้ว่าเป็นการเสียสิทธิทางการเมือง ไม่ใช่เสียสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือด้านอื่นจากรัฐ ผวนวกกับบางคนรู้สึกเบื่อและไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งซ้ำซ้อนจึงออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ส.ว. ครั้งที่ 2 น้อยลง

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเสียสิทธิมีดังนี้

- **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

“ **มาตรา 68 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง**

บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541

“ มาตรา 23 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมิได้แจ้งเหตุการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 21 หรือมาตรา 22 หรือแจ้งเหตุแล้วแต่เหตุนั้นมีสาเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นบุคคลซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้นั้นเสียสิทธิการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ”

- หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด มีดังนี้

“ การเสียสิทธิในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิและไม่ได้แจ้งเหตุผลในการไม่ไปใช้สิทธิว่าตามข้อกำหนดซึ่งระบุหน้าที่ของประชาชนไทยทุกคนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์เป็นต้นไป หากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะเสียสิทธิ 8 ข้อ คือ

- 1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น
- 2) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- 3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น
- 4) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 5) สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
- 6) สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายบัญญัติท้องถิ่น
- 7) สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคล ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- 8) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

สำหรับการเสียสิทธิให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งต่อไปที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ”

ในการเลือกตั้ง ส.ว.ของอำเภอสะเดา นอกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมักไม่รับทราบหน้าที่ของ ส.ว.แล้ว ยังพบจุดอ่อนอีกประการคือ การไม่รู้ประวัติของผู้สมัคร หรือรู้ประวัติของผู้สมัครแต่ไม่ครบถ้วนทุกคน ทำให้มีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะใช้พิจารณาก่อนตัดสินใจเลือก จึงพบว่า การที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในขณะที่บุคคลนั้นไม่รับทราบหน้าที่ของผู้แทน และไม่รู้ประวัติของผู้สมัคร จะด้วยเหตุใดก็ตาม ย่อมไม่เกิดโยนิโสมนสิการ คือ ไม่เกิด การพิจารณาอย่างแยบคาย บุคคลนั้นจะทำได้ก็เพียงการไปใช้สิทธิ์ตามหน้าที่ ไม่ใช่ไปทำหน้าที่(เลือกผู้แทน)ตามสิทธิ์

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเพื่อทำหน้าที่และไม่ให้เสียสิทธิ ตามกฎหมายอาจตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

- เลือกผู้สมัครคนหนึ่งคนใดโดยไม่ได้พิจารณาประวัติ และไม่มีเกณฑ์การพิจารณาใด ๆ อาจใช้วิธีสุ่มเดา เช่น เลือกผู้สมัครหมายเลขแรก หรือหมายเลขสุดท้าย
- เลือกไม่ลงคะแนน โดยทำเครื่องหมายในช่องไม่ลงคะแนน การเลือกในลักษณะนี้ อาจเป็นเพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องการจะปฏิเสธระบบการเลือกตั้งที่ตนเห็นว่ายังมีข้อบกพร่องอีกมากก็ได้

พรอย ไชยสุวรรณ³ กล่าวว่า ตนไปเลือก ส.ว.ครั้งที่ 1 เพราะมีคนมาบอกว่า ถ้าไม่ไปจะถูกตำรวจจับ คนแถวนี้ก็ไปเลือกกันมาก แต่พอเลือกครั้งที่ 2 ไม่ค่อยมีใครไปเลือก ตนก็เลยไม่ไปด้วย ตอนเลือกครั้งแรกก็ถามลูกและถามคนในครอบครัว แล้วก็เลือกตามกัน เพิ่งรู้วันนี้เองว่าเลือกตั้งไม่เกี่ยวกับเรื่องถูกจับ

สุพัตรา แสงช่วง⁴ กล่าวว่า ไปเลือกตั้ง ส.ว.ครั้งแรก เพื่อทำตามหน้าที่และเกรงจะถูกตัดสิทธิ์ ตอนเลือกไม่ได้พิจารณาอะไร ดูรูปดูหมายเลขผู้สมัครที่หน้าคูหาเลือกตั้ง แล้วก็สุ่มเลือกเอา ส่วน ส.ว.ครั้งที่ 2 ไม่ได้ไปเลือก

³ พรอย ไชยสุวรรณ บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 1 ต.สำนักควั อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 68 ปี, เพศ หญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

⁴ สุพัตรา แสงช่วง บ้านด่านนอก ต.สำนักขาม อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 27 ปี, เพศหญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

บทที่ 4

พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง

การศึกษาวิจัยนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส.ว.ของบุคคล 4 กลุ่ม คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง, กรรมการจัดการเลือกตั้ง, ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และบุคคลที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง ซึ่งเข้าไปมีบทบาทในลักษณะต่าง ๆ

1. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว.ที่ศึกษาได้จากภาวะที่ปรากฏ ได้แก่ พฤติกรรมการแนะนำตัว ซึ่งผู้สมัครจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบกติกา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 91 และ 92 โดยเคร่งครัด แต่ผู้สมัครก็อาจมีรูปแบบการแนะนำตัวที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการทำงานทางการเมืองและศักยภาพในการจัดหาองค์ประกอบต่าง ๆ โดยรูปแบบการแนะนำตัวที่ศึกษาพบจำแนกได้ดังนี้

1) **เดินเคาะประตูบ้าน** การแนะนำตัวโดยการเดินเคาะประตูบ้านเป็นการแสดงบุคลิกภาพของผู้สมัครที่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและจะกลายเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกได้เป็นอย่างดี การเดินเคาะประตูบ้านเป็นวิธีการแนะนำตัวที่อยู่ในครรลองของกฎหมายเลือกตั้ง ในภาวะที่ไม่สามารถใช้เครื่องขยายเสียง ไม่สามารถหาเสียงผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทู หรือตั้งเวทีปราศรัยได้ ผู้สมัครและทีมงานจึงต้องเน้นการตระเวนลงพื้นที่เข้าหาประชาชนในทุกเขตพื้นที่ของจังหวัด เพื่อให้มีโอกาสพบผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ได้มากที่สุดในเวลาจำกัด โดยเฉพาะผู้สมัครที่ลงสมัครด้วยการปฏิบัติตนตามกติกา ไม่มีหวัคะแนน ไม่มีปัจจัยเกื้อหนุน ต้องใช้เวลาที่มีอยู่เกือบทั้งหมดสำหรับการแนะนำตัวด้วยวิธีการนี้ ซึ่งถือเป็นงานหนักและเหนื่อยอย่างมาก

2) **ใช้หวัคะแนน** แม้เจตนาของกฎหมายเลือกตั้งต้องการให้ ส.ว.ปลอดจากพรรคการเมือง ปลอดจากการสนับสนุนของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยสิ้นเชิง เพราะ ส.ว. ต้องเข้าไปทำหน้าที่ตรวจสอบควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เข้าไปกลั่นกรองกฎหมาย ฯลฯ หากมีบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองให้การสนับสนุน อาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่ ส.ว. เกิดความลำเอียง ไม่ยุติธรรม หรือเกิดการละเว้นปฏิบัติกับผู้สนับสนุนได้ แต่ในการแนะนำตัวเพื่อให้ได้คะแนนนิยมนั้น พบว่าผู้สมัครมักต้องใช้บริการของหวัคะแนน ซึ่งผู้สมัครคนใดมีเครือข่ายหวัคะแนนอยู่มากก็มักมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูง หวัคะแนนที่จะทำงานให้เกิดประสิทธิผลจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับกลยุทธ์ และจำเป็นต้องได้รับเสียงอย่างเพียงพอสำหรับ

การศึกษาในสนามเลือกตั้ง ดังนั้นจึงไม่ใช่ใครก็ได้ที่จะเข้ามาเป็นหัวหน้าคณะแนกง่าย ๆ จะต้องมีการสังสมบารมีในระดับหนึ่ง จะต้องยึดมั่นในจรรยา-บรรณของอาชีพตน หัวหน้าคณะประเภทมือสมัครเล่นหรือทำงานแบบไม่ห่วงความมั่นคงของอาชีพ จะหลุดหลงเข้ามาเป็นหัวหน้าคณะแนกตัวจริงได้ก็ไม่มาก เพราะผู้สมัครที่ชาญฉลาดจะมีทีมงานคอยกลั่นกรองคัดสรรอย่างรอบคอบ

3) **เข้าหาผู้นำทางศาสนา** บุคคลที่เป็นผู้นำทางศาสนา เป็นต้นว่าเจ้าอาวาส พระภิกษุ โต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู ดาวะ ฯลฯ เป็นเป้าหมายหนึ่งที่ผู้สมัครมักเข้าพบเพื่อขอความช่วยเหลือสนับสนุน ผู้นำทางศาสนาเป็นผู้ที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับศรัทธาในวิถีคิดและเป็นที่เชื่อถือของกลุ่มชน ดังนั้นการได้รับความช่วยเหลือจากผู้นำทางศาสนาจะสามารถสร้างคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัครได้ดี ซึ่งพบว่าบางแห่งมีการบริจาครูปถ่ายสิ่งของไว้เป็นสาธารณประโยชน์ผ่านผู้นำทางศาสนาไว้ก็มี

4) **เข้าหาผู้นำชุมชน** การขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. แกนนำกลุ่มแม่บ้าน แกนนำลูกเสือชาวบ้าน หรือบุคคลที่ชุมชนศรัทธาวางใจเป็นวิธีการสร้างคะแนนนิยมอีกวิธีหนึ่งที่ผู้สมัครและทีมงานให้ความสำคัญและต้องพยายามขอความร่วมมือ หากรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กันอยู่แล้วก็ติดต่อได้โดยตรง หากไม่รู้จักก็ต้องหาบุคคลที่คิดว่าติดต่อได้มาเชื่อมโยงให้ แต่การจะได้รับความช่วยเหลือมากนักน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความศรัทธา ความผูกพัน หรือเงื่อนไขสัญญาอื่น ๆ ระหว่างผู้สมัครกับผู้นำชุมชนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบด้วย

5) **เข้าหากลุ่มพวกเดียวกัน** ผู้สมัครจะติดต่อขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากกลุ่มพวกเดียวกัน โดยสืบเสาะหาผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีลักษณะร่วมในด้านต่าง ๆ กับตน เช่นร่วมภูมิลำเนา ร่วมสายเชื้อชาติ ร่วมเครือญาติมิตร ร่วมอาชีพ ร่วมสถานศึกษา ร่วมศาสนา ฯลฯ

ด้วยอัตลักษณ์ของอำเภอสะเดา ทำให้ผู้สมัครต้องใช้รูปแบบการแนะนำตัวที่หลากหลาย เป็นต้นว่า การเป็นอำเภอที่เป็นศูนย์รวมของคนโยกย้ายจากต่างถิ่น ทำให้ผู้สมัครต่างพยายามเข้ามาหากลุ่มพวกผู้มีภูมิลำเนาเดียวกัน ผู้เป็นเครือญาติมิตร หรือการเป็นอำเภอที่มีคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมอยู่รวมกัน ทำให้ผู้สมัครต้องเข้ามาหาคะแนนนิยมกับกลุ่มพวกที่ร่วมสายเชื้อชาติ ร่วมศาสนา

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีลักษณะร่วมเป็นกลุ่มพวกเดียวกันกับผู้สมัคร มักให้ความช่วยเหลือสนับสนุนผู้สมัครอย่างดีและไม่ค่อยมีเงื่อนไข จึงพบว่าผู้สมัครและทีมงานจะเน้นการแนะนำตัวเพื่อสืบโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มพวก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน หรือกิจกรรมสังสรรค์ของสมาคมต่าง ๆ เพื่อขอคะแนนนิยมซึ่งเป็นวิธีการสำคัญประการหนึ่งด้วย

6) **เครือข่ายผู้ศรัทธา** ผู้สนับสนุนกลุ่มนี้มักเป็นศิษยานุศิษย์ หรือบุคคลที่ศึกษาคุณสมบัติของผู้สมัครแล้วเกิดความศรัทธา นอกจากผู้สมัครจะได้คะแนนเสียงสนับสนุนส่วนบุคคลแล้ว อาจได้เสียงสนับสนุนที่เกิดจากการขยายผลอย่างบริสุทธิ์ใจเพิ่มเติมอีกด้วย อย่างไรก็ตามการขยายผลของเครือข่ายผู้ศรัทธา พบว่าผู้ศรัทธาเหล่านี้จะขยายผลสร้างคะแนนนิยมให้ผู้สมัครได้ในวงจำกัด เพราะมักไม่ค่อยกล้าไปแนะนำขยายผล ด้วยเกรงจะไปก้าวล่วงความคิดของผู้อื่น เช่นเดียวกับตนเองที่ไม่อยากให้ใครมาชี้แนะขึ้น

7) **แนะนำตัวด้วยเอกสาร** ผู้สมัครสามารถจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อใช้ในการแนะนำตัวตามที่ กกต.กำหนด เช่น ในการเลือกตั้ง ส.ว.2 ได้มีประกาศมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง “ การแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ” ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2543 ดังนี้

(ข้อ 1) แผ่นปลิวหรือแผ่นพับ หมายความว่า เอกสารที่จัดพิมพ์ขึ้น สำหรับการแจกจ่ายเป็นแผ่น ๆ ขนาดกว้างไม่เกินสามสิบสองเซนติเมตรและยาวไม่เกินสี่สิบหกเซนติเมตรเป็นประมาณ หากนำแผ่นปลิวหรือแผ่นพับไปปิดประกาศให้ถือเป็นแผ่นประกาศ (ข้อ 2) แผ่นประกาศหรือแผ่นป้าย หมายความว่า เอกสารที่จัดพิมพ์ขึ้นสำหรับการปิดประกาศ ขนาดกว้างไม่เกินสี่สิบห้าเซนติเมตรและยาวไม่เกินหกสิบห้าเซนติเมตรเป็นประมาณ และให้หมายความรวมถึงสติ๊กเกอร์ด้วย (ข้อ 3) การจัดทำเอกสารเป็นรูปเล่ม หมายความว่า เอกสารที่จัดพิมพ์ขึ้นสำหรับการแจกจ่ายเป็นเล่ม ๆ ขนาดกว้างไม่เกินยี่สิบเอ็ดเซนติเมตรและยาวไม่เกินสามสิบเซนติเมตรเป็นประมาณ (ข้อ 4) ในการแจกจ่ายเอกสารตามข้อ 1 และข้อ 3 ห้ามใช้เครื่องขยายเสียงหรือโปรยเอกสารในที่สาธารณะ หรือแจกจ่ายพร้อมหรือควบไปกับสิ่งใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ และห้ามแจกหรือแทรกไปกับเอกสารสิ่งพิมพ์อื่น (ข้อ 5) การปิดประกาศเอกสารตามข้อ 2 ในที่สาธารณะให้เป็นไปตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐกำหนด

ทั้งนี้ได้มีการกำหนดจำนวนของสื่อสิ่งพิมพ์ไว้ด้วย เป็นต้นว่า

ในข้อ 1 แผ่นปลิวหรือแผ่นพับ ต้องมีจำนวนไม่เกิน 2 เท่าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัด (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส.ว.2 ของจังหวัดสงขลา 819,661 คน)

ในข้อ 2 แผ่นประกาศหรือแผ่นป้าย ต้องมีจำนวนไม่เกิน 10 เท่าของจำนวนหน่วยเลือกตั้งในจังหวัด จังหวัดสงขลา มีหน่วยเลือกตั้ง 1,489 หน่วย จึงพิมพ์แผ่นประกาศเพื่อใช้ปิดประกาศได้ 14,890 แผ่น

ประเด็นที่น่าสังเกต คือ การที่ผู้สมัครบางคนไม่ปฏิบัติตามกติกา มีการพิมพ์แผ่นประกาศและนำไปปิดประกาศเกินจำนวน บางคนใช้แผ่นประกาศเฉพาะปิดประกาศในพื้นที่

อำเภอเดียวก็มากกว่า 14,890 แผ่นแล้ว ความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้สมัครที่ปฏิบัตินอกเหนือกติกากับผู้สมัครที่ปฏิบัติตามกติกา ยังเป็นข้อกลางแกลงใจว่า ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลความยุติธรรม ใครจะเป็นผู้พิจารณาลงโทษผู้กระทำผิด หรือจะปล่อยให้นักติกาไร้ความหมายไปอย่างนั้น หรือต้องการเพียงเขียนเสือให้วัวกลัว แต่วัวไม่กลัว แล้วยังปล่อยให้วัวยืนยิ้ม

ในการแนะนำตัวด้วยเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะแผ่นประกาศที่ปิดประกาศโดยทั่วไปนั้น พบว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลกลั่นแกล้งผู้สมัครที่เป็นคู่แข่ง ด้วยการฉีกทำลายแผ่นประกาศของผู้สมัครคนอื่น ซึ่งก็ยังไม่มีความมาตรการใดควบคุมได้

การแนะนำตัวด้วยเอกสารที่เป็นรูปเล่ม (ในการเลือกตั้ง ส.ว.1) พบว่า รูปแบบเอกสารของผู้สมัครบางคนอาจประเมินเป็นมูลค่า ซึ่งเข้าข่ายกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้

8) **แนะนำตัวด้วยการปราศรัย ตามที่ กกต.จัดให้** การแนะนำตัวด้วยการปราศรัย ตามที่ กกต.ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดหาสถานที่ให้ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 มาตรา 92 (3) นั้น ในเขตพื้นที่อำเภอสะเดามีการจัดการแนะนำตัวด้วยวิธีนี้ 2 ครั้ง คือ ก่อนการเลือกตั้ง ส.ว.1 (1 ครั้ง) และก่อนการเลือกตั้ง ส.ว.2 (1 ครั้ง) พบว่า ทั้งสองครั้งมีผู้เข้าฟังการแนะนำตัวน้อยมาก ทั้งนี้เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และแรงกระตุ้นที่ทำให้ผู้ฟังอยากฟังก็ไม่มี เนื่องจากการปราศรัยของผู้สมัครต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านเนื้อหาและข้อจำกัดเรื่องเวลา (กำหนดให้พูดคนละ 5 นาที) ทำให้ขาดอรรถรสในการฟัง ไม่เหมือนกับการหาเสียงของ ส.ส.ที่สามารถใช้คำพูดโลดโผนเผ็ดมันได้ เมื่อจัดแนะนำตัวทุกครั้งไม่ว่าที่ใดอำเภอใด มักมีผู้ฟังเข้าฟังน้อย ผู้สมัครส่วนใหญ่จึงไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพราะจะทำให้เสียเวลาในการแนะนำตัวด้วยวิธีการอื่น สังเกตพบว่าผู้เข้าฟังส่วนใหญ่มักเป็นผู้ให้การสนับสนุนผู้สมัคร ส.ว. ที่มาปราศรัยนั่นเอง เมื่อผู้สมัคร ส.ว.แต่ละคนพูดจบก็จะเห็นกลุ่มผู้สนับสนุนทยอยเดินตามกันออกไปเป็นกลุ่ม ๆ ผู้สมัครที่จับสลากได้พูดเป็นลำดับสุดท้ายจึงมักได้ปราศรัยกับผู้สนับสนุนที่เป็นกลุ่มของตนเท่านั้นเอง การแนะนำตัวด้วยวิธีนี้จึงไม่ประสบผล และไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากผู้สมัคร ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องของผู้สมัครเอง

ในการแนะนำตัวของผู้สมัคร ส.ว.นั้น สังเกตพบว่าการเลือกตั้ง ส.ว.1 กับ ส.ว.2 ผู้สมัครบางคนมีพฤติกรรมแนะนำตัวเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากได้รู้ลำดับคะแนนของตนจากการเลือกตั้งครั้งแรก รู้โอกาสความเป็นไปได้ว่ามีมากน้อยเพียงใด ในขณะที่การถอนตัวจากการเป็นผู้สมัครไม่สามารถกระทำได้ (ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 มาตรา 33) ผู้สมัครที่เห็นว่ามีโอกาสได้รับเลือกในรอบสอง ก็จะทุ่มเทกับการแนะนำตัวมากขึ้น แต่ถ้าเห็นว่ามีโอกาสน้อยหรือ

แทบไม่มีโอกาสเลย ก็อาจแนะนำตัวบ้างเล็กน้อย เพื่อให้มีคะแนนติดอยู่บ้าง การห้ามมิให้ผู้สมัครถอนการสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้ในการเลือกตั้ง ส.ว.2 มีผู้สมัครบางคนใช้วิธีเทคะแนนจากฐานเสียงของตนไปสนับสนุนผู้สมัครคนอื่น (ตามคำร้องขอหรือข้อตกลงที่มีต่อกัน) การได้รับคะแนนถ้อยใจด้วยวิธีนี้ แม้จะไม่ได้คะแนนเสียงไปทั้งหมด แต่ก็คงได้รับคะแนนไปบ้างพอสมควร

2. กรรมการจัดการเลือกตั้ง

ตามกฎหมายเดิมหน้าที่จัดการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย แต่เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 หน้าที่นี้เป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจำนวน 5 คน¹ นอกจากนี้จะมีคณะกรรมการอื่น ๆ ร่วมดำเนินการจัดการเลือกตั้งด้วย เป็นต้นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.), คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (กกต.เขต)² รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือในงานรับผิดชอบบางส่วนจากบุคลากรและหน่วยงานของกรมการปกครอง

การศึกษาวิจัยนี้ได้ศึกษาประเด็นของ “ กรรมการจัดการเลือกตั้ง ” ในสาระสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ อำนาจหน้าที่ของ กกต. และ พฤติกรรมของกรรมการจัดการเลือกตั้งในระดับจังหวัด

1) อำนาจหน้าที่ของ กกต. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดหน้าที่ไว้ดังนี้

“ มาตรา 145 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตาม

กฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง

¹ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) หมายถึง กกต.ส่วนกลาง ประกอบด้วย 1. นายธีระศักดิ์ ทรนงสูต 2. นายสวัสดิ์ โชติพานิช 3. นายยุวรัตน์ กมลเวชช 4. นายโคทม อารียา 5. นายจิระ บุญพจนสุนทร

² ตามมาตรา 12 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 กกต.เขต จะมีเฉพาะในการเลือกตั้ง ส.ส.เท่านั้น ดังนั้นในการเลือกตั้ง ส.ว.จึงต้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการเลือกตั้งในระดับเขตฯ โดยใช้ชื่อเรียกว่า “ คณะอนุกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ”

(อนุ กกต.เขต)

หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง

(3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง

(4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(5) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย ”

จากการที่ กกต.สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หลังการเลือกตั้ง ส.ว.1 นั้นแสดงให้เห็นว่า “มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ” ซึ่งสอดคล้องกับพฤติการณ์ที่ปรากฏในพื้นที่อำเภอสะเดา เป็นต้นว่า การบริจาคเงินเข้ากองกลางของชุมชน การสัญญาว่าจะให้งานกระเบื้องให้สิ่งของ การแจกเงิน การจัดเลี้ยงสุรา เลี้ยงขนมจีน การเลี้ยงน้ำชากาแฟ (สั่งกินที่ร้านได้โดยไม่ต้องจ่ายเงิน) การถมนถนนลูกรังให้หมู่บ้าน การทำกับข้าวแจกตามบ้าน การจัดรถรับส่งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งกลาง ฯลฯ พฤติการณ์เหล่านี้ล้วนประกอบเป็นหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการทุจริต ดังนั้นเมื่อมีประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง ส.ว.ของจังหวัดสงขลาเพียง 1 ตำแหน่ง จึงทำให้ประชาชนพอใจในระดับหนึ่ง แต่เมื่อมีการจัดเลือกตั้งใหม่ โดยผู้ที่ถูกแขวนชื่อยังคงมีรายชื่อเป็นผู้สมควรได้ ทำให้เกิดความเอือมระอาโดยทั่วกัน แต่ทุกคนก็ต้องยอมรับในกติกา ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนหนึ่งไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ส.ว.2 ส่วนหนึ่งไปใช้สิทธิเพื่อทำตามหน้าที่ แต่เลือกกากบาทในช่องไม่ลงคะแนน ซึ่งเมื่อนับคะแนนรวมของจังหวัด พบว่ามีผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้ใดเพิ่มขึ้นจาก

การเลือกตั้ง ส.ว.1 เป็นเท่าตัว จากเดิมมี 15,620 บัตร แต่ในการเลือกตั้ง ส.ว.2 เพิ่มขึ้น 30,046 บัตร

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาหน้าที่ของ กกต. ที่ได้จากแบบสอบถาม เช่น

“ ในการเลือก ส.ว.มีความยุ่งยากเกินไป เมื่อเกิดการทุจริตจะเลือกใหม่ทุกครั้ง ควรหาวิธีอื่นที่ไม่ทำให้ผู้เลือกตั้งไปเลือกตั้งซ้ำซ้อน ”

“ ให้ กกต. สอดส่องดูแลการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม เพื่อการเลือกตั้งหลายหน ”

“ ควรให้ผู้สมัครมีการหาเสียงเพื่อจะได้ทราบแนวคิด นโยบาย ที่จะเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน ”

“ ผู้สมัคร ส.ว.ที่ถูกแขวน ไม่สมควรให้ลงเลือกตั้งใหม่ และให้ดำเนินคดีอย่างเฉียบขาด ”

“ ต้องการให้ กกต.มีความชัดเจนและเด็ดขาดในการรับรองผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ”

“ สนับสนุนแนวทางการเลือกตั้ง ส.ว.แบบเดิม แต่ควรหามาตรการให้รัดกุมยิ่งขึ้น ”

“ ผู้สมัคร ส.ว.ที่ทุจริต ควรจะตัดสิทธิ์ไปเลย ไม่ต้องมีครั้งต่อไป เพราะจะทำให้เป็นแบบอย่างได้ ”

ฯ ล ฯ

2) พฤติกรรมของกรรมการจัดการเลือกตั้งในระดับจังหวัด

พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับจังหวัด (กกต.จว.) และคณะอนุกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (อนุ กกต.เขต) มีพฤติกรรมจำแนกตามช่วงเวลาของการเลือกตั้ง ส.ว.1 และ ส.ว.2 ดังนี้

- ช่วงการเลือกตั้ง ส.ว.1 (4 มีนาคม 2543)

กกต.จว. และ อนุ กกต.เขต ได้ทำหน้าที่ช่วงก่อน, ระหว่าง และหลังวันเลือกตั้ง โดยมีบุคลากรของกรมการปกครองและหน่วยงานอื่น ๆ ให้ความร่วมมือสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ซึ่งสังเกตพบว่า

- (1) การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- (2) การจัดให้ผู้สมัครแนะนำตัวด้วยการปราศรัย ณ สถานที่ในอำเภอต่าง ๆ อย่างน้อยอำเภอละ 1 ครั้ง ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน

(3) การติดตามควบคุมเรื่องการจัดพิมพ์แผ่นประกาศที่ใช้ปิดประกาศ
แนะนำตัวไม่ให้เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด กกต.จว.ไม่สามารถควบคุมได้
ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้สมัคร เจตนารมณ์ที่ต้องการให้ผู้รับ
ผิดชอบจัดการเลือกตั้งให้เกิดความเที่ยงธรรม จึงไม่เป็นผล

(4) การจัดทำคะแนนโดยเฉพาะคะแนนรวมในระดับจังหวัดในการเลือก
ตั้ง ส.ว.1 มีปัญหาไม่ลงตัวและล่าช้า

(5) การสอดส่องดูแลรับแจ้งเหตุทุจริตการเลือกตั้ง ซึ่งมีการรับเรื่องราว
แจ้งเหตุโดยไม่ต้องระบุชื่อผู้แจ้ง มีการแจ้งข้อมูลเบาแสบด้วยวิธี ต่าง ๆ เช่น
แจ้งเหตุโดยตรงที่สำนักงาน กกต.จว. ประธาน กกต.จว.หรือผ่านสื่อมวลชน พบ
ว่ามีการแจ้งเหตุกันมาก และ กกต.จว.ก็ได้ลงพื้นที่สืบสาวข้อมูลหลักฐานร่วมกับ
เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับที่น่าพอใจ และชั้นสรุป กกต.จว.ได้เสนอความเห็นและ
รวบรวมข้อมูลหลักฐานเสนอ กกต.ส่วนกลาง จนมีมติให้ประกาศรับรองผู้ได้รับ
เลือกตั้งเป็น ส.ว.เพียง 1 คน จากจำนวน ส.ว.ที่มีได้ 4 คน และให้จัดเลือกตั้ง
ใหม่ในส่วนที่เหลือ

- ช่วงการเลือกตั้ง ส.ว.2 (29 เมษายน 2543)

การทำหน้าที่ของ กกต.จว. และ อนุ กกต.เขต ในงานรับผิดชอบยัง
ดำเนินการไปในลักษณะใกล้เคียงกับการเลือกตั้ง ส.ว.1 แต่ความช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนจาก
บุคลากรของกรมการปกครองมีน้อยลง ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของจังหวัดที่ปรับเปลี่ยนไป ด้วย
เหตุผลเพื่อให้ กกต.จว.ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเลือกตั้งโดยตรงได้ทำงานอย่างเป็นเอกเทศ

สำหรับงานด้านการติดตามสอดส่องพฤติการณ์ทุจริตการเลือกตั้ง
ยังคงมีการรับเรื่องราวแจ้งเหตุ และติดตามเก็บข้อมูล แต่พฤติกรรมของผู้กระทำผิดกฎหมาย
เลือกตั้งครั้งนี้ไม่ปรากฏหลักฐานให้เห็นเด่นชัด จะมีขัดแย้งอยู่บ้าง เช่น การจัดการรับส่งผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งไปลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งกลาง แต่ไม่อาจสืบสาวไปถึงผู้กระทำผิดได้ เมื่อเสร็จสิ้น
การเลือกตั้ง ส.ว.2 กกต.จึงมีมติรับรองผลการเลือกตั้ง

3. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอสะเดาส่วนใหญ่มีระบบวิถีการดำรงชีพแบบสังคม
ชนบท มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์พึ่งพา และมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้หย่อนความสนใจ

ทางการเมือง เช่น มีการต่อต้านอาชีพซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำสวนยางสวนผลไม้ รับจ้างทำสวน รับจ้างในโรงงาน ทำให้มีเวลาน้อย เมื่อมีเวลาว่างก็มักกันไว้สำหรับความบันเทิงพักผ่อน หรือผู้ที่ประกอบกิจการค้าขาย ก็มุ่งสร้างฐานะเป็นสำคัญ จึงอาจหย่อนความสนใจทางการเมืองได้เช่นกัน โดยองค์รวมของสังคมพบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ตัดสินใจเลือกโดยการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครมีน้อยมาก กล่าวคือมักเลือกโดยไม่ได้พิจารณาว่าผู้สมัครคนนั้นมีคุณสมบัติเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.หรือไม่ แต่กลับมีแรงจูงใจอื่นเข้ามามีอิทธิพลเหนือกว่า

ผลการวิจัยพฤติกรรมการเลือกตั้ง ส.ว. ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กลุ่มคนจีนไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเดา พบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีพฤติกรรมอันเป็นอัตลักษณ์สำคัญของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

3.1.กลุ่มคนจีน

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และการวิเคราะห์ผลการนับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้ง ส.ว.1 และ ส.ว.2 พบว่าคนจีนในอำเภอสะเดานิยมเลือกผู้สมัครที่อยู่ในญาติลำเนาเดียวกัน โดยมีองค์ประกอบอื่นสนับสนุน ได้แก่ ผู้สมัครเป็นผู้สืบสายเชื้อชาติจีนด้วยกัน มีประวัติด้านการศึกษาและด้านการงานเป็นที่ยอมรับของสังคม และอีกเหตุผลหนึ่งเกิดจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่รู้ประวัติของผู้สมัครคนอื่น จึงเลือกผู้สมัครที่เป็นคนในพื้นที่ ด้วยเชื่อว่าหากได้รับเลือกตั้งก็จะมีผู้แทน ส.ว.เป็นชาวสะเดา เข้าลักษณะ “คนใกล้ย่อมพียง่ายกว่าคนไกล”

ในประเด็นการพบเห็นพฤติกรรมซื้อสิทธิ์ขายเสียง คนจีนส่วนใหญ่ตอบว่าไม่เคยเห็นการซื้อเสียง ทั้งนี้อาจเกิดจากคนจีนมักมีฐานะมั่นคง ฐานะมีฐานะกลายเป็นเพราะกำบังไม่ให้ผู้ซื้อเสียงกล้าติดต่อกัน หากได้รับการติดต่อให้อามิส มักบอกว่าจะปฏิเสธไม่ขอรับ เพราะหากรับแล้วไม่เลือกจะไม่สบายใจ

คนจีนส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมการเลือกตั้งโดยเลือกตามวิถีคิดของผู้แนะนำ แต่ต้องเป็นผู้แนะนำที่ตนยอมรับเชื่อถือ ผู้สมัครที่ได้รับการแนะนำจากบุคคลที่คนจีนยอมรับ มักได้รับการพิจารณาและมีน้ำหนักในลำดับต้น ๆ

สุวิทย์ แซ่ฮึง³ กล่าวถึงการเลือกตั้ง ส.ว.ว่า *ตนไม่รู้ประวัติของผู้สมัครและไม่รับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. การเลือกตั้ง ส.ว.ทั้งสองครั้งตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่อยู่ใน*

³ สุวิทย์ แซ่ฮึง บ้านเลขที่ 64 ถนนศรีสุริยะ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 45 ปี , เพศชาย , กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว)

ภูมิลำเนาเดียวกัน เพื่อจะได้ติดต่อได้ง่าย ที่ผ่านมา ไม่พบเห็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ถ้ามีผู้มาติดต่อซื้อเสียง คิดว่าจะรับไว้แต่ไม่เลือกผู้สมัครคนนั้น ถ้ามีผู้สมัครมาแวะที่บ้านเพื่อแนะนำตัว จะให้การต้อนรับ แต่ไม่มีผลที่จะจูงใจให้เลือก รัฐควรประชาสัมพันธ์เรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ให้มาก โดยควรเน้นประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เหมาะสม เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์รายวัน

มนต์ชัย ลีอวนิชกุล⁴ กล่าวว่า ไปเลือกตั้ง ส.ว.ทั้งสองครั้ง โดยเลือกผู้สมัครที่อยู่ภูมิลำเนาเดียวกัน และไม่ได้เปรียบเทียบกับผู้สมัครคนใด ๆ เพราะไม่รู้ประวัติของผู้สมัครคนอื่นอย่างละเอียด ส่วนบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.นั้น ตนพอจะรู้ว่าหน้าที่อะไรบ้าง

สง ลัคนารจิต⁵ กล่าวว่า ไม่ค่อยรู้ว่า ส.ว.มีหน้าที่อะไรบ้าง การตัดสินใจเลือกผู้สมัครจะปรึกษากับลูก ๆ อาจคล้อยตามความคิดเห็นของผู้แนะนำได้ ถ้าผู้แนะนำเป็นผู้ที่ตนรู้จักและเชื่อถือ แต่จะพิจารณาศึกษาประวัติของผู้สมัครประกอบด้วย ไม่เคยพบเห็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียง หากมีผู้มาติดต่อซื้อเสียงจะไม่รับ เพราะเกรงจะไม่สบายใจถ้าไม่ได้เลือก

อาคม แห้วไว้ว⁶ กล่าวว่า ตนรู้หน้าที่ ส.ว. และรู้ว่าถ้าไม่ไปเลือกตั้งจะเสียสิทธิ์ 8 ประการ ทั้งนี้เพราะชอบและสนใจติดตามเรื่องการเมือง ในการเลือกตั้ง ส.ว.1 และ ส.ว.2 ตนเลือกผู้สมัครต่างหมายเลขกัน ซึ่งเลือกโดยการพิจารณาประวัติตามที่พอจะหาเอกสารแนะนำตัวหรือศึกษาจากแผ่นประกาศได้ ตอนเลือก ส.ว.2 เปลี่ยนไปเลือกคนอื่น เพราะคนเดิมที่เคยเลือกคราวแรกถูกแขวนชื่อ ในการเลือกตั้งใหม่มีผู้มาแนะนำและเมื่อศึกษาประวัติแล้วพอใจ จึงเลือกผู้สมัครตามการแนะนำ ในการเลือกตั้ง ส.ว.ทั้ง 2 ครั้งไม่เคยพบเห็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

⁴ มนต์ชัย ลีอวนิชกุล บ้านเลขที่ 3 ซอย 3 ถนนปาดังเบซาร์ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 20 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีน)

⁵ สง ลัคนารจิต บ้านเลขที่ 21/11 ถนนมูรธฤติศ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 80 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีนแคะ)

⁶ อาคม แห้วไว้ว บ้านเลขที่ 3/19 ถนนปาดังเบซาร์ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 40 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว)

ก็เหียง แซ่มั่น⁷ กล่าวว่า ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของ ส.ว. แต่ไปเลือกทั้งสองครั้ง ครั้งแรกเลือกผู้สมัครด้วยแรงจูงใจความเป็นเชื้อชาติเดียวกัน และเป็นผู้ที่เคยช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพสวนยาง แต่ ส.ว.2 เลือกผู้ที่มีแนวโน้มชนะ ตอนเลือกตั้ง ส.ว.1 มีผู้สมัครมาบริจาคนเงินให้แป๊ะกง (ศาลเจ้า)แต่ที่มาติดต่อชื่อเสียงกับชาวบ้านไม่มี ถ้ามีคิดว่าอาจจะรับไว้แต่ต้องศึกษาประวัติของผู้สมัครคนนั้นก่อน

⁷ ก็เหียง แซ่มั่น บ้านเลขที่ 202/36 ถนนปาดังเบซาร์ บ้านทับโกบ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 50 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีนแคะ)

ตารางผลคะแนนรวมของการเลือกตั้ง ส.ว.1 และ ส.ว. 2 เฉพาะหน่วยเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลสะเดา (รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 หน่วย) ซึ่งมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มคนจีนประมาณ 35% ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เรียงตามลำดับคะแนน 15 ลำดับแรก ดังนี้

ส.ว.1			ส.ว.2	
ลำดับ	ผู้สมัคร	คะแนนรวม	ผู้สมัคร	คะแนนรวม
1	115 จ.	1,549	115 จ.	1,340
2	104 อ.	801	116	474
3	117	604	106	469
4	116	601	105 อ.	409
5	106	554	125	408
6	113 จ.	486	117	398
7	126 อ.	423	113 จ.	373
8	127	356	127	335
9	125	330	126 อ.	256
10	118	297	102	134
11	141	204	118	111
12	114	189	135	87
13	102	176	141	65
14	101	149	101	59
15	136	142	114	58

หมายเหตุ 1) หมายเลขของผู้สมัครที่ปรากฏในตารางข้างต้นเป็นรหัสสมมุติ

- รหัส 115 จ.เป็นผู้สมัครที่มีเชื้อสายจีน, มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลสะเดา
- รหัส 113 จ. เป็นผู้สมัครที่มีเชื้อสายจีน, มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอหาดใหญ่
- รหัสที่มีอักษร อ. ต่อท้าย หมายถึง ผู้สมัครที่เป็นชาวไทยมุสลิม

2) ในการเลือกตั้ง ส.ว.1 (4 มีนาคม 2543) เมื่อนับคะแนนรวมทั้งจังหวัดปรากฏว่า **ผู้สมัคร 104 อ.** ได้ลำดับที่ 3 ซึ่งเป็นผู้สมัครเพียงคนเดียวที่ กกต. ได้ประกาศรับรองผล ส่วนที่เหลืออีก 3 ตำแหน่งให้จัดเลือกตั้งใหม่ (ส.ว.2 : 29 เมษายน 2543)

3.2. กลุ่มไทยพุทธ

พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส.ว.ของคนไทยพุทธในอำเภอสะเดา เกิดจากแรงจูงใจหลาย ๆ ด้าน เช่น มีแรงจูงใจของการเลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน เลือกโดยการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร เลือกตามความเชื่อในคำสอนของศาสนา (การตอบแทนคุณ, การรักษาสัจจะสัญญา) เลือกตามแรงโน้มนำของอำมาตย์

แต่โดยทั่วไปไม่ว่าเลือกด้วยแรงจูงใจใด มักมีแรงจูงใจเรื่องการตอบ
แทนคุณเข้าไปมีอิทธิพลประกอบการตัดสินใจอยู่เสมอ ซึ่งเป็นความเชื่อในคำสอนของศาสนาที่
แฝงฝังอยู่ในส่วนลึกของจิต และยากที่จะถอดแกะหรือปรับเปลี่ยนออกจากวิถีคิดของชาวไทย
พุทธ แม้ว่าผู้สมัครคนนั้นอาจมีคุณสมบัติด้อยกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ แต่หากมีบุญคุณเคยให้
ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อตนเอง ต่อครอบครัว หรือต่อหมู่บ้านชุมชน ก็จะได้รับ การสนองตอบ
ด้วยการลงคะแนนเสียงให้

ความเชื่อตามคำสอนในพุทธศาสนา ไม่ได้แยกแยะว่าควรจะตอบ
แทนคุณอย่างไรหรือในโอกาสใดจึงจะเหมาะสม แต่ความเข้าใจในคำสอนของชาวไทยพุทธโดย
ทั่วไป มักเชื่อว่าการตอบแทนคุณกระทำได้เสมอเมื่อมีโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายคำ
สอน เช่น ในพุทธสุภาษิตที่ว่า

“นิมิตต์ สาธรรูปานํ กตญญกตเวทิตา

ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายแห่งคนดี

ความกตัญญูกตเวทิตะ คือ ความรู้อุปการะคุณที่บุคคลอื่นทำ
แก่ตนก่อน แล้วทำตอบแทนภายหลัง บุคคลผู้ประกอบด้วยกตัญญู-
กตเวทิตาธรรม จะเป็นผู้มีสติระลึกได้อยู่เสมอถึงความดีที่ผู้อื่นทำไว้แก่
ตนและคอยหาโอกาสตอบแทนอยู่เสมอ บุคคลเช่นนี้หาได้ยากยิ่ง
และนับได้ว่าเป็นคนดี เพราะทำสิ่งที่ทำได้ยากและถือว่าเป็นเครื่องหมาย
แห่งคนดี”
นาย - สมเด็จพระสังฆราช(สา)⁸

คติธรรมข้างต้นมีอิทธิพลซึมลึกอยู่ในสำนึกของชาวไทยพุทธตลอดมา จนกลายเป็นวัฒนธรรมการตอบแทนที่สืบทอดอยู่ในสังคมอย่างมีพลัง โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์พึ่งพา วัฒนธรรมการตอบแทนจะผูกภาพสะท้อนให้ปรากฏในการ

⁸ ฝ่ายวิชาการ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2537), หน้า 53.

เลือกตั้งทุกครั้ง การตัดสินใจลงคะแนนเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งเพื่อตอบแทนคุณ เป็นแรงจูงใจหนึ่งที่มีน้ำหนักในลำดับต้น ๆ บ้างก็ตอบแทนผู้สมัครโดยตรง ในฐานะที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล บ้างก็ตอบแทนผู้ที่มาแนะนำ การแสดงกตเวทิตาของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหล่านี้เป็นคตินิยมที่ไม่ได้แยกแยะว่า บุญคุณที่ได้รับมาเป็นบุญคุณที่ผู้ให้เจตนาชอบหรือมิชอบ ด้วยเหตุนี้จึงได้รวมเอาการจัดเลี้ยง แจกเงิน แจกสิ่งของเป็นบุญคุณที่จะต้องทดแทนกัน และการตอบแทนด้วยการลงคะแนนเสียงให้ก็ไม่ได้ถือเป็นภาระอันใด ด้วยวิถีคิดเหล่านี้ทำให้ผู้สมัครบางคนกล้าทุ่มเงินกล้าซื้อเสียง เพราะเชื่อมั่นว่า “ ผู้รับ ” เมื่อรับแล้วจะเลือก ถ้าไม่เลือกจะรู้สึกติดค้างบุญคุณและไม่สบายใจ

น้อย ธรรมโชติ⁹ กล่าวว่า ตนไม่รู้หน้าที่ของ ส.ว. และไม่รู้ประวัติของผู้สมัคร ถ้ามีการติดต่อให้อามิสคงจะรับไว้ และถ้ายังไม่ได้ตัดสินใจเลือกใครไว้ก่อน มีแนวโน้มจะเลือกผู้สมัครที่ให้อามิสเพื่อไม่ให้ติดค้างบุญคุณกัน กรณีมีผู้มาแนะนำหรือหาเสียง ใครมาแนะนำก่อนและตนได้รับปากไว้ ก็จะช่วยเลือกตามที่ผู้แนะนำคนแรกมาขอความช่วยเหลือไว้

สมจิตร ฉายาอำพัน¹⁰ กล่าวถึงการแนะนำตัวของผู้สมัคร ส.ว.ว่า ในการเลือกตั้ง ส.ว.ครั้งที่ 1 ตนในฐานะแกนนำกลุ่มแม่บ้าน เคยได้รับการติดต่อจากทีมงานของผู้สมัคร ให้รับเงินไว้ช่วยสร้างคะแนนนิยมให้ผู้สมัครคนนั้น แต่ตนไม่รับไว้ เพราะเกรงจะช่วยเหลือไม่ได้และไม่กล้าเดินแนะนำกับชาวบ้าน เพราะคิดว่าชาวบ้านอาจสนับสนุนผู้สมัครคนอื่นอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกันได้ สำหรับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ตนไม่รู้เลยว่ามียุทธศาสตร์อะไรบ้าง ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มาก เคยฟัง อสร.มาแนะนำเหมือนกัน แต่ยังไม่ค่อยเข้าใจ กรณีผู้สมัครมาแนะนำตัวที่บ้าน คิดว่าไม่มีผลต่อการจูงใจให้ตนเลือก จะพิจารณาด้านอื่นมากกว่า

⁹ น้อย ธรรมโชติ บ้านเลขที่ 12/3 หมู่ที่ 1 ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 40 ปี, เพศหญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

¹⁰ สมจิตร ฉายาอำพัน บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 8 ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 40 ปี, เพศหญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

สุทธินันท์ นันทรัตน์¹¹ กล่าวว่า รัฐบาลทหน้าที่ของ ส.ว. แต่ไม่รู้ประวัติของผู้สมัครทั้งหมด จะรู้บ้างเฉพาะผู้สมัครบางคน แต่ก็ไม่ใช่ละเอียด ตนจะใช้วิธีศึกษาประวัติโดยการพูดคุยกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งด้วยกันบ้าง อาจมีเรื่องบุคลิกภาพของผู้สมัครมาประกอบการพิจารณาบ้างเล็กน้อย เคยได้ยินชาวบ้านคุยเรื่องมีพรรคการเมือง 2-3 พรรค ให้การสนับสนุนผู้สมัครบางคน แต่ตามความเข้าใจของตน คิดว่าผู้สนับสนุนอาจเป็นเพียงนักการเมืองในพรรคการเมืองบางพรรคก็ได้ เคยเห็นการจัดเลี้ยงก่อนการเลือกตั้ง ส.ว.1 เช่น เลี้ยงขนมจีน น้ำชา กาแฟ สุรา ซึ่งชาวบ้านก็เห็นและรับรู้กันทั่วไป ส่วนการเลือกตั้ง ส.ว.2 ไม่เห็นการจัดเลี้ยง ผู้สมัครบางหมายเลขตอนเลือก ส.ว.1 จัดเลี้ยง ผลคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งนั้นได้อันดับที่ 4 พอครั้งหลัง(ส.ว.2) ไม่ได้จัดเลี้ยง คะแนนไม่ติดลำดับต้น ๆ เลย อยากเสนอให้ตัดสิทธิ์ผู้สมัครที่ทุจริตการเลือกตั้ง ไม่ให้มีสิทธิ์เป็นผู้สมัครในการเลือกตั้งใหม่

3.3. กลุ่มไทยมุสลิม

ชาวไทยมุสลิมในเขตอำเภอสะเดามีอัตลักษณ์การเลือกตั้งที่ปรากฏภาพของความเหนียวแน่น สามารถสร้างพลังในการเลือกผู้แทนอย่างมีเอกภาพ ทำให้ได้ชาวไทยมุสลิมด้วยกันเป็นผู้แทน จากการศึกษาวิจัยพบว่ามีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมในอำเภอสะเดามีพลังในการเลือกผู้แทน ได้แก่

1) ความต้องการตัวแทนทางการเมืองที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน

ความต้องการขั้นพื้นฐานในการเลือกตั้ง คือ ความประสงค์ที่จะได้ผู้แทนที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน เพื่อจะได้เป็นตัวแทนทางการเมืองไปใช้สิทธิ์ใช้เสียงแทนกลุ่มพวกของตน การแสดงพฤติกรรมการเลือกตั้งที่บ่งบอกความเป็นเอกภาพของชาวไทยมุสลิม จึงเป็นปกติวิสัยบนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มชนที่เห็นว่ากลุ่มของตนเป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งจำเป็นต้องมีผู้แทนที่เข้าใจความเป็นมุสลิมเข้าไปเป็นปากเสียงและพิทักษ์สิทธิประโยชน์ ยิ่งเห็นนักการเมืองที่เป็นชาวไทยมุสลิมเข้าไปมีบทบาทแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ชาวไทยมุสลิมได้ ก็ยิ่งเกิดคตินิยมในการเลือกกลุ่มพวกของตนมากยิ่งขึ้น

2) ความเชื่อในคำสอนของศาสนา

ชาวไทยมุสลิมส่วนหนึ่งตัดสินใจเลือกกลุ่มพวกของตน ด้วยอิทธิพล

¹¹ สุทธินันท์ นันทรัตน์ บ้านเลขที่ 104/3 หมู่ที่ 6 บ้านคลองย่น ต.สำนักแดง อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 19 ปี, เพศชาย, กลุ่มไทยพุทธ)

ตามความเชื่อในคำสอนของศาสนาอิสลามที่ปลูกฝังให้ศาสนิกชนมีคุณธรรม ด้านความรักความสามัคคีห้ามแตกแยกกันได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งคำสอนดังกล่าวเป็นศาสนบัญญัติที่ปรากฏในอัล-กุรอ่าน และในอัล-หะดีษ¹² หลายบทหลายตอน อาทิ

ในอัล-กุรอ่านได้ระบุไว้ความว่า

“ผู้เจ้าทั้งหลายจงยึดด้วยเชือก (ศาสนา) แห่งอัลลอฮ์ให้มั่น

และจงอย่าแตกแยกกัน”

(สุเราะฮ์อาลี อิมรอน อายะฮ์ที่ 102)

“และจงอย่าเป็นเช่นพวกที่แตกแยกและขัดแย้ง(กันเอง) หลัง

จากบทเรียนต่าง ๆ ได้ปรากฏแก่พวกเขาแล้ว”

(สุเราะฮ์อาลี อิมรอน อายะฮ์ที่ 104)

ในหะดีษหลายบทที่กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการสามัคคีของผู้ศรัทธาและของมุสลิม เช่น

“ผู้ศรัทธา (มูฮัมหมัด) ต่อผู้ศรัทธาด้วยกันนั้น อุปมาดังอาคารหลังหนึ่งที่ส่วนหนึ่งสร้างความแข็งแรงให้กับส่วนหนึ่ง”

“บรรดามุสลิมเป็นพี่น้องกัน ไม่มีผู้ใดเหนือกว่าผู้ใด เว้นแต่ด้วยความสำรวมตน”¹³

การศึกษาวิจัยพบว่าการเลือกตามความเชื่อในคำสอนของศาสนานั้นเป็นปัจจัยเสริมให้การเลือกกลุ่มพวกเพื่อให้ได้ตัวแทนทางการเมืองตามข้อ 1 มีพลังยิ่งขึ้น กล่าวคือ ชาวไทยมุสลิมที่เลือกผู้สมัครชาวไทยมุสลิมด้วยกัน โดยคำนึงถึงความต้องการตัวแทนทางการเมืองของกลุ่มพวกเป็นหลัก มักมีแรงจูงใจการเลือกตามความเชื่อในคำสอนเป็นปัจจัยเสริมด้วย

ในขณะที่ชาวไทยมุสลิมอีกส่วนหนึ่งที่ตัดสินใจเลือกโดยคำนึงถึงความเชื่อในคำสอนของศาสนาเป็นหลัก ก็มักมีความต้องการตัวแทนทางการเมืองของกลุ่มพวกมาประกอบเป็นปัจจัยรอง

¹² หะดีษเป็นบทบัญญัติในศาสนาอิสลามรองลงมาจากอัล-กุรอ่านที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ

¹³ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 044 หะดีษ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2531), หน้า 33 - 34.

ทั้งนี้ก็มีเหมือนกันที่ชาวไทยมุสลิมบางคนตัดสินใจเลือกกลุ่มพวกเดียวกัน ด้วยแรงจูงใจเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเท่านั้น

ในความเหนียวแน่นตามความเชื่อของคำสอนและกระแสพลังในการเลือกกลุ่มพวก บางครั้งก็มีเหมือนกันที่ชาวไทยมุสลิมบางคนออกอาการพลั้งเผลอขยับตัวยื่นรับอามิสจนทำให้ผลการเลือกตั้งเช่นระดับท้องถิ่นในบางคราวเพี้ยนผิดไปจากเอกภาพเดิม แต่ก็จะมีสมาชิกในกลุ่มมุสลิมด้วยกันใช้อุบาย โดยยกคำพูดของคนต่างกลุ่มที่ปรามาสว่า “ พวกแขก ชื้อได้ ” มาแทงใจและเตือนจิตสำนึกให้รังเกียจอามิส ซึ่งเมื่อข่าวกระจายไปทั่ว สถานการณ์ก็จะพลิกกลับสู่วิถีเดิม ไทยมุสลิมก็จะรักและเลือกไทยมุสลิมด้วยกันเช่นเดิม คำพูดว่า “ พวกแขก ชื้อได้ ” จึงเป็นเหมือนวัคซีนที่ฉีดเข้าร่างกาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันโรคนั้น ๆ พฤติกรรมซื้อเสียงจะถูกปฏิเสธจากคนไทยมุสลิมได้ ก็ด้วยวิธีนี้เอง

การแนะนำตัวผู้สมัคร ส.ว. ที่ไม่ใช่ไทยมุสลิม กับกลุ่มคนไทยมุสลิม แม้จะไม่ถูกปฏิเสธด้วยกิริยาอันเป็นปฏิกิริยาก็ตาม แต่โดยทั่วไปแล้วมักไม่ได้ผล จะมีบ้างที่คนไทยมุสลิมตัดสินใจเลือกผู้สมัครต่างกลุ่มศาสนาเพื่อตอบแทนคุณผู้สมัคร ตอบแทนผู้แนะนำ ตอบแทนอามิส หรือเพราะยอมรับในคุณสมบัติของผู้สมัคร(ต่างกลุ่ม) แต่แรงจูงใจจากกระแสพลังของกลุ่มพวกและความยึดมั่นในสายเชือกของศาสนา จะมีอิทธิพลสำคัญเหนือกว่า

โต๊ะอิหม่าม นอกจากเป็นผู้นำทางศาสนาแล้ว ยังเป็นผู้นำชุมชนที่ลูกมะมูมให้การยอมรับสูง ดังนั้นโต๊ะอิหม่ามจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นชาวไทยมุสลิมด้วยกัน

ชาวไทยมุสลิมอาจไม่ได้เลือกกลุ่มพวกเดียวกันเสมอไปหากพิจารณาเห็นว่าผู้สมัครที่เป็นชาวไทยมุสลิมมีสมบัติไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตนของผู้สมัครที่เบี่ยงเบนไปจากคำสอน เช่น การดื่มสุรา การเที่ยวสถานเริงรมย์ หรือผู้สมัครมีนิสัยถือตัว ไม่ค่อยมาร่วมพบปะกับชุมชน ก็อาจไม่ได้รับการพิจารณาเลือกจากชาวไทยมุสลิม

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า ถ้าคนไทยมุสลิมรับปากว่าจะช่วย ก็จะช่วยตามสัจจะสัญญา แต่หากยังไม่ตัดสินใจให้ความช่วยเหลือ ก็จะไม่รับปาก

ผลการเลือกตั้ง ส.ว. ของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสะเดาแสดงให้เห็น
เอกภาพของพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งที่เน้นการเลือกกลุ่มพวก ทั้งด้วยเหตุผลของความต้องการตัว
แทนทางการเมือง และด้วยเหตุผลตามความเชื่อในคำสอนของศาสนา เป็นอัตลักษณ์ที่ค่อนข้าง
ชัดเจน ทั้งนี้เกิดจากองค์ประกอบสนับสนุนอีก 2 ประการ คือ (1) รูปแบบการเลือกตั้งแบบเขต
เดียวเบอร์เดียว ทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกบุคคลที่เป็น “ที่สุด” ในบรรดาผู้สมัครทั้งหลาย
เพียงคนเดียว (2) การที่ผู้สมัคร ส.ว. ไม่สังกัดพรรคการเมือง ทำให้การพิจารณาผู้สมัครไปทีตัว
บุคคลเพียงอย่างเดียว ไม่มีเรื่องความนิยมพรรคมาเป็นแรงดันหรือแรงหนุนในการตัดสินใจ เช่น
ถ้าเป็นการเลือกตั้ง ส.ส. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจต้องการเลือกผู้สมัครคนหนึ่ง แต่อาจไม่เลือกก็ได้
เพราะผู้สมัครคนนั้นสังกัดในพรรคการเมืองที่ตนไม่ชอบ เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีโอกาสเลือกผู้
สมัครได้เพียงคนเดียวและไม่มีเรื่องความนิยมในพรรคการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องก็ย่อมทำให้
สามารถสะท้อนภาพของแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมใน
อำเภอสะเดาได้อย่างชัดเจน

ชัยพร ยีนวนจิ ¹⁴ กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคนไทยมุสลิมใน
อำเภอสะเดาว่า การเลือกคนมุสลิมด้วยกันเป็นการเลือกที่เป็นวัฒนธรรมตามคำสอน มุสลิมผู้ใด
เลือกมุสลิมด้วยกันเพียงเพื่อต้องการตัวแทนกลุ่ม ถือเป็นการเลือกที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนหรือ
ของกลุ่มเป็นสำคัญ แต่การเลือกตามความเชื่อในคำสอนของศาสนานั้น เป็นพฤติกรรมที่บริสุทธิ์

ประกาศ ยีตานี ¹⁵ กล่าวถึงการเลือกตั้ง ส.ว.ว่า ตนรู้เรื่องบทบาทหน้าที่
ที่ ส.ว. ดี เพราะต้องเป็นผู้แนะนำให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน สังเกตพบว่าชาวบ้านโดยทั่ว
ไปไม่ค่อยรู้เรื่องนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ให้มากเป็นพิเศษ เพราะในปัจจุบัน
โทรทัศน์เป็นสื่อที่สำคัญ ซึ่งมีใช้กันเกือบทุกครัวเรือน ส่วนของ อสร.ซึ่งทำหน้าที่แนะนำเรื่องรัฐ
ธรรมนูญใหม่และเรื่องกรรมการเลือกตั้งโดยวิธีเรียนรู้ร่วมกับชุมชนนั้นก็มีความประโยชน์ในทางลึก คือเมื่อ
แนะนำแล้วชาวบ้านสามารถถามได้หรืออาจทดลองลงคะแนนในตัวอย่างบัตรเลือกตั้งได้

¹⁴ ชัยพร ยีนวนจิ วิทยากรสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนสมาคมไทยผลิตยา 2 หมู่ 5 ต.ป่าดงเบขาร์
อ.สะเดา จ.สงขลา

¹⁵ ประกาศ ยีตานี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ต.ปริก อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 47 ปี, เพศชาย, กลุ่ม
ไทยมุสลิม)

สำหรับวิธีคิดในการตัดสินใจเลือกของชาวบ้าน ในการเลือก ส.ว.จะมีวิธีคิดไม่เหมือนการเลือก ส.ส. เพราะหากเป็น ส.ส. ชาวบ้านจะเลือกตามความนิยมในพรรคการเมืองด้วย คืออาจชอบผู้สมัครคนนั้นแต่ไม่เลือก เพราะไปสังกัดพรรคอื่นที่ตนไม่นิยม ในการเลือก ส.ว.ทั้งสองครั้ง ตนคิดว่ามีองค์ประกอบในการพิจารณา 3 ประการ คือ (1) เลือกตามความเชื่อของศาสนา (2) พิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยจะจัดลำดับจากกลุ่มผู้สมัครชาวไทยมุสลิมก่อน ต่อเมื่อเห็นว่าไม่มีผู้สมัครชาวไทยมุสลิมที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจึงจะพิจารณาผู้สมัครอื่น ๆ (3) พิจารณาเตะคะแนนให้ผู้สมัคร(ชาวไทยมุสลิม)ที่มีความเป็นไปได้สูงว่า จะได้รับเลือกตั้ง

ส่วนของบทบาทของผู้นำชุมชนที่จะสร้างคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัครคนหนึ่งคนใดได้นั้น ตนคิดว่าต้องเป็นผู้นำตามธรรมชาติ คือเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อชาวบ้านอยู่สม่ำเสมอจนชุมชนยอมรับศรัทธา ดังนั้นผู้นำตามกฎหมายหรือผู้นำทางศาสนาก็อาจไม่ใช่ผู้นำของชุมชน หากเขาไม่ได้มีบทบาทตามที่ชุมชนยอมรับ นอกจากการสร้างคะแนนนิยมแล้วผู้นำชุมชนอาจทำลายคะแนนเสียงของผู้สมัครบางคนโดยการนำจุดด้อยของผู้สมัครมาพูดชี้แนะกับชาวบ้านได้

หละ หมดหลี¹⁶ กล่าวว่า โดยทั่วไปคนไทยมุสลิม จะเลือกไทยมุสลิมด้วยกัน ตามคำสอนที่ให้ศาสนิกชนช่วยเหลือสามัคคีกัน ตนเคยเห็นพฤติกรรมการจัดเลี้ยงซื้อเสียงในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เคยมีคนพูดว่า “ พวกแขก ซื้อได้ ” ซึ่งชาวไทยมุสลิมจะไม่ชอบ และมีแนวโน้มที่จะกลับมาช่วยกันเลือกไทยมุสลิมด้วยกันมากยิ่งขึ้น

คงศักดิ์ หมดอี¹⁷ กล่าวว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่รับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.รู้แต่ว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ถ้าไม่ไปเลือกจะถูกตัดสิทธิ์บางประการการคาดหวังให้อสร.เป็นกำลังหลักในการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งนั้น คงไม่ค่อยได้ผล รัฐควรเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นสำคัญ เพราะเป็นสื่อที่ชาวบ้านมีใช้เกือบทุกครัวเรือน ส่วนการตัดสินใจเลือกผู้สมัครชาวไทยมุสลิมนั้น เกิดจากต้องการตัวแทนของกลุ่มไปทำหน้าที่ทางการเมือง แรงจูงใจที่เลือกตามคำสอนของศาสนาเป็นเพียงแรงเสริมเท่านั้น

¹⁶ หละ หมดหลี บ้านเลขที่ 35/6 บ้านสำนักขาม ต.สำนักขาม อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 60 ปี, เพศชาย, กลุ่มไทยมุสลิม)

¹⁷ คงศักดิ์ หมดอี สมาชิก อบต. หมู่ที่ 6 ต.ท่าโพธิ์ อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 35 ปี, เพศชาย, กลุ่มไทยมุสลิม)

อับลรอนมาน กาเหยม ¹⁸ กล่าวว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่อง บทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ไม่ต้องพูดถึงหน้าที่ของ ส.ส.หรือ ส.ว.แม้แต่หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน หรือ อบต. ชาวบ้านบางคนยังไม่วู้เลย เพราะฉะนั้นต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านนี้อย่างมาก สำหรับการเลือก ส.ว.ของชาวไทยมุสลิมเป็นความต้องการพื้นฐานธรรมดาที่ต้องการตัวแทนกลุ่ม พวกของตนในสังคมประชาธิปไตยของไทยซึ่งมีชาวไทยมุสลิมน้อยกว่า อย่างเช่นในสะเดามีมุสลิม เพียง 30 % ก็ยิ่งทำให้ชาวไทยมุสลิมรวมตัวกันเหนียวแน่นยิ่งขึ้น ส่วนการเลือกด้วยความเชื่อใน คำสอนให้สามัคคีกันช่วยเหลือกัน เป็นองค์ประกอบเสริม

¹⁸ อับลรอนมาน กาเหยม โต๊ะบิลาลประจำมัสยิดบาฮาอุดดีน บ้านลุ่ม ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา ปัจจุบันเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา เป็น 1 ใน 30 คนของคณะกรรมการดังกล่าว (อายุ 33 ปี , เพศชาย , กลุ่มไทยมุสลิม)

ตารางผลคะแนนการเลือกตั้ง ส.ว.1 (4 มีนาคม 2543) ในอำเภอสะเดา ซึ่งสุ่มตัวอย่างจาก"ที่เลือกตั้ง"ที่ตั้งอยู่ในบริเวณมัสยิดโดยสุ่มมาจำนวน 10 มัสยิด และสมมุติรหัสแทนชื่อผู้สมัครเพื่อเสนอผลการนับคะแนนเป็นตัวอย่างจำนวน 27 หมายเลข ดังนี้

ผู้สมัคร	น.1	น.2	น.3	น.4	น.5	น.6	น.7	น.8	น.9	น.10
101	0	3	10	22	3	0	5	2	6	7
102	17	3	9	1	17	1	4	6	3	3
103	1	1	0	1	2	1	0	4	1	0
104 อ.	167	75	48	270	278	79	87	193	210	155
105 อ.	28	53	43	73	97	57	31	145	14	23
106	7	29	12	17	40	7	8	9	29	25
107	0	2	1	1	7	2	1	0	1	2
108	0	2	0	1	1	1	0	0	2	0
109	1	1	6	0	14	2	0	0	2	1
110 อ.	3	12	1	0	9	0	17	11	7	1
111	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0
112	0	0	1	1	2	0	0	2	2	1
113	0	2	0	0	1	13	2	1	10	13
114	2	0	1	0	1	2	0	1	6	5
115	9	38	28	4	10	7	4	28	15	30
116	18	38	19	1	19	24	15	7	103	19
117	5	16	10	5	48	48	85	12	12	23
118	0	10	13	3	3	1	0	18	3	14
119	0	0	0	0	1	1	0	0	4	3
120	0	0	0	0	0	0	1	0	2	3
121	4	7	4	0	6	0	4	2	4	3
122	1	3	0	1	2	0	0	0	6	0
123	0	0	0	0	2	0	2	0	1	1
124	5	1	0	4	5	3	1	24	5	10
125	1	16	7	3	2	2	0	2	7	20
126 อ.	29	64	92	54	51	25	39	84	37	164
127	0	7	12	0	4	5	0	3	15	9

ตารางผลคะแนนรวมของการเลือกตั้ง ส.ว.1 (4 มีนาคม 2543) และ ส.ว. 2 (29 เมษายน 2543) ในอำเภอสะเตา เรียงตามลำดับคะแนน 15 ลำดับแรก มีดังนี้

ส.ว.1			ส.ว.2	
ลำดับ	ผู้สมัคร	คะแนนรวม	ผู้สมัคร	คะแนนรวม
1	104 อ.	6,841	105 อ.	4,723
2	117	4,269	106	4,192
3	116	4,243	115	3,220
4	106	4,209	116	2,961
5	115	3,609	117	1,827
6	118	2,214	113	1,363
7	126 อ.	1,698	125	1,243
8	105 อ.	1,570	126 อ.	1,197
9	127	1,538	127	1,063
10	113	1,488	118	985
11	102	1,297	102	797
12	121	1,105	121	787
13	125	975	124	688
14	141	943	103	619
15	114	911	101	535

- หมายเหตุ 1) หมายเลขของผู้สมัครที่ปรากฏในตารางข้างต้นเป็นรหัสสมมุติ และรหัสที่มีอักษร อ. ต่อท้าย หมายถึง ผู้สมัครที่เป็นชาวไทยมุสลิม
- 2) ในการเลือกตั้ง ส.ว.1 (4 มีนาคม 2543) เมื่อนับคะแนนรวมทั้งจังหวัด ปรากฏว่า **ผู้สมัคร 104 อ.** ได้ลำดับที่ 3 ซึ่ง กกต.ได้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง ส.ว. ของจังหวัดสงขลาเพียงคนเดียวคือ **ผู้สมัคร 104 อ.** ที่เหลืออีก 3 ตำแหน่ง ให้จัดเลือกตั้งใหม่ (ส.ว.2 : 29 เมษายน 2543)

3.4 พฤติกรรมของคนทั้ง 3 กลุ่มที่มีลักษณะร่วมกัน

นอกเหนือจากพฤติกรรมอันเป็นอัตลักษณ์แยกกลุ่มของคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมแล้ว ผลการศึกษายังพบว่ามีพฤติกรรมที่มีลักษณะร่วมของคนทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) คนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเดา มักเลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกันเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์พึ่งพา ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจมีลักษณะร่วมกับผู้สมัครในด้านต่าง ๆ เช่น ร่วมภูมิสำเนา ร่วมสายเชื้อชาติ ร่วมเครือญาติมิตร ร่วมอาชีพ ร่วมสถานศึกษา ร่วมศาสนา

(2) การเลือกแบบรับฝาก ในการเลือกตั้ง(ส.ส.)แบบเดิม ซึ่งแบ่งเขตเรียงเบอร์ ผู้เลือกอาจเลือกผู้สมัครที่มีผู้แนะนำฝากมาได้ แต่ในการการเลือก ส.ว.เป็นการเลือกแบบเขตเดียวเบอร์เดียว(one man one vote) ผู้เลือกคนเดียวไม่อาจเลือกผู้สมัครมากกว่าหนึ่งคนได้ ทำให้เกิดการเลือกแบบฝากให้คนในครอบครัว ช่วยกันเลือกต่างคนต่างเบอร์ ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าผู้เลือกมักเลือกแบบตอบแทนคุณและรักษาสัจจะสัญญา ไม่ได้คำนึงถึงการเลือกคนดีมีความสามารถตามที่ควรจะเป็น

(3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยมองการเลือกตั้งเป็นตลาดการค้า ที่มีตนเองและคนในชุมชนเป็นสินค้า ใครอยากได้ก็ซื้อเอา โดยมีเอเยนต์(หัวคะแนน)เป็นตัวเชื่อมให้ผู้สมัครกับผู้เลือกตั้งได้พบกันอย่างเหมาะสมเจาะ ซึ่งทำให้ “ทั้งผู้ให้และผู้รับสมถวิล ” กรณีนี้ผู้สมัครมักใช้วิธีชื้อดยาให้เข้าเส้นเพื่อให้เกิดผล เพราะถ้าซื้อผิดเส้น(ผ่านหัวคะแนนเกรดต่ำ)ก็จะสูญตัวยาไปเปล่า ๆ

(4) ผู้นำชุมชนบางคนมีพฤติกรรมเอื้อต่อการซื้อสิทธิ์ขายเสียง อาจมีการทบทวนติดต่อให้ผู้สมัครช่วยสร้างสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์ หรือให้บริจาคเงินไว้เป็นกองกลางของชุมชน

(5) เมื่อได้รับอำมิส ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมักมีแนวโน้มที่จะเลือกผู้สมัครตามแรงโน้มนำของอำมิส ซึ่งเป็นวิถีคิดที่ผู้เลือกนำไปเชื่อมโยงกับความเชื่อในคำสอนของศาสนา บ้างก็เพื่อรักษาสัจจะสัญญา บ้างก็เพื่อตอบแทนคุณ ถ้ารับแล้วไม่เลือกจะรู้สึกเป็นบาปเกิดความไม่สบายใจ จึงมักเลือกตามแรงโน้มนำของอำมิสเพื่อปลดภาระทางใจให้แก่ตน

4. บุคคลที่อยู่นอกเขตการเลือกตั้งซึ่งเข้าไปมีบทบาทในลักษณะต่าง ๆ

จากการศึกษาวิจัยพฤติกรรมทางการเมือง ส.ว. ในเขตอำเภอสะเดา พบว่า ในการแนะนำตัวผู้สมัครจะมีบุคคลที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งเข้าไปมีบทบาทเพื่อช่วยสนับสนุนผู้สมัครในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) **ผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน** แม้ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 มาตรา 44 ห้ามมิให้ผู้

สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจะจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งในลักษณะที่เป็นการซื้อเสียงก็ตาม แต่พบว่ามีการใช้วิธีการหลายรูปแบบที่ขัดต่อมาตรา 44 ผู้สมัครบางคนได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อใช้จ่ายในกระบวนการแนะนำตัว ซึ่งต้องยอมรับว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญของการเลือกตั้งทุกระดับมาโดยตลอด และบางครั้งการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (ในเขตพื้นที่เดียวกัน) อาจมีเงินสะพัดมากกว่าการเลือกตั้งระดับ ส.ส. หรือ ส.ว. ก็ได้

ในการเลือกตั้ง ส.ว. ของอำเภอสะเดา โดยเฉพาะการเลือกตั้งครั้งแรก (4 มีนาคม 2543) มีพฤติการณ์หลายอย่างที่บ่งบอกถึงการใช้เงินในการสร้างคะแนนนิยม แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะสืบสาวได้ว่าใครเป็นผู้ให้การสนับสนุน และผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงินเป็นใครในพื้นที่หรือนอกพื้นที่เขตการเลือกตั้ง ก็ไม่อาจหาหลักฐานยืนยันได้ คงพบแต่ร่องรอยของพฤติการณ์ ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนได้เสนอข้อคิดเห็นไว้ในแบบสอบถามปลายเปิดของงานวิจัยนี้ เช่น

“ การเลือกตั้งทุกครั้งมีการซื้อเสียง ถ้าให้เงินจะรับ แต่เลือกหรือไม่จะพิจารณาอีกครั้ง ”

“ ควรเข้มงวดต่อการตรวจสอบพฤติกรรมการซื้อเสียงให้มากขึ้น ”

“ ไม่ต้องการให้มีการแจกเงินซื้อเสียงภายในหมู่บ้าน ”

“ ผู้สมัครมีการซื้อเสียงและจัดเลี้ยง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถแก้ปัญหาการซื้อเสียงได้ ”

“ รัฐไม่สามารถควบคุมการซื้อสิทธิขายเสียงได้ทั่วถึง ”

“ ผู้สมัครส่วนใหญ่มักหาเสียงโดยการจัดเลี้ยงผ่านหัวคะแนน ”

“ การเลือกตั้ง ส.ว. มีการจัดเลี้ยงทางอ้อมโดยผ่านหัวคะแนน ”

ฯลฯ

ประเด็นของการสนับสนุนผู้สมัครมีบทบัญญัติใน พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 36 ว่า “ ห้ามมิให้พรรคการเมืองช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ” ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้วุฒิสภาปลอดพ้นจากการเมืองในระบบพรรคการเมือง จะทำให้เกิดการคานดุลและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้มากขึ้น

หากปรากฏหลักฐานว่าพรรคการเมืองให้การช่วยเหลือสนับสนุนผู้สมัคร ก็จะมีบทลงโทษตามมาตรา 82 ว่า “ พรรคการเมืองใดช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสภาตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ” ซึ่งเมื่อดูความรับผิดชอบในกรณีนี้แล้ว ก็ไม่น่าเป็นห่วงพรรคการเมืองแต่อย่างใด

การสนับสนุนด้านการเงินของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะมี ส.ว.เป็นสมบัติส่วนตัวด้วยเจตนาอันหลากหลายนั้น จะมีกลวิธีที่เป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้การใช้จ่ายเงินมีประสิทธิผลต่อผู้สมัคร วิธีการที่นิยมใช้ คือ ผู้สมัครหรือทีมงานผู้สมัครเข้าพบผู้มีบทบาทของท้องถิ่น และจะฝากปัจจัยไว้เป็นเสบียงในการดำเนินกลยุทธ์ ตามคติที่ว่า “ กองทัพเดินด้วยท้อง ” บ้างก็บอกว่าไว้เป็นกองกลางของชุมชน ขึ้นตอนต่อไปจะเป็นหน้าที่ของ “ ผู้มีบทบาทของท้องถิ่น ” (หรืออาจเรียกว่า “ หัวคะแนน ” ก็ได้ แต่การปลั่งเสียงอาจจะยากและต้องระมัดระวังมากกว่า) ที่จะไปพูดคุยกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มที่เป็นเครือข่าย อาจมีการแจกเงิน จัดเลี้ยง แจกอาหาร แล้วแต่ความเหมาะสม การดำเนินการดังกล่าวผู้มีบทบาทของท้องถิ่นอาจมีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ด้วยและสามารถติดตามผลการลงคะแนนได้จากที่เลือกตั้ง (ตามมาตรา 90 วรรคสาม กำหนดให้การนับคะแนนเลือกตั้ง ส.ว.ให้กระทำ ณ ที่เลือกตั้ง ซึ่งต่างจากการเลือกตั้ง ส.ส.ที่นับคะแนนรวมที่เขตเลือกตั้ง)

2) ผู้ให้การสนับสนุนด้านการแนะนำตัว การให้การสนับสนุนด้านการแนะนำตัวแก่ผู้สมัคร มีรูปแบบการสนับสนุนหลายลักษณะ เช่น

2.1 การประชาสัมพันธ์ด้านเอกสาร กลุ่มบุคคลที่เป็นทีม

งานของผู้สมัครจะออกติดแผ่นประกาศ แจกแผ่นพับ แจกเอกสารแนะนำตัว โดยงานรูปแบบนี้สามารถดำเนินการได้โดยอิสระ และอาจใช้วิธีติดต่อบุคคลในพื้นที่ช่วยดำเนินการแทน หรือดำเนินการเพิ่มเติมได้ ทีมงานของผู้สมัครบางคนนอกจากมีความสามารถในการติดแผ่นประกาศของตนได้มากแล้ว ยังสามารถลดจำนวนแผ่นประกาศของผู้อื่นด้วยการฉีกทำลายได้อีกด้วย

2.2 การเดินแนะนำตัว การเดินแนะนำตัวของผู้สมัคร มักมีทีมงานที่เป็นผู้กว้างขวาง รู้จักกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาก เมื่อลงพื้นที่จะสามารถโยงความสัมพันธ์กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่นั้น ๆ ได้ และอาจสามารถขยายผลให้ผู้ติดตามรู้จักช่วยสร้างคะแนนนิยมเพิ่มเติมให้แก่ผู้สมัครได้อีกชั้น ทีมงานอาจมีความสัมพันธ์กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในด้านต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ของญาติมิตร หรือความสัมพันธ์ของศิษยานุศิษย์ เป็นต้น

2.3 การแนะนำตัวผ่านเครือข่ายของสังคมฐานเสียง ผู้สมัครที่สามารถเข้าสู่ระบบเครือข่ายของสังคมฐานเสียงได้ จะได้เปรียบผู้สมัครคนอื่น ๆ หลายเท่าตัว สังคมฐานเสียงโดยนัยของผู้วิจัย หมายถึง สังคมในระบบการเมืองที่นักการเมืองหรือพรรคการเมืองต่างพยายามจัดวางโครงสร้างเครือข่ายฐานเสียงของตนไว้ ซึ่งจะมีเครือข่ายโยงใยกันเป็นลำดับขั้น เช่น จากรัฐมนตรีไปยัง ส.ส., ส.จ., อบต., สมาชิกเทศบาล, กำนัน, ผู้ใหญ่

บ้าน, แกนนำชุมชน, สมาชิกพรรค ตลอดจนอาจมีข้าราชการบางคนเข้าไปร่วมเป็นเครือข่ายด้วย

สังคมฐานเสียงจะมีความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์พึ่งพากันโดยตลอด ช่วยเหลือเกื้อกูลโยงโยงกันอย่างแนบแน่น เมื่อถึงฤดูกาลเลือกตั้งเครือข่ายของสังคมฐานเสียงก็จะมีบทบาทเป็นพลังสำคัญในการสนับสนุนผู้สมัคร ดังนั้นหากผู้สมัคร ส.ว.คนใดได้รับการสนับสนุนเข้าไปสู่ระบบสังคมฐานเสียงแล้ว อย่างน้อยที่สุดแม้ไม่ได้รับเลือกตั้ง ก็ต้องมีคะแนนเสียงอยู่ในลำดับต้น ๆ อย่างแน่นอน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้ง ส.ว. ของคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมใน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นส่วนหนึ่งของโครงการโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา การศึกษาใช้วิธีการเชิงบรรยาย ด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้เข้าใจในวิถีคิดและพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในขอบเขตของการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

1. ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ด้วยสาเหตุจากการได้รับข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและการขาดความสนใจทางการเมือง ทำให้ขั้นตอนการพิจารณาก่อนการตัดสินใจเลือกไม่สมบูรณ์ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมักขาดการพิจารณาเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้แทนในทุกระดับ การตัดสินใจเลือกผู้สมัครจึงมักเกิดจากแรงจูงใจอื่นที่ไม่ใช่การพิจารณาตัวบุคคลว่ามีความเหมาะสมกับหน้าที่เพียงใด หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้งก็มักจะประชาสัมพันธ์แต่เรื่องวิธีการลงคะแนนและวันเวลาการเลือกตั้ง โดยไม่เน้นเรื่องบทบาทหน้าที่ของ ส.ว. ความสำเร็จของการจัดการเลือกตั้งจึงอาจเห็นผลได้เฉพาะด้านปริมาณของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งที่เพิ่มขึ้น แต่คุณภาพของการเลือกยังต้องปรับปรุง

2. แรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเลือกบุคคลเป็นผู้แทนของตน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอสะเดามีวิถีคิดในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ส.ว. ด้วยแรงจูงใจต่าง ๆ ได้แก่ (1) เลือกตามความเชื่อในคำสอนของศาสนา จำแนกได้คือ เลือกเพื่อตอบแทนคุณ, เลือกตามคำสอนที่ให้ศาสนิกชนมีความสามัคคีช่วยเหลือกัน และเลือกเพื่อรักษาสัจจะสัญญา (2) เลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน (3) เลือกตามแรงโน้มนำของอำมาตย์ (4) เลือกตามวิถีคิดของผู้แนะนำ (5) เลือกโดยการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร (6) เลือกตามการชี้นำ (7) เลือกเพื่อทำตามหน้าที่ไม่ให้เสียสิทธิตามกฎหมาย การศึกษาวิจัยพบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร ทั้งที่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดผลการเลือกตั้งที่พึงประสงค์ แต่แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจเลือก มักได้แก่ การเลือกกลุ่มพวกเดียวกัน และการ

เลือกเพื่อตอบแทนคุณ โดยอาจนำการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ามาเป็นเพียงปัจจัยเล็ก ๆ เท่านั้น

3. พฤติกรรมการเลือกตั้ง

3.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง งานวิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภาวะที่ปรากฏต่อสังคมซึ่งได้แก่พฤติกรรมการแนะนำตัว พบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งมีรูปแบบการแนะนำตัวเพื่อสร้างคะแนนนิยมหลายรูปแบบ เป็นต้นว่า เดินเคาะประตูบ้าน ใช้หัวคะแนนเข้าหาผู้นำทางศาสนา เข้าหาผู้นำชุมชน เข้าหากลุ่มพวกเดียวกัน เข้าหาเครือข่ายผู้ศรัทธา แนะนำด้วยเอกสาร และแนะนำด้วยการปราศรัยตามที่ กกต.จัดให้

3.2 กรรมการจัดการเลือกตั้ง ในการทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) คณะอนุกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (อนุ กกต.เขต) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าการดำเนินงานโดยทั่วไปเป็นไปด้วยความเรียบร้อย อาจมีปัญหาการจัดทำผลคะแนนในการเลือกตั้ง ส.ว.1 อยู่บ้าง ในเรื่องคะแนนรวมที่ไม่ลงตัวและประกาศผลคะแนนได้ล่าช้า

การจัดการให้ผู้สมัครแนะนำตัวด้วยการปราศรัย ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน

การติดตามควบคุมเรื่องการจัดพิมพ์แผ่นประกาศที่มีผู้สมัครบางคนพิมพ์และปิดประกาศเกินจำนวน กรรมการจัดการเลือกตั้งไม่สามารถควบคุมได้ ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้สมัคร

การสอดส่องดูแลรับแจ้งเหตุทุจริตการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้ง ส.ว.1 พบว่ามีการแจ้งเหตุกันมาก ซึ่ง กกต.จว.ได้ลงพื้นที่สืบสวนข้อมูลหลักฐานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และได้รวบรวมข้อมูลและสรุปความเห็นเสนอ กกต.ส่วนกลาง จนมีมติให้ประกาศรับรองผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ว.เพียง 1 คน จากจำนวน ส.ว.ที่มีได้ 4 คน และให้จัดเลือกตั้งใหม่ในส่วนที่เหลือ สำหรับการเลือกตั้ง ส.ว.2 การทำหน้าที่ของ กกต.จว. และ อนุ กกต.เขต ยังคงดำเนินการไปในลักษณะใกล้เคียงกับการเลือกตั้ง ส.ว.1 แต่ความช่วยเหลือให้การสนับสนุนจากบุคลากรของกรมการปกครองมีน้อยลงซึ่งเป็นไปตามนโยบายของจังหวัดที่ปรับเปลี่ยนไป เพื่อให้ กกต.จว. ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเลือกตั้งโดยตรงได้ทำงานอย่างเป็นเอกเทศ ส่วนการติดตามสอดส่องพฤติการณ์ทุจริตการเลือกตั้ง

ยังคงมีการรับเรื่องราวแจ้งเหตุและติดตามเก็บข้อมูล แต่พฤติกรรมของผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งครั้งนี้ไม่ปรากฏหลักฐานให้เห็นเด่นชัด กกต.จึงมีมติรับรองผลการเลือกตั้งครบทุกตำแหน่ง

3.3 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอสะเดาส่วนใหญ่มีระบบ

วิธีการดำรงชีพแบบสังคมชนบท มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์พึ่งพา และมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้หย่อนความสนใจทางการเมือง โดยองค์รวมของสังคมพบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งมักตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยไม่ได้พิจารณาว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของ ส.ว.หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่าในขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีพฤติกรรมอันเป็นอัตลักษณ์สำคัญของแต่ละกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มคนจีน มักเลือกผู้สมัครที่ร่วมภูมิลำเนาและร่วมสายเชื้อชาติเดียวกัน กลุ่มไทยพุทธ มักเลือกเพื่อตอบแทนคุณและเลือกกลุ่มพวกเดียวกัน กลุ่มไทยมุสลิม มักเลือกผู้สมัครที่เป็นชาวไทยมุสลิมด้วยกัน ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ เลือกกลุ่มพวกเดียวกันเพื่อให้ได้ตัวแทนไปเป็นปากเสียงทางการเมือง และเลือกกลุ่มพวกเดียวกันตามความเชื่อในคำสอนของศาสนาให้ศาสนิกชนมีความรักความสามัคคีช่วยเหลือกัน พฤติกรรมของคนทั้ง 3 กลุ่มที่มีลักษณะร่วมกัน มักเลือกผู้สมัครที่เป็นกลุ่มพวกเดียวกันเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์พึ่งพา หากได้รับอำมสิมมักมีแนวโน้มที่จะเลือกผู้สมัครตามแรงโน้มนำของอำมสิม โดยเฉพาะในภาวะที่ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของ ส.ว.และไม่รู้คุณสมบัติของผู้สมัคร

3.4 บุคคลที่อยู่นอกเขตการเลือกตั้งซึ่งเข้าไปมีบทบาทในลักษณะ

ต่าง ๆ บุคคลที่อยู่นอกเขตการเลือกตั้งซึ่งเข้าไปมีบทบาทในการช่วยสนับสนุนผู้สมัคร ได้แก่ (1) ผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน จากพฤติการณ์หลายอย่างบ่งบอกว่าการใช้จ่ายเงินเพื่อสร้างคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัครโดยเฉพาะในการเลือกตั้ง ส.ว.1 แต่ไม่อาจหาหลักฐานสืบสาวไปยังผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงินได้ (2) ผู้ให้การสนับสนุนด้านการแนะนำตัว พฤติกรรมของบุคคลที่อยู่นอกเขตการเลือกตั้งที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการแนะนำตัวของผู้สมัคร มีหลายลักษณะ ได้แก่ การจัดทีมงานออกติดแผ่นประกาศ แจกแผ่นพับ แจกเอกสาร การจัดทีมงานช่วยผู้สมัครเดินแนะนำตัว และการแนะนำตัวผ่านเครือข่ายของสังคมฐานเสียง การสนับสนุนด้านการเงินและด้านการแนะนำตัวจะต้องมีการวางแผน วางระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างคะแนนนิยม ซึ่งผู้สมัครที่มีทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญทางการเมืองมักได้เปรียบและมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูง

ในการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งของคนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา มีประเด็นการอภิปรายในภาพรวมของการศึกษาวิจัยดังนี้

ความแตกต่างของพฤติกรรมการเลือกตั้งในสังคมเมืองกับสังคมชนบท

ระบบวิธีการดำรงชีพ ระดับการศึกษา และความสนใจทางการเมืองของคน ในสังคมเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ดีและทำให้ผลการเลือกตั้งมักได้ผู้แทนที่มีคุณภาพพึงประสงค์ ซึ่งแตกต่างจากภาพและผลการเลือกตั้งในสังคมชนบทที่จะปรากฏในลักษณะตรงกันข้าม

พฤติกรรมทางการเมืองภาคเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

1. **ระบบวิธีการดำรงชีพ** ในสังคมเมืองมีวิธีการดำรงชีพแบบต่างคนต่างอยู่ทำให้ปัจเจกชนมีวิถีคิดเป็นอิสระ ระบบญาติมิตร ระบบตอบแทนคุณ เข้าไปมีบทบาทเป็นแรงจูงใจต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งน้อย ในขณะที่สังคมชนบทมีวิธีการดำรงชีพแบบพึ่งพาความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ การตัดสินใจเลือกตั้งมักคำนึงถึงกลุ่มพวก ญาติมิตร และการตอบแทนคุณ มีการตัดสินใจแบบพึ่งพิงความคิดเชิงชักจูงแนะนำ เกิดเป็นพลังเสียงคล้อยตามกัน หรือบางครั้งอาจได้รับอำมิสแล้วเกิดกังวลกลัวติดค้างบุญคุณ จึงลงคะแนนเสียงให้

เมื่อพิจารณาถึงวัฒนธรรมการดำรงชีพแบบพึ่งพาของสังคมชนบท จะพบว่าวิธีนี้เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการพัฒนาการเมืองภาคเลือกตั้ง ขณะที่สังคมแบบต่างคนต่างอยู่ซึ่งไม่ใช่วิถีที่พึงประสงค์ในแง่ของวัฒนธรรม กลับเป็นสังคมที่กำหนดการเลือกตั้งที่ดีกว่าได้

2. **ระดับการศึกษา** ระดับการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในสังคมเมืองที่สูงกว่าสังคมชนบท ทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงในสังคมเมืองมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่า เข้าใจกลไกของระบอบการปกครอง แลเห็นผลเสียของการซื้อสิทธิขายเสียง ภูมิรู้เหล่านี้ทำให้เกิดแนวคิดและจิตสำนึกทางการเมืองที่ดี และกล้าปฏิเสธพฤติกรรมทุจริตได้มากขึ้น

3. **ความสนใจทางการเมือง** ความสนใจทางการเมือง แม้จะเป็นจิตสำนึกของปัจเจกชน แต่ต้องประกอบแวดล้อมในสังคมเมืองกับสังคมชนบทก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสนใจทางการเมืองได้ด้วย เช่น สังคมเมืองเป็นสังคมของข่าวสารข้อมูล, ใกล้ชิดกับแหล่งข่าว,

เป็นศูนย์รวมของการประกอบกิจกรรมทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมกระตุ้นความสนใจทางการเมืองให้กับคนในสังคมเมืองได้มากกว่าสังคมชนบท

ความสนใจทางการเมืองในส่วนของผู้ทำหน้าที่เป็นหูตาของสังคม ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมทางการเมืองในสังคมเมืองกับสังคมชนบทแตกต่างกัน สังคมเมืองแวดล้อมไปด้วยสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พร้อมจะรายงานข่าวและดำเนินการอย่างฉับไวกับผู้ที่มีความผิดกฎหมาย ในขณะที่สังคมชนบทมีสิ่งแวดล้อมเหล่านี้น้อยกว่า

บนพื้นที่ที่กว้างกว่า และสภาพการตั้งบ้านเรือนที่กระจัดกระจาย ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเฝ้าระวัง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ภาพรวมของพฤติกรรมการเลือกตั้งในสังคมเมืองกับสังคมชนบทแตกต่างกันด้วยปัจจัยทั้ง 3 ประการ ร่วมเป็นองค์ประกอบ และพบว่าในบางคนแม้จะมีการศึกษาสูง แต่อาจมีแนวคิดและจิตสำนึกทางการเมืองด้อย ทั้งนี้เพราะขาดปัจจัยสำคัญ คือ ความสนใจทางการเมือง

กล่าวได้ว่า ผลการเลือกตั้งเป็นภาพสะท้อนมาจากกระบวนการดำรงชีพ ระดับการศึกษา และความสนใจทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียง เมื่อใดที่ประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในสังคมน้อยลง มีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงขึ้น และมีความสนใจทางการเมืองมากขึ้น วิถีเหล่านี้จะเป็นพลังกำหนดการเมืองที่ดีได้

พฤติกรรมการเลือกตั้งที่เป็นบาป

การเลือกตามแรงโน้มนำของวัตถุสิ่งของ (อามิส) บางคนรู้สึกตนว่าเป็นบาป หากไม่ได้เลือกผู้สมัครที่ให้อามิส ความจริงในประการนี้หากเป็นบาปต้องถือว่าบาปตั้งแต่การรับอามิส อันเป็นกายกรรมที่ไม่ควรประพฤติ ยิ่งตัวผู้ให้อามิสยังมีบาปทั้งทางโลกและทางธรรม

บาปทางโลก คือ การกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง (ตามมาตรา 44 ของ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541) หากกระทำการทุจริตด้วยย่ำใจ ทั้งหลักฐานให้ปรากฏก็อาจได้รับโทษตามกฎหมาย และถูกสังคมประณาม

บาปทางธรรม ย่อมเกิดด้วยความรู้สึกกังวลที่ประพฤตินผิดครองธรรม แม้ได้รับเลือกก็เหมือนมีชนกติดหลัง ความรู้สึกบาปจากกลโกงทุจริต ย่อมตามเยาะหยัน และจะแอบละอายในเกียรติของตนอยู่ตลอด อีกทั้งเกิดความหวั่นระแวงเกรงสังคมจะล่วงรู้พฤติกรรมที่กระทำไว้ ย่อมไม่มีความสุขที่แท้จริง

การตอบแทนคุณ หรือรักษาสัจจะสัญญาต่อผู้ทุจริตการเลือกตั้ง ย่อมไม่ใช่การล้างบาป แต่เป็นการเพิ่มบาป อันจะเกิดผลเสียหายต่อแผ่นดิน และลิดรอนพลังของคนดีที่ลงสมัครแข่งขันด้วย

การจะล้างบาปอันเกิดจากการรับอามิส เห็นจะมีวิธีเดียว คือต้องกระทำการ ลิดรอนพลังของคนชั่วให้ได้ ไม่ปล่อยให้อำนาจของอามิสมีพลังกำหนดผลการเลือกตั้ง กล่าวคือ ต้องช่วยกันทำลายความคาดหวังของผู้ทุจริต ด้วยวิธี “ รับแล้วไม่เลือก ” ใครให้อามิสรับไว้ แต่จะไม่เลือกผู้สมัครคนนั้น ซึ่งการกระทำด้วยวิธีนี้ตามกฎหมายใหม่ก็ไม่ถือว่ากระทำผิด (พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 มาตรา 63 ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเรียกทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อจะลงคะแนนเลือกตั้งหรือด่วนไม่ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด)

หมายถึง กฎหมายห้ามเฉพาะการเรียกแต่ไม่ห้ามการรับทรัพย์สิน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่รับเงินสามารถเป็นพยานเอาผิดผู้ให้เงินซื้อเสียงได้ (กฎหมายเดิม ห้ามผู้เลือกตั้งเรียกหรือรับทรัพย์สินเพื่อลงหรือไม่ลงคะแนน)¹

ดังนั้นการจะช่วยกันปฏิรูปการเมือง ก็คงต้องหันมาปรับความเข้าใจกับประชาชนกันใหม่ ทำอย่างไรที่จะรณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหันมาร่วมกัน “ ไม่รับอามิส ” หากทำได้ หรือ “ รับแล้วไม่เลือก ” เพื่อจะได้ลิดรอนพลังของผู้สมัครที่กระทำผิด และเพื่อตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน ผู้ที่จะให้ความร่วมมือในเรื่องนี้ต้องประกอบด้วยบุคลากรและหน่วยงานหลายฝ่าย เป็นต้นว่า กระทรวงศึกษาธิการจะต้องปรับเนื้อหาหลักสูตรเน้นการสอนเรื่องการตอบแทนคุณ การรักษาสัจจะที่จะต้องให้แก่เยาวชน, กรมการศาสนา ผู้นำทางศาสนา พระภิกษุ ไต้อื่นๆ มามจะต้องหันมาช่วยกันปรับเปลี่ยนความเชื่อและวิถีคิดของประชาชน, สื่อมวลชน จะต้องช่วยกัน

¹ โคทม อารียา. การเลือกตั้งระบบใหม่. (กรุงเทพฯ : สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, 2542), หน้า 47.

รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนในเรื่องกฎกติกาของการเลือกตั้ง ส.ว. ที่ยังให้นับคะแนนกัน ณ ที่เลือกตั้ง ต้องแก้ไขให้ทันการเลือกตั้ง ส.ว.คราวต่อไป (ซึ่งอาจเป็นการเลือกตั้งซ่อมที่จะมีเมื่อใดก็ได้) เชื่อว่าการร่วมมือกันด้วยวิธีเหล่านี้ น่าจะเกิดผลเป็นรูปธรรมในการยกระดับการเมืองภาคเลือกตั้งให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส.ว.ของชนจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิมในอำเภอสะเตาะ” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การศึกษาวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งประสงค์ที่จะมองจุดบกพร่องของพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อการจับผิด แต่ผู้วิจัยได้มองด้วยความเข้าใจว่าพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส.ว.ทุกพฤติกรรมดำเนินไปด้วยวิธีที่มีปัจจัยเหตุผลและมีองค์ประกอบแวดล้อมโน้มนำให้เป็นเช่นนั้น เพียงแต่บางพฤติกรรมอาจเบี่ยงเบนจนเกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ บางพฤติกรรมกำลังทำลายระบบทางการเมือง บางพฤติกรรมเป็นความเชื่อในคำสอนของศาสนาที่ต้องมีการอธิบายปรับเปลี่ยนความเข้าใจ พฤติกรรมเหล่านี้ควรได้รับการดูแลแก้ไขจากคนไทยทุกคน และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย

2. วัฒนธรรมการอุปถัมภ์พึ่งพาแบบสังคมชนบท กำลังถูกมองว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองภาคเลือกตั้ง และหันไปมองสังคมต่างคนต่างอยู่แบบสังคมเมืองว่ามีผลเลือกตั้งที่ดี จึงน่าจะศึกษาวิจัยว่าจะทำอย่างไรให้สังคมชนบทมีพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งที่พึงประสงค์โดยยังมีวัฒนธรรมอุปถัมภ์อันดีงาม

3. การเลือกตั้ง ส.ว.อยู่ภายใต้กรอบกติกาที่แตกต่างจากการเลือกตั้ง ส.ส. มีหลายประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ เช่น การนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้ง เพื่อให้มีพฤติกรรมข้อสิทธิ์ขายเสียงหรือไม่ การไม่ให้ผู้สมัคร ส.ว.หาเสียงมีผลดีผลเสียอย่างไร

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 044 หน้าที่ ๒๒-๒๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2531.
- กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 ค่ายรามคำแหง อ.เมือง จ.สงขลา. **ข้อมูลชายแดนไทย-มาเลเซีย**. สงขลา : โรงพิมพ์รวมช่าง, 2535.
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. **ไทยมุสลิม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2519.
- โคทม อารียา. **การเลือกตั้งระบบใหม่**. กรุงเทพฯ : สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, 2542.
- _____. **การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา**. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2542.
- โครงการอาสาสมัครกับการเรียนรู้รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง. **"จินตนาการและศรัทธา" คลังสมองของ อสร./ปอร.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ฉินเช่าหุน (หมอชินแวน). **ณ ทับกบ : ป่านหลู่เต๋ยม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอดิสัน เพรสโปรดักส์, 2541.
- ฝ่ายวิชาการ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2537.
- สงบ ส่งเมือง. **"สะเดา,อำเภอ."**, ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 9**, หน้า 3725 – 3726. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. **เลือกตั้งทำไม?ทำไม?เลือกตั้ง**. กรุงเทพฯ : บริษัทรอยัลเพรสแอนด์ แพค จำกัด, 2542.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **สรุปผลงานวุฒิสภา 2541**. กรุงเทพฯ : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพฯ) จำกัด, 2541.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. **ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2542.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ. **จินตทัศน์ : วิถีและพลัง**. สงขลา : โครงการโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา, 2543.
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. **วัฒนธรรมอิสลาม**. กรุงเทพฯ : กองทุนสง่า รุจิระอัมพร, 2535.

บุคลากรกรม

กั๊หย่ง แซ่มั่น บ้านเลขที่ 202/36 ถนนปาดังเบซาร์ บ้านทับโกบ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา
(อายุ 50 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีนแคะ)

คงศักดิ์ นมาดอี สมาชิก อบต. หมู่ที่ 6 ต.ท่าโพธิ์ อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 35 ปี, เพศชาย,
กลุ่มไทยมุสลิม)

ชัยพร ยี่หวุ่นจิ วิทยาการสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนสมาคมไทยผลิตยา 2 หมู่ 5 ต.ปาดังเบซาร์
อ.สะเดา จ.สงขลา

ชาญศักดิ์ อุตสาหกรรมานะกุล บ้านเลขที่ 3/18 ซอย 9 ถนนปาดังเบซาร์ อ.สะเดา จ.สงขลา
(อายุ 41 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีนแคะ)

น้อย ธรรมโชติ บ้านเลขที่ 12/3 หมู่ที่ 1 ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 40 ปี, เพศ
หญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

ประกาศ ยี่ตานหี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ต.ปริง อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 47 ปี, เพศชาย,
กลุ่มไทยมุสลิม)

พรอย ไชยสุวรรณ บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 1 ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 68 ปี,
เพศหญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

มนต์ชัย ลีอวนิชกุล บ้านเลขที่ 3 ซอย 3 ถนนปาดังเบซาร์ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ
20 ปี, เพศชาย, กลุ่มคนจีน)

ละม่อม นัมรัตน์ บ้านเลขที่ 37/1 หมู่ที่ 1 ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 54 ปี,
เพศหญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

วรรณนุรีย์ สามะอาลี บ้านเลขที่ 90/9 หมู่ที่ 7 ต.สำนักขาม อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 23 ปี,
เพศหญิง, กลุ่มไทยมุสลิม)

สง ถักนารจิต บ้านเลขที่ 21/11 ถนนภูธรอุทิศ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 80 ปี,
เพศชาย, กลุ่มคนจีนแคะ)

สมจิตร ฉายาอำพันธุ์ บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 8 ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 40 ปี,
เพศหญิง, กลุ่มไทยพุทธ)

สุทธินันท์ นันทรรัตน์ บ้านเลขที่ 104/3 หมู่ที่ 6 บ้านคลองย่น ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา
(อายุ 19 ปี, เพศชาย, กลุ่มไทยพุทธ)

สุพัตรา แสงช่วง บ้านดำนนอก ต.สำนักขาม อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 27 ปี, เพศหญิง,
กลุ่มไทยพุทธ)

สุวิทย์ แซ่เอ็ง บ้านเลขที่ 64 ถนนศรีสุริเยะ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 45 ปี , เพศชาย , กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว)

หละ หมดหลี บ้านเลขที่ 35/6 บ้านสำนักขาม ต.สำนักขาม อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 60 ปี , เพศชาย , กลุ่มไทยมุสลิม)

หล่ำ แซ่ลิ้ม บ้านเลขที่ 47 ซอย 1 ถนนเหรียญรุ่งโรจน์ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 84 ปี , เพศชาย , กลุ่มคนจีนฮกเกี้ยน)

อับดุลรอหมาน กาเหยม โต๊ะบิลาลประจำมัสยิดบาฮาอุดดิน บ้านลุ่ม ต.สำนักแต้ว อ.สะเดา จ.สงขลา ปัจจุบันเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา เป็น 1 ใน 30 คนของคณะกรรมการดังกล่าว (อายุ 33 ปี , เพศชาย , กลุ่มไทยมุสลิม)

อาคม แซ่ไ้ว บ้านเลขที่ 3/19 ถนนปาดังเบซาร์ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 40 ปี , เพศชาย , กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว)

อาซ่อง ปราณิจิตต์ บ้านเลขที่ 150-152 ถนนกาญจนวนิช ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา (อายุ 73 ปี , เพศชาย , กลุ่มคนจีนแต้จิ๋วหกลั่ว)

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

บทบาทและหน้าที่ ส.ว.⁵⁶

วุฒิสภามีบทบาทและหน้าที่จำแนกได้ ดังนี้

ก. ด้านนิติบัญญัติ อันได้แก่

1. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ(ในฐานะสภาที่ทำหน้าที่กลั่นกรอง)
2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
3. พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด
4. พิจารณาให้ความเห็นชอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา)

ข. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน อันได้แก่

1. การตั้งกระทู้ถาม
2. การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา
3. การตั้งคณะกรรมการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่

ค. การให้ความเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญต่าง ๆ อันได้แก่

1. ให้ตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
2. การสืบราชสมบัติ
3. การปิดสมัยประชุม
4. การประกาศสงคราม
5. หนังสือสัญญาบางประการ
6. การแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ หรือบุคคลที่กฎหมายกำหนด

⁵⁶ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา , สรุปผลงานวุฒิสภา 2541 , (กรุงเทพฯ : บริษัทสามเจริญพาณิชย์(กรุงเทพฯ)จำกัด, 2541), หน้า 5-7.

ง. การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ ให้ความเห็นชอบบุคคลในองค์กร
ตรวจสอบต่าง ๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันได้แก่

1. พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา
 - 1) กรรมการการเลือกตั้ง
 - 2) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
 - 3) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - 4) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
 - 5) กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
2. วุฒิสภาเป็นผู้พิจารณาเลือกตั้ง
 - 1) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
 - 2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง
3. วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ
 - 1) ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลปกครอง
 - 2) ประธานศาลปกครองสูงสุด
 - 3) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

จ. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อันได้แก่

1. การถอดถอนบุคคลสำคัญระดับสูงออกจากตำแหน่ง นับจาก
 - 1) นายกรัฐมนตรี
 - 2) รัฐมนตรี
 - 3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 - 4) สมาชิกวุฒิสภา
 - 5) ประธานศาลฎีกา
 - 6) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
 - 7) ประธานปกครองศาลสูงสุด
 - 8) อัยการสูงสุด
 - 9) กรรมการการเลือกตั้ง
 - 10) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
 - 11) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
 - 12) กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

- 13) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
2. การให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง

จ. บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ อันได้แก่

1. การทำหน้าที่รัฐสภาในระหว่างสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ
2. การขอเปิดประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ
3. ตรวจข้อบังคับการประชุม
4. ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงและเปิดเผย
5. ประธานวุฒิสภาอาจให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรีให้มีการออกเสียงในกิจการที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศหรือประชาชน
6. การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน
7. การร้องขอหรือเสนอความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในเรื่องต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญ
8. การร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกระทำความผิด
9. การรับทราบรายงานต่าง ๆ

ภาคผนวก 2

สรุปบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา⁵⁷

1. ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ตามมาตรา 19
2. ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปฏิบัติงานก่อนเข้ารับหน้าที่
ตาม มาตรา 21
3. ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราช
สันตติวงศ์ ตามมาตรา 22
4. ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบหรือให้ความเห็นชอบ การอภัยโทษของคณะรัฐมนตรี
หรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป ตามมาตรา 23
5. เลือกกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคน ตามมาตรา 138 (4)
6. ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อมีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นในสมัย
ประชุมสามัญนิติบัญญัติ ตามมาตรา 159 (4)
7. การเข้าชื่อร้องขอให้เรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ ตามมาตรา
163
8. การประชุมวุฒิสภาในระหว่างที่อายุของผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทน
ราษฎรถูกยุบ ตามมาตรา 168
9. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา
และสภาผู้แทนราษฎรมิได้ให้ความเห็นชอบแต่คะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่ง
ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ตามมาตรา 173
10. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ของวุฒิสภา ตามมาตรา 174
11. การยับยั้งหรือแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญของวุฒิสภา ตามมาตรา 175

⁵⁷ โครงการอาสาสมัครกับการเรียนรู้รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง. “จินตนาการและศรัทธา” คลัง
สมองของ อสร./ปอร. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542), หน้า 75-76.

12. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของวุฒิสภา ตามมาตรา 108

13. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 182

14. การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ตามมาตรา 183

15. การเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาโดยไม่มีการลงมติ ตามมาตรา 187

16. การตั้งคณะกรรมการการสามัญหรือวิสามัญของวุฒิสภา ตามมาตรา 189

17. การประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 193

18. การตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจำนวนไม่เกินสามคน ตามมาตรา 196

19. การตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำนวนสิบเอ็ดคน ตามมาตรา 199

20. การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติ ตามมาตรา 213

21. การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ตามมาตรา 218

22. การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ตามมาตรา 220

23. ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบการประกาศสงคราม ตามมาตรา 223

24. การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขต ตามมาตรา 224

25. การตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวนสิบห้าคน ตามมาตรา 255

26. การเข้าชื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ตามมาตรา 262

27. เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสองคน ไปเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ตามมาตรา 274 (3)

28. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุด จำนวนหนึ่งในสาม ตามมาตรา 277

29. เลือกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ไปเป็นกรรมการตุลาการศาลปกครอง ตามมาตรา 279 (3)

30. เลือกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวนเก้าคน ตามมาตรา 297

31. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา 299

32. การเข้าชื่อร้องขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
พิจารณาพิพากษากรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร้ายแรงผิดปกติ
ตามมาตรา 300
33. อำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 303
34. การเข้าชื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา
304
35. การพิจารณารายงานของคณะกรรมการป้องกันการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา
305
36. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง
ตามมาตรา 307
37. ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเงินแผ่นดิน จำนวนสิบคน และผู้ว่าการตรวจเงิน-
แผ่นดินหนึ่งคน ตามมาตรา 312

ภาคผนวก 3

แนะนำคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)⁵⁸

เนื้อหาที่อ้างถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1. ที่มา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ส่วนที่ 4 (มาตรา 136) ได้กำหนดให้มี “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ที่มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยผ่านกระบวนการสรรหา

2. องค์ประกอบ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการการเลือกตั้ง 1 คน และกรรมการการเลือกตั้ง 4 คน (มาตรา 136) และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี (มาตรา 140) แต่ในวาระแรกเริ่มมีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี 6 เดือน (มาตรา 322)

3. อำนาจหน้าที่

3.1 ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง

3.1.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 144)

3.1.2 การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งจะต้องดำเนินการภายในไม่เกินสิบปี (มาตรา 327 (9))

3.1.3 การออกเสียงประชามติ(มาตรา 144) ซึ่งจะต้องดำเนินการภายในสองปี (มาตรา 329 (5))

3.2 ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง (มาตรา 144)

3.3 ออกประกาศกำหนดทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 145(1))

3.4 มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลาย อันจำเป็นตามกฎหมาย (มาตรา 145 (2))

3.5 สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ตามกฎหมาย (มาตรา 145 (3))

⁵⁸ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. **เลือกตั้งทำไม? ทำไมไม่เลือกตั้ง.** (กรุงเทพฯ : บริษัทรอยัลเพรส แอนด์ แพลค จำกัด, 2542), หน้า 61-64.

3.6 สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 145 (4))

3.7 ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ (มาตรา 145 (5))

3.8 เรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจน ขอให้ศาล พนักงาน อัยการ พนักงานสืบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด (มาตรา 145 วรรคสอง)

3.9 แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคลหรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (มาตรา 145 วรรคสาม)

3.10 ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้ง (มาตรา 327 (2))

3.11 รับรองและแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง (มาตรา 327 (9))

เนื้อหาที่อ้างถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541

3.12 จัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 10 (5))

3.13 ดำเนินการ หรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา 10 (8))

3.14 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา (มาตรา 10(10))

3.15 แต่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนและให้มีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล เมื่อเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ หรือพรรคการเมือง (มาตรา 16)

4. คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (มาตรา 11) และคณะอนุกรรมการ (มาตรา 14) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) มีจำนวนจังหวัดละไม่เกินสิบเจ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งโดยวิธีสรรหาจากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 137 (1) (2) (3) (4) (5) (6) และ (7) ของรัฐธรรมนูญโดยสรรหาจากผู้ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเป็นหลัก กกต.จว.ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 12)

หลักเกณฑ์วิธีการเลือกตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง และค่าตอบแทน รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานของ กกต.จว. ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (มาตรา 11)

ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้บุคคลดังกล่าวข้างต้น เป็นพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 22)

เนื้อหาที่อ้างถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
ส.ส. และ ส.ว. พ.ศ.2541

5. ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง มีหนึ่งคน มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับสมัครเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และดำเนินการที่จำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมีจำนวนเก้าคน มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหน่วยเลือกตั้งและสถานที่นับคะแนนในเขตเลือกตั้ง การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเพิ่มชื่อและการถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง รวมทั้งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง มาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยวิธีการสรรหา

6. คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.)

จะมีหน่วยเลือกตั้งประมาณ 80,000 หน่วยทั่วราชอาณาจักร ในกรณีการเลือกตั้ง ส.ส. กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 7 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการสองคน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตการเลือกตั้งแต่งตั้ง และผู้แทนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ในกรณีการเลือกตั้ง ส.ว.คณะกรรมการประจำเขตเลือกตั้ง เป็นผู้แต่งตั้ง กปน. จำนวน 7 คน (ไม่มีผู้แทนพรรคการเมือง)

เนื้อหาที่อ้างถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

7. พรรคการเมือง

1. ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และให้มีอำนาจออกประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (มาตรา 5)
2. ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียน ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนการเลือกตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ (มาตรา 6)
3. ให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อนายทะเบียน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง และภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง
4. เมื่อมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องควบคุมพรรคการเมืองไม่ให้ใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นเกินวงเงินที่นายทะเบียนกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งและควบคุมไม่ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเกินวงเงินที่กฎหมายกำหนด
5. พรรคการเมืองเมื่อได้รับการบริจาคเงิน ให้เปิดเผยชื่อผู้บริจาคและจำนวนเงินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด
6. ให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด
7. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองและควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน
8. นายทะเบียนประสานงานให้กับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบสถานีวิทยุกระจ่ายเสียงและสถานีโทรทัศน์ของรัฐให้จัดสรรเวลาออกอากาศอย่างเท่าเทียมกันให้แก่พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรค โดยคำนึงถึงจำนวน ส.ส. ของแต่ละพรรค เพื่อให้แถลงผลงานของพรรคการเมืองปีหนึ่งไม่น้อยกว่าสามครั้ง เนื้อหาที่เป็นมติหรือความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

8. ชื่อของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีชื่อย่อว่า “กกต.”

9. วิสัยทัศน์

ประชาชนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งที่จัดขึ้นอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม

10. นโยบาย

1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นและการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และเพียงพอสำหรับการออกเสียง และการตัดสินใจอย่างรู้เท่าทัน
3. ประชาชนทราบและถือว่าการไปเลือกตั้ง และการออกเสียงประชามติเป็นหน้าที่ของพลเมือง
4. เผยแพร่ความรู้และส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย และการเลือกตั้ง
5. สนับสนุนให้พรรคการเมือง และองค์การเอกชนที่สนใจเรื่องประชาธิปไตย มีความเข้มแข็งและสามารถเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน